

Sanatçı

Çocuk Eğitimi alanında Onur Doktora payesi alan sanatçı; Barış Manço*

M. Arif AKŞİT**

*Barış Manço Evi, Müze Sorumlusu Sırma Çelik'ten görüntüler sağlanmıştır. Lale Manço ile yazılan metin ve Barış Manço onuruna albümlerindeki metinlerin yorumlanması konusunda görüşme yapılmıştır.

**Onur Payesinin verildiği zamandaki Pamukkale Üniversitesi Rektörü

**Uzman Dr. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Neonatoloji/Yenidoğan ve Pediatrik Genetik, Acıbadem Hastanesi, Eskişehir

Sanatçı olmak, sadece bir sanat dalında uğraşmanın ötesidir. Kültür parametreleri içinde sanat önemli bir yer tutmaktadır. Sanatçının kendi kültürünün bir kopyacısı mı, yoksa toplumun öncüsü, ona yön veren, bir felsefe boyutu ile bir ileriye, gelişmeye, geleceğe ve değişime liderlik yapan, insanlık boyutunda sevgi ve saygıyı bütünleştiren bir kişi midir?

Sanatçı, sanat felsefesini bizzat uygulayan mı, yoksa bunu icra eden kişi midir? Bunu bizzat bireyi irdelemek ile algılamak gereklidir. Basit olarak zaman ötesi sanatçıların, o Evren'de yaşamları yaşama süreci içinde kalamaz, onlar diri ve ölümsüz olarak aramızda, namelerimizde yaşarlar.

Sevgi yaymayan, sevgi oluşturmayan bir sanatçı olabilir mi? Bir parçayı icra eden kişi sanatçı olabilmesi için, ortaya yüreğini, ortaya güzelliği, ortaya eseri, müzik bilimi ve tüm benliğini ortaya koymalıdır. İçten, duymadan, akli ile bütünleştirmeden söylenenler, sadece söz olur, kulaklardan kalbe inip, yakmadıkça, kül etmedikçe, coşturmadıkça, kanatmadıkça şarkı olur mu?

Güzellikte taviz olmaz, bir şarkıda detone olmak, seviyesiz boyuta inmek, para, şan şöhret için eğilmek, bükülmek ile sanatçı olunamaz.

Sanatçı çölde yetişen bir gül gibidir, gülü anlayan, kavrayan ve bilmeyen olmasa bile, sevgi ve saygısını alan, duyan ve kabul edip, onu sonsuzlara taşıyan elbet vardır. Sanatçıların varlığını sağlayan, yaşam kaynakları alkışlardır denir, ancak bunun Yaratandan ve Yüce duygular ve İnsanlıktan geldiğinin farkında ve bilincindedirler. İnsanlar değil, insan üstü duygu ve güzellikler boyutunda ve sürecindedirler.

Barış Manço diridir ve bizler onun bıraktığı mirası irdelememiz gerekmektedir. Her albümin farklı yapıda ve içeriklerinin de aynı nakarat gibi tekrarı olmadığını belirtmişti, şimdi bu albümleri ve

sözlerini yorumlamanın gerektiğini düşünmekteyim. Bundan sonraki işimi bu olmalı diye düşünüyorum.

Özet

Çocuk Eğitimi alanında Onur Doktora payesi alan sanatçı; Barış Manço

Amaç: *Barış Manço* 'nun sanatçı kişiliği ile özellikle Çocuk Eğitimi konusundaki uzmanlığı vurgulanmaktadır.

Dayanaklar/Kaynaklar: 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 14. Maddesinin verdiği yetkiye dayanarak, Pamukkale Üniversitesi Senatosu'nun 28 Şubat 1995 tarih ve 2/4 sayılı kararı ile Çocuk Eğitimi alanında Onur Doktora payesi verilmiştir.

Genel Yaklaşım: Pamukkale Üniversitesi, özellikle Eğitim Fakültesi, *Barış Manço* ile ilgili yaptığı eğitsel işleri değerlendirerek Senatosu tarafından onursal Doktor payesi vermiştir.

Yaklaşım: *Barış Manço* bu Doktorayı hak ettiği konusunda değerlendirmeler sunulmaktadır.

Sonuç: *Barış Manço*, hak ettiği bir payeyi almıştır.

Yorum: Pamukkale Üniversitesi sadece hakkı, hak edene teslim etmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Barış Manço*, Çocuk Eğitimi dalında Onursal Doktora

Outline

Honored PhD on Childhood Education, earned/gained artist; Barış Manço

AIM: *Barış Manço*, the personality on art and the act on music as an art, thus, considering Childhood Education, the expert proficiency is notifying as Honored PhD.

Grounding Aspects: By the authority of The Law on Higher Education as 2547 numbered, Article 14, the Pamukkale University Senate by the order at 28th February 1995, number 2/4th numbered, admitted *Barış Manço*, as an Honored PhD on Childhood Education.

Introduction: Pamukkale University, especially Educational Faculty, considered the study on *Barış Manço*, and evaluated *Barış Manço*, has right to take Honored PhD on Childhood Education

Notions: *Barış Manço* owned, right to take, this degree of Honored PhD on Childhood Education, ant this Unit is the realty for the PhD.

Conclusion: The Honored PhD on Childhood Education is right for *Barış Manço*. Pamukkale University just considered the Right of *Barış Manço*.

Key Words: *Barış Manço*, Honored PhD on Childhood Education

Giriş

Bir kişiyi tanımlamadan önce, tanımlama sıfatlarını irdelemek gerekmektedir. Güzel demekle neyi kast ediyorsunuz, bu ortaya konulursa olgu, durum net ortaya konulabilir.

Bu açıdan sanat ve sanatçı kavramları işlenmeden Sayın *Barış Manço* hakkında söz etmemenin gerektiğini düşünmekteyim. Aynı durum Pamukkale Üniversitesi Rektörü olarak Senato Toplantısında da benzer irdelemeyi yapmıştım. Kim, kime neden ve ne gerekçe ile yaklaşım yapmaktadır. Ortaya verilen kişinin CV değerlendirmeden yapılmamalıdır. Bu açıdan, gerekçe Ülkemize ve Eğitime, özellikle çocuklara yaptığı katkı ve boyut kazandırma çabaları nedeniyle gündeme gelmiştir. Sanatçının, sanatçı olma ile yaptığı bir eyleme verilmiştir, hak ettiği için, kendi çabaları ile kazandığı için sunulmuştur. Eğitim Fakültesi tarafından teklif gelerek, bir inceleme, araştırma ve detaylı değerlendirme ile hak sahibine teslim edilmiştir. Bu nedenle Onursal Doktora töreninde müzik icra etmemesi de özellikle

Üniversite tarafından talep edilmiştir. **Barış Manço** 'nun bir eseri Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü tarafından farklı şekilde icra edilmesi ile orijinal ile farklılık sadece sunulmuştur.

Sanat ve Sanatçı Kavramı

Sanat kavramı somut olarak tanımlanmaktan uzak olmalıdır, sevgi tanımında olduğu gibi. Sanatçı da sanat icra eden değil, sanatı akli ve gönül ile bütünleştiren, insanlara örnek, yol gösterici ve birey olarak zaman sürecinin ötesinde bir kişiliği olmalıdır. Kısaca sanatı olan kişi sanatçı, sevgisi olan ve bu sevgiyi bizlere, topluma sunan, paylaşan kişi sanatçıdır.

Bilgi Sorgulama

Soyut kavramlar irdelenmesi ile anlaşılır ve kavranabilir, bu açıdan tüm felsefe, düşün bilimlerinde konu ile ilgili bilgilere bakarak, yorum yapmak gereklidir.

1) Sanatın Tanımı ve Özellikleri

<http://edebiyatforum.com/lise-1-edebiyat-konu-anlatimi/sanatin-tanimi-ve-ozellikleri.html>

Yorum

Kaynakta belirtilen sanatın tanımı ve özellikleri italik olarak sunulmuş yaklaşımlar yazar tarafından eklenmiştir. Yorumların **Barış Manço** boyutu ile ilintili olması temel alınmaktadır.

- **Güzel olma:** *Yapılan bir iş veya hareketin, güzel, gelişmiş ve etkileyici bir biçimde görünmesi, onu bir sanat olarak tanımlamamıza yetmektedir.* Temel olarak alınan ödüllere bakılacak olunursa, bunların ne kadarı güzellik ve değer oluşturmak ile alınmaktadır.

<http://www.webhatti.com/konu/baris-manco-hayati-eserleri.756649/>

Barış Manço, 40 yıllık sanat yaşantısında altın, platin albüm ve kaset ödülleri kazanmış; defalarca yılın sanatçısı ünvanını elde etmiş, devlet sanatçılığı ile onurlandırılmış, çeşitli ülkeler ve çeşitli kuruluşlardan verilen toplamda 3000'in üzerinde plaket ve ödüle de sahip olmuştur. Bunların büyük bir kısmı Barış Manço 81300 Moda'da sergilenmektedir.

- 1970: Altın Plak Ödülü (Ağlama Değmez Hayat)
- 1970: Platin Plak Ödülü (Dağlar Dağlar)
- 1970: Hey Dergisi Yılın Bestesi Ödülü (Dağlar Dağlar)
- 1970: Hey Dergisi Yılın Düzenlemesi Ödülü (Derule)
- 1970: Hey Dergisi Yılın Erkek Sanatçısı Ödülü (Barış Manço)
- 1973: Hey Dergisi Yılın Erkek Sanatçısı Ödülü (Barış Manço)
- 1973: Hey Dergisi Yılın Topluluğu Ödülü (Kurtalan Ekspres)
- 1973: Hey Dergisi Yılın Düzenlemesi Ödülü (Hey Koca Topçu)
- 1974: Hey Dergisi Yılın Topluluğu Ödülü (Kurtalan Ekspres)
- 1979: Hey Dergisi Yılın Erkek Sanatçısı Ödülü (Barış Manço)
- 1979: Hey Dergisi Yılın Albümü Ödülü (Yeni Bir Gün)
- 1980: Altın Orfe Altın Madalya Ödülü (Nick The Chopper)
- 1983: Hey Dergisi Yılın Erkek Sanatçısı Ödülü (Barış Manço)
- 1987: "Kültür Elçisi" Ünvanı, Belçika
- 1991: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Sanatçısı Ünvanı, Ankara/Türkiye
- 1991: Hacettepe Üniversitesi Onursal Doktora, Ankara/Türkiye
- 1991: Soka Üniversitesi Uluslararası Kültür ve Barış Ödülü, Tokyo/Japonya
- 1992: Belçika Krallığı Leopold II Şövalyesi Nişanı, Brüksel/Belçika
- 1992: Fransız Kültür Bakanlığı Edebiyat ve Sanat Şövalyesi Nişanı, Paris/Fransa
- 1994: Kocaeli Üniversitesi Barış Diploması, Kocaeli/Türkiye
- 1995: Türkmenistan Cumhurbaşkanlığı Türkmen Vatandaşlığı, Aşkabat/Türkmenistan
- 1995: Pamukkale Üniversitesi Onursal Doktora, Denizli/Türkiye
- 1995: Min-On Vakfı Yüksek Şeref Madalyası, Tokyo/Japonya
- 1997: Hürriyet Altın Kelebek TV Yıldızları En İyi Çocuk Programı Ödülü (7'den 77'ye Adam Olacak Çocuk)
- 1997: Liege Prensiği Onursal Hemşerilik Berati, Liege/Belçika

- **Duygu ve Düşünceleri ifade etme:** *Güzel sanatlar ise insanların, tabiat karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi unsurlarla güzel ve etkili biçimde ve kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir.* Eserlerine bakılması ile ifade etmek istedikleri daha net ortaya konulabilecektir. 200 eserden sadece iki tanesinin sözleri

iletilmektedir. Şarkı metinlerinde melodik ve kafiye temelinde olarak, anlam ve duygu, düşünce, kısaca felsefe yapmak yerine sadece ritim öne çıkarılan eserler vardır. Bu açıdan **Barış Manço** eserlerinde derin filozof/derviş kapsamı vardır. Aynı zamanda albümlerinde de aynı tür ve ritim ile olması yerine, çok farklı düzende şarkılar birlikte sunulmaktadır. Bunu bizzat kendisi ifade etmiştir.

Abbas Yolcu

Denizlerde okyanuslarda
Dalgaların koynunda bir ömür tükettikten sonra
Su için boğulmak varsa
Çöllerde kızgın kumlarda karlı buzlu dağlarda
Bir ömür tükettikten sonra
Çukurda kaybolmak varsa

Korkunun ecele faydası yok
Bu koşuşma niye
Abbas yolcu soran yok
Yolculuk nereye kim kaldı geriye

Taş üstüne taş koya koya
Yarattığımız dünyanın
Çöktüğünü görmek bir yana bir de altında kalmak var
ya
Korkunun ecele faydası yok
Bu koşuşma niye
Abbas yolcu soran yok
Yolculuk nereye kim kaldı geriye

Sana uzatılan elleri
Görmek istemesen de
Bir gün o eller üstünde bu dünyadan göçmek var ya

Ağlama Değmez Hayat

Rüya gibi her hatıra her yaşantı bana
Rüya gibi her hatıra her yaşantı bana
Ne bulduysa kaybetti gönül aşktan yana
Ne bulduysa kaybetti gönül aşktan yana

Ömür çiçek kadar narin bir gün kadar kısa
Ağlama değmez hayat bu gözyaşlarına
Ağlama değmez hayat bu gözyaşlarına

Her damla yaş oyuk oyuk iz bırakır kalbimde
Her damla yaş oyuk oyuk iz bırakır kalbimde
Hayat şarap gibidir keder de var neşe de
Hayat şarap gibidir keder de var neşe de

Ömür çiçek kadar narin bir gün kadar kısa
Ağlama değmez hayat bu gözyaşlarına
Ağlama değmez hayat bu gözyaşlarına

- **Tanımı değil kavranması önemsenir:** Sanatın kesin tanımı yapılamaz. Ama sanatı kavramamızı sağlayacak bazı unsurlardan söz edilebilir. Bir insanlar değil, tüm varlıklar ve hatta hayvanlar arasında kardeşliği bile önemsemektedir, Sevgili **Barış Manço**.

Arkadaşım Eşek

Kaç yıl oldu saymadım köyden göçeli
Mevsimler geldi geçti görüşmeyeli
Hiç haber göndermedin o gündün beri
Yoksa bana küstün mü unuttun mu beni

Dün yine seni andım gözlerim doldu
O tatlı günlerimiz bir anı oldu
Ayrılık geldi başa katlanmak gerek
Seni çok çok özledim arkadaşım eşek

Arkadaşım eş arkadaşım şek arkadaşım eşek

Yaban tayları çayırdı tepişiyor mu
Çilli horoz kedilerle dövüşüyor mu
Sarı kız minik buzağıyı süttün kesti mi
Kuzularla oğlaklar sevişiyor mu

Uzun kulaklarını son bir kez salla
Tüm eski dostlarımdan bir haber yolla
Ayrılık geldi başa katlanmak gerek
Seni çok çok özledim arkadaşım eşek
Arkadaşım eş arkadaşım şek arkadaşım eşek

Müsaadenizle Çocuklar

Bir sabah baktım ne göreyim, bizim sokakta şenlik var
Büyükler kös kös otururken, adam oluvermiş çocuklar
Patlamaz olmuş tüfekler, gelmiş Karamürsel sepetler
Tren kalkmış gitmekte, hadi geçmiş olsun birilerine

Kınalar yakalım elimize... Kınalar yakalım elimize
Sahip olalım dilimize... Sahip olalım dilimize
Aman dikkat belimize... Aman dikkat belimize
Şimdi müsaadenizle çocuklar... Sıra bana geldi çocuklar...
İş başa düştü çocuklar... Hazır mıyız

Eh Barış abi aşkolsun... Aç koynuna kuş konsun
Çek ipini rahvan gitsin, inceldiği yerden kopsun
Kimileri kahve kaynatsın, kimi hala dansöz oynatsın
Leyleğin ömrü iki laklak, değerler oldu tepetaklak

El salla el salla... El salla el salla
Kol salla kol salla... Kol salla kol salla
Sağ gösterip sol salla... Sağ gösterip sol salla
Bir omuz at sağdan salla... Bir omuz at sağdan salla

Geliyor bir ahu afet, tepeden tırnağa zarafet
Öldür bizi letafet, bizim sonumuz felaket
Hayırdır inşallah kızlar, ne diyor bu uçuk çılginlar?
Hayır mı, şer mi göreceğiz artık, sabrın sonu selamet

Kınalar yakalım elimize... Kınalar yakalım elimize
Sahip olalım dilimize... Sahip olalım dilimize
Aman dikkat belimize... Aman dikkat belimize

- İnsan ve insanlık var ise sanat vardır: Sanat eseri, insanla birlikte var olmuştur. Temel alınan İnsan ve İnsanlık olduğu eserlerinde görülmektedir.

Anlıyorsun Değil Mi?

Hava ayaz mı ayaz ellerim ceplerimde
Bir türkü tutturmuşum duyuyorsun değil mi?
Çalacak bir kapım yok mutluluğa hasretim
Artık sokaklar benim görüyorsun değil mi?

Zaman akıyor sanki saatler durmuş bugün
Sonsuz yalnızlığında bir tek sen varsın bugün
Ya dön bana artık duyuyor musun beni?
Ya çık git dünyamdan anlıyorsun değil mi?

Bir resmin kalmış bende tam ortadan yırtılmış
Hani siyah kazaklı biliyorsun değil mi?
Gözlerimden süzülen birkaç damla anıda
Senin sıcaklığın var anlıyorsun değil mi?

Beyhude Geçti Yıllar

Bir masaldı aşkımız sisler bulutlar ardında
Bir akşam bitiverdi her şey yok oldu bir anda
Beyhude geçti yıllar silindi hatıralar
Geride bir avuç yalan
Hüzün dolu geceler buğulu pencereler
İşte hepsi bu senden kalan

Nasıl içim yanıyor öylesine sevdim seni
Hep saklamak istedim altın kafeslerde seni
Beyhude geçti yıllar silindi hatıralar
Geride bir avuç yalan
Hüzün dolu geceler buğulu pencereler
İşte hepsi bu senden kalan

Sanki gizli bir el kopardı seni benden
Savurdu bir kar tanesi gibi
Boş yere arıyorum sınırsız sevgini
Bu ıslak boş sokaklarda elinden oyuncağı
Alınmış çocuk gibi yalnızım sokaklarda

Bir masaldı aşkımız sisler bulutlar ardında
Bir akşam bitiverdi her şey yok oldu bir anda
Beyhude geçti yıllar silindi hatıralar
Geride bir avuç yalan
Hüzün dolu geceler buğulu pencereler
İşte hepsi bu senden kalan

- Gereksinim sanatı yaratır: Sanat eseri, insanın ihtiyaçlarından doğmuştur. **Barış Manço** 'nun eserlerinin dayanağı bir kaynağa sunulmaktadır.
Aranjman şarkılara tepki göstererek Anadolu'dan beslenen pop folk tarzında müzik yapmaya başladı. Bundan sonra yaptığı albümler ve tv programlarıyla sayısız ödül aldı. (Kaynak: <http://www.webhatti.com/konu/baris-manco-hayati-eserleri.756649/>)
- Anlatım, ifade biçimidir: Sanat eseri, insanın kendini anlatma biçimlerinden biridir. **Barış Manço**, kendini sadece müzik ile değil, kültürel boyutu ile de eğitici yaklaşımı ile, öncelikle çocuklara “Adam olacak Çocuk” gibi yaklaşımı ile ayrıca Dünya'daki ilginç boyutlar ile önemli katkılar sağlamıştır. Zaten Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi önerisi ile Çocuk Eğitimine yaptığı katkı nedeniyle verilmiştir.
- İnsanlığın, değişim ve gelişim boyutludur: Sanat, sürekli değişen ve genişleyen insan etkinliğidir. **Barış Manço**, titiz çalışmaları nedeniyle, elindeki şarkı sözü veya metinleri aralıklı değerlendirme ile güneş ışığına çıkardığı da gözlenmektedir. Belirli olgunlaşma ile ancak sunulmaktadır. Bu konudaki görüşmemde, bu eserlerin, gizli/saklı kutudakilerin yaşam sonlanması ile gün yüzüne çıkmasını önermişim. Rektörlük ve yöneticilik olmadığım için talep edemedim, ama aklımdadır. Sadece şiir olarak sunulması da gündeme gelebilir.
- Yenilenme, etkinlik oluşturmaktır: Sanat etkinliği yeni bir yapı kurma, şekil verme girişimidir. **Barış Manço**, albümlerinde de aynı ritimden olmaması, bir terim olarak “Arab'ın yalellisi şeklinde olmaması gibi” farklı tempo sunmaktadır. **Barış Manço** albümlerini dinleyerek, uyumak imkansızdır diyebilirim. Seyahatlerde ideal müzik grubudur.
- Taklit değil, yaratıcılıktır: Bir şeyi olduğu gibi taklit etmek, sanat etkinliği değildir. Yukarıda da sunulduğu gibi, tüm eserleri özgündür ve aranjman değildir. Tümü kendi kültürümüzün yansımalarından oluşmaktadır.
- Kişisel yorumlaması, yorumudur: Sanatçı, malzemeyi kendi bakış açısına göre seçer, ayıklar, değiştirir, yorumlar, yeniden ortaya koyar. **Barış Manço**, çocuklar için albüm yapmanın

ötesinde, “Arkadaşım Eşek” ile hayvanların da insanlaştırılarak, sevginin evrenselliği ile hepimizin aynı Evreni paylaştığımızı açıkça ortaya koymaktadır.

- Sevginin yansıtılması, yorumun sunulmasıdır: *Sanat eseri, sanatçının yorumunu yansıtır. **Barış Manço**, tüm eserlerinde sevginin yansıtılması ve yorumu vardır.*
- İnsanlığın, sevginin iletişimi ve ilişkilerinin kurulmasıdır: *Sanat eseri, kendine özgü bir iletişim aracıdır. **Barış Manço** ile saatlerce konuşulması ile onun engin sevgiyi iletişim ve ilişkiler ile kurduğu belirgindir ve gelecek ve ileri hedefler, fikri hür, vicdanı hür boyutlarındaki yaklaşımları gözlenmektedir.*
- Karşı etkileşim, değişim ile anlam kazanmasıdır: *Sanat eserinin kendi anlamından öte; okunduğu, seyredildiği ve duyulduğu yerde kazandığı anlamı vardır. Temel söylemleri, **Barış Manço** ‘nun düşünsel ve felsefe yaratmaktadır.*
- Bireye özgü, kişisel hak ediktir: *Sanat gerek üretim gerekse anlamlandırma bakımından bireyseldir. Her eseri bir farklı şekilde ele aldığı, farklı vurgular ve farklı felsefeleri öne çıkardığı, insanları sevgi ve saygı temelinde, insanlık boyutunda, eğittiği, düşündürdüğü, gelecek nesillere çocuklara yaptığı eğitsel katkılarla bir boyuta taşıdığı açık ve nettir.*
- Sevgi ve saygının yorumlama sonucu, ürünüdür: *Sanat eseri dış dünyanın yorumlanarak değiştirilmesi sonucunda ortaya çıkar. Temel aldığı boyutlar sadece dış dünya değil, iç dünya, yaşam, var oluş, sevgi ve saygıya dayanan, etik ve insanlık boyutlarıdır.*
- Akıl temelinde gönüllere hitap eder: *Sanat eseri öğretmez, açıklamaz; sezdirir, çağırır, hissettirir, duyurur, hatırlatır ve bunlara bağlı olarak bunlar çerçevesinde düşündürür. Sanat eseri bir ders niteliğinde değil, olmamalı denirse de **Barış Manço** eserlerindeki değerleri sevdirecek eğitimi amaçlamıştır ve başarı üstünde süreklilik ve değişimi de sağlamıştır.*

2) Sanat Felsefesinin Konusu

<http://sanat-felsefesi.nedir.org/>

Sanata felsefi açıdan bakmak "sanat felsefesi" adı verilen disiplini doğurmuştur.

Sanat felsefesi;

1. Estetik değerlendirmeye uygun olan nesne ve fenomenleri felsefi olarak irdeler.
2. Sanata dair yaratmaların ve zevklerin anlamını inceler.
3. Sanatın ne olduğunu, işlevini, insan için taşıdığı anlamı ele alır.
4. Kısaca sanatta ilgili her türlü kavram ve problemi analiz eder. Sanat felsefesi, sadece sanattaki güzel ile ilgilenir. Estetik ise doğa sanat ayrımı yapmadan bütün alanlardaki “güzel” ile ilgilenir. Bu yönüyle estetiğin alanı, sanat felsefesinin alanından daha geniştir. Güzelle ilgili sorgulamaların ilkçağa kadar uzanmasına karşın güzeli ele alan estetiğin, felsefenin bir alt dalı olması ancak 18. yy’da A. Baumgarten” la mümkün olmuştur. O, Yunanca aisthesis (algı-duyum) sözcüğünden gelen estetiği, güzel üzerine düşünme bilimi olarak tanımlamıştır.

Yorum

Barış Manço, eserlerinde tek düze olmayan, karma boyutlarda bir yaklaşım yaptığı gözlenmektedir. Estetik, algı duyumu anlamında olmakta, **Barış Manço** ‘nun tüm eserlerinde bir vurgu, bir algı boyutu, bir felsefe vardır. Şarkı sözlerine bakıldığında da bizi düşündüren, bizi farklı irdelemelere götüren, bir felsefe boyutu vardır. Sanat Felsefesi açısından:

- 1) Nesne ve fenomenler: bir eşiği, arkadaş edinmesi, domates, soğan ve patlıcan gibi sebzeleri konu edinmesi, günlük yaşamındaki birçok nesne, hayvan ve insan boyutlarını irdeleyerek, sevgi temelinde saygı oluşturmaktadır.
- 2) Müzik ile oluşturduğu bu değerler, toplumda, çocuklarda büyük yankılamaya uyandırmıştır. Bunları **Barış Manço**, meşhur olma veya albümlerinin çok satması açısından yapmamıştır.
- 3) Sanat, eğitim, gelişim ve değişim içindir. Sanat, sanat içindir, sanat toplum içindir gibi kalıpları aşan bir yapısı vardır. Bunu bilinçli olarak yaptığını, 1995 yılındaki konuşmamızda bizzat söylemiştir. O dönemdeki konuşmamızda belirtilenler: *Sanatı eğitim, insana ve insanlığa yönelik oluşturmali, ama bu yönelim onların seviyesine inme değil, yüce duygular, ulu, ulvi tanımlamalar ile daha ileri ve daha yücelen*

boyutta olması ile, fikri hür, vicdanı hür bireylerin gelişimine hizmet etmelidir. Sanatın amacı, insanlık, insanlığın ilerlemesi ve yücelmesi olmalıdır. Bu nedenle sanat, insanlık için, insana insan olduğunu anımsatmak, sanat insani değer katmak, kazandırmak için olmalıdır.

- 4) Sanat devamlı ileriye bakma eylemidir. Sanat ile algılanması gereken, daha ileri, çağın ötesinde bir medeniyet, gelişim ve değerlere doğru olmasıdır. Devamlı ileriye bakılır ise, devamlı gelişim ve devamlı değişim hedeflenmiş olur. Buradaki simge insanlık ve etik olmalıdır, zaten tersine de sanat ve müzik denilemez.

Sanat Felsefesinin Temel Problemleri

1. Güzellik nedir?
2. Güzelliğin nitelikleri nelerdir? Böyle bir nitelik listesi kime ve neye göre, hangi gerekçeyle hazırlanabilir?
3. Güzellik, hangi duyuşsal algıya karşılık gelir?
4. Güzellik, nesnenin kendisine mi ait, yoksa ona bakan öznenin nesneye kattığı bir özellik midir?
5. Sanat belli bir şeyin hizmetinde mi olmalıdır, yoksa konu ve amacını kendisi mi belirlemelidir?
6. Bir sanat yapıtı nasıl etkileyici ve değerli olabilir?
7. Sanatın insana kazandırdığı estetik duyarlılığın yaşam açısından bir önemi var mıdır?
8. Sanat, insanı gerçekliğe mi, yoksa gerçeklikten koparıp hayal dünyasına mı götürmelidir?
9. Bir kimse beğeni yetisini geliştirebilir mi? Bir kimsenin iyi beğeniye sahip olduğunu hangi ölçütler belirleyecektir?
10. Bir insanın beğenisini belirleyen nedir?
11. İnsan hangi gereksinimlerle sanat eseri üretir?
12. İyi sanat-kötü sanat ayrımı olabilir mi?
13. Ortak [estetik](#) yargılar mümkün müdür?

Yorum

Güzelliği soyut değil, somut kavramda alınması **Barış Manço** 'nun bir özelliğidir. Eşği arkadaşım yapmak, güzelliği nitelikleri ile tanımlamak onun simgesi olmuştur. Duyusal algısı çok çeşitli, çok yönlüdür ve tümü bir kültüre sahip olma temelinde, değişim ve gelişimi benimseyen, insan sevgisi, çocukların eğitimi temelinde olduğu görülmektedir. Hizmet her düzeyde, "**Yediden Yetmiş yediye**" programında olduğu gibi tüm eğitilebilir insanlığı, toplumu kapsamaktadır.

Estetik kaygısı olarak, şiirlerde anlamsız uyum gütmeye, sadece doğal yaklaşım ile oluşturduğu görülmektedir.

Barış Manço, bir süreç olarak insanlara, insanlığı ve sevgiyi, eğiterek, beğeni kazandırarak, mutlu kıldırarak kazandırmıştır.

Sanat Felsefesinin Temel Kavramları

- a. **Estetik özne:** Bir doğal yaratıyı ya da sanat yapıtını hiçbir çıkar gözetmeden algılayan, kavrayan ve bundan da haz duyan insandır.
- b. **Estetik nesne:** İnsanın beğeni amacıyla kendisine yöneldiği güzellik değerinin taşıyıcısı olan eserdir.
- c. **Estetik haz:** Bir estetik nesne ile kurulan ilişki sonucunda insanda meydana gelen beğeni duygusudur.
- d. **Estetik yargı:** İnsanın estetik bir nesneye beğeni ya da beğenmeme şeklinde biçtiği değerdir.
- e. **Estetik tavır:** İnsanın estetik bir nesneye, nesnenin her türlü amacını bir kenara koyarak kendisi için bakmak (algılamak adına algılamaya yönelmektir).

Yorum

Estetik anlam olarak sanatta **güzelin algı duyumu** olduğu anlaşılmaktadır. **Barış Manço**, müzik alanında, çeşitli nesnelere, sadece aşk gibi yorumlaması zor kavramlar yerine, doğal ve günlük yaşamdaki boyutlar ile sevgiyi bütünleştirerek, belirli bir haz, mutluluk duymamızı sağlayan, bizi ileriye, daha üst düzeylere, algılara taşımaya hedefleyen bir davranış ve tutum kazanmamıza neden olmuştur, halen de oluşturmaktadır.

Estetik tavrın şu belirleyici özellikleri vardır:

1. Kullanım veya pratik çıkarla ilgisi yoktur.
2. Bilişsel (bilmeye yönelik) değildir.
3. Sahip olma arzusundan uzaktır.
4. Duyular aracılığıyla deneyimlenir.

Yorum

Barış Manço eserleri ile bizlere; a) karşılıksız, çıkarsız, saf ve temiz sevgi ile, b) soyut düşünsel düzeye çıkarmamızı, düşünmemizi ve algılamamızı kolaylaştıran, sağlayan bir boyut ile, c) birinci şahıs olarak, empati yaparak, arkadaşım, benim arkadaşım eşek dediterek, d) duyularımızı fark etmemiz ve oluşturmamızı sağlayan bir kişilik kazandırmıştır.

Her sefer dinlemek ile de aynı duyguları daha ileri taşıdığımı farkında olup, algılamaktayım.

3) SANAT NEDİR?

<https://demettasdelen.wordpress.com/2012/05/14/sanat-nedir/> DEMET KURTOĞLU TASDELEN · MAYIS 14, 2012

ARGÜMAN: "Sanat" açık bir kavram olduğu için yeni şartlar, yeni sanat biçimleri, yeni sanat hareketleri, akımlar hep çıkacaktır. Bu nedenle sanatın tanımlayıcı özelliklerini bulmak mantıksal olarak olanaklı değildir.

Sanat hakkında öne sürülen pek çok kuram vardır. Bu kuramlar sanatın ne olduğunu belirli bir yönüyle ortaya koyarlar. Bu bakımdan sanat kuramlarının ancak bir tür sanat tanımı verdiği söyleyebiliriz. Sanatı zorunlu ve yeterli koşullarını temel alarak tanımlamak yerine bu tanımlar sanatın belirli bir yönünü merkeze almalarından ötürü kuramsal tanımlar olarak görülmektedir. Örneğin, sanatı "anamlı biçim", "duyguların dışavurumu" ya da "öykünme" olarak gören tanımlar sanatın tanımını kuramsal olarak yapmaya çalışmaktadır.

Örneğin, Tolstoy Sanat Nedir? adlı kitabında sanatı şöyle tanımlar: "Sanat bir insanın bilinçli bir şekilde bir takım dışsal işaretler kullanarak kendi yaşadığı duyguları başkalarına aktardığı ve başkalarının da bu duygulardan etkilendiği bir insan etkinliğidir."

Birtakım duyguların yaşanması üzerine kurulmuş olan sanatın bu tanımının problemli olduğunu anlamak zor olmasa gerek. Sanatın ancak bir yönüyle bir duygu işi olduğunu kabul edebiliriz. Bir duygu alışverişi üzerine kurulu olmayan çok sayıda yapıt olduğunu düşünürsek sanatın duygulara indirgenemez olduğunu da anlayabiliriz.

Sanatı gerçekteki nesnelerin temsil edilmeleri olarak gören temsilci kuramı ele alırsak bazı müzik parçalarını ya da resimlerini bu kuram açısından nasıl yorumlayabiliriz? Örneğin soyut yapıtlar herhangi bir şeyi taklit ya da temsil etmezler. Çağdaş sanat içerisinde değerlendirilen pek çok sanat akımının ürettiği işlerin soyut olduğunu ve temsil üzerine kurulmadıklarını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Yorum

Barış Manço, sanatçı olarak, sanatın açık bir kavram olması gibi, topluma yaptığı katkı, eğitime bir boyut kazandırması, kültürel etkinliği, tümünü müzik ile birleştiren, yoğuran ve yaygınlaştıran bir sanatçıdır. **Barış Manço**, bunları bilinçli, planlı ve öngörülerle, çalışarak oluşturmuştur.

Barış Manço' bilinçli olarak müziği bir kültür, kendi kültürümüzün bir boyutu olarak sunmuş, yeni değişim ve gelişim modu ile yapılandırmıştır. Temel aldığı kıyafet, Dede Korkutların, Dervişlerin kıyafetidir. Geçmişten geleceği bütünleştiren bir boyutun içindedir. 1995 tarihli konuşmamda, onu bir tarihin, tarihimizin temsilcisi olarak gördüğümü ifade etmiştim.

Sanatı sunarken bir kuram olmalıdır, **Barış Manço** 'nun kuramı basit, kendi öz harsımızı sunmaktır. Öyle de yapmıştır. Bir Fransız televizyonuna diktatörlük lafı geçtiğinde, bizim paramızın yüzünde Başöğretmen Atatürk ve Bilim İnsanları carken, Fransız Frank'ında ise diktatörlerin resimlerinin olduğunu söylediğini hatırlıyorum. Birçok kişi içerden dışarısını özlerken, özellikle çocuklarda olan durum, erişkinler ise dışardan yuvasını özler. Bunun gibi doymuş olan, kendi öz harsını özler ve bunu, kendi ailesini geliştirmeye çaba gösterir. Bu zenginliği kapatma değil, bilakis açma, daha da ileri götürme olmalıdır.

Bunları yazarken, şarkı sözlerini, Ömer Hayyam'dan yaptığım gibi tek, tek irdelemem gerektiğini bana vurgulamış oldu.

Duygu alışverişi derken, duyguları, sözleri ile bizleri düşünceye götürdüğü, ileriye hedeflediği, muasır medeniyeye ötesini işaret ettiği, Atatürk'ün gösterdiği hedefi belirttiği gözlenmektedir.

Barış Manço, eserlerinde soyut kavramları vurgulaması nedeniyle, eserlerine bu açıdan bakarak, düşünmek ve yorumlamanın bir görev olduğu algısı bende derinleşmektedir.

4) Felsefe açısından sanat nedir

<http://akproje.org/madde/834-felsefe-acisindan-sanat-nedir.html> 27/Aralık/2013

Özet: Resim, heykel, mimari, müzik, edebiyat, tiyatro, sinema, fotoğraf gibi birçok sanat dalı, çeşitli bilimlerde incelendiği gibi felsefe açısından da incelenmektedir.

Sanat; bir duygu, tasarı, güzellik vesairesinin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık anlamına gelir. Sanat ayrıca birçok bölümü, akımı, farklı uğraşanları, müzeleri, sergi ve gösteri salonlarını ve benzeri birçok alanı kapsayan büyük bir sosyal faaliyet alanıdır da. Resim, heykel, mimari, müzik, edebiyat, tiyatro, sinema, fotoğraf gibi birçok sanat dalı, çeşitli bilimlerde incelendiği gibi felsefe açısından da incelenmektedir.

Felsefe açısından sanatın önemini ve değerini, sanatın felsefedeki yerini daha iyi kavrayabilmek için düşünürlerin sanat faaliyetini nasıl değerlendirdiklerine kısaca bakmak gerekir. Bu bağlamda sanatın kökeninin, kaynağının ne olduğu konusunda, farklı filozoflar ortaya çeşitli görüşler atmışlardır.

Yorum

Sanat işlevleri, özellikle ilköğretim yaklaşımlarında, oyun ve müzik temel uğraşı alanı olmaktadır. Eğitimin temeli gerçekte sanat ve sevgi ile yapılanma olmalıdır.

Atatürk “*Bana Başöğretmen deyin*”, ifadesi de insanın temel amacı ve hedefi ortaya konulmaktadır. **Barış Manço**, müziği bir kazanç görmenin ötesinde, bir şeyler katmak, bir eğitim aracı yapmak, insanlara sevgi ve güzelliği, anlamsal olarak duygulara taşımaktır. Bu açıdan bir kültür temsilcisi, bir eğitim modelidir. Bu nedenle Onursal Doktor payesi hak ettiği bir boyuttur. Bizlere göre **Barış Manço**, bir müzisyen değil, bir sanatçı, eğitim felsefesi sanatçısıdır. Uğraşı alanı kültür felsefesini yapılandırmasıdır.

Bu görüşleri şu şekilde başlıklar hâlinde sıralayabiliriz:

1. Taklit Olarak Sanat (Mimesis)

Bu yaklaşıma göre sanatçı gerçeklikte (doğada) var olan bir şeyi eserinde taklit eder. Burada esas olan, sanatçının ele aldığı konuyu iyi yansımasıdır. Temsilcileri Platon ve Aristoteles'tir.

- Sanatın taklitten ibaret olduğu konusundaki ilk fikirler, Aristoteles'indir. Aristoteles, insanların taklit yeteneklerini kullanarak "şeylerin" özünü taklit ettiklerini ve böylece sanatçı olduklarını vurgulamıştır. Aristoteles'e göre, sanatçı doğayı taklit eder. Ama nesnelere oldukları gibi değil, olmaları gerektiği gibi yansıtabilmelidir. Bu yönüyle sanatın ahlaki bir yönü vardır. Çünkü sanatçı, sanat eserini oluştururken yoğun duygular yaşayarak ruhunu arındırır. Aristo'ya göre sanat, doğadaki eksikliğin tamamlanmasıdır. Ancak o zaman sanat yapıtı değerli olacaktır.

- Platon'un idealer dünyasını felsefeye az da olsa ilgilenen hemen herkes bilecektir. İşte Platon da aslında idealer dünyasının, gerçekliğin ta kendisi olduğunu ve içinde bulunduğumuz dünyadaki, bizim hissedebildiğimiz her şeyin ise bu idealer dünyasının bir taklidi olduğunu belirtmektedir. Platon'a göre evren, duyarlar (görünümler, gerçekler) evreni ve idealer evreni diye ikiye ayırır. Sanatçı, duyarlar dünyasında bulunan nesnelere taklit eder. Fakat Platona göre, duyarlar dünyasındaki varlıklar, gerçek değildir, bu tür taklit sonucu oluşan eser iyi ve gerçek sanat eseri sayılmaz. Ona göre; gerçek sanat eseri, idealer dünyasındaki varlıkları taklit etmekle ortaya konulabilir. Çünkü idealer dünyasındaki varlıklar, gerçek varlıklardır. Demek ki, sanatçı görünen evrendeki güzeli değil de, güzelin ideasını taklit etmelidir. Sanatçı güzel ideasını taklit edebildiği ölçüde eseri, gerçek ve iyi bir sanat eseri sayılır.

- Estetiği bağımsız bir bilim alanı olarak var olmasını sağlayan Alman filozof Alexandre Gottlie Baumgarten'e göre de evrende madde ve ruh öylesine ahenkli bir şekilde birleşmiş ve kaynaşmıştır ki sanatın ve sanatçının tek amacı, tabiatı taklit etmek olmalıdır.

Yorum

Barış Manço, kültürdeki parametreleri bir kopya şeklinde değil yaşamsal boyutta almıştır. Kara Murat filmlerinde olduğu gibi kıyafet onda sahne boyutu değil, yaşam boyutudur. Dolayısıyla eskiden gelen gerçek Anadolu, Orta Asya Bozkırlarından gelen bir yiğit, bir akıncı ve bir dervıştır. Dervişlerin eline kopuz verince, destanlar döktürdükleri bilinmektedir. Ahmet Yesevi nin Hikmeti, şiirseldir. Genel yapıda, nesir değil, dörtlüler (rubailer) ile ifade etmek önemsenmiştir. Kuran örnek alınarak, Atasözleri ile simgeler öne çıkmaktadır. Arkadaşım Eşek tüm simgeleri taşımaktadır.

Otelde ziyet mağazaları önünde durarak, inceledi ve kalın yüzüklere baktı. Bu konuda söyledikleri; bir yerde ona yüzük hediye etmişler, çok kalın bulmuş, ama gücenmesinler diye takmış, sonra medyada konu olmuş ve bunu bir simge haline getirmiş. Her yüzüğün bir hikayesi, bir anlamı olduğu ve taktıklarını belirtti. Baktıkları yüzüklerde bir anlam göremediği için almadı. Beğenme, beğenmeme değil, ona göre anlamı olup, olmaması önemli idi. Yüzükler bir felsefe bir anlam taşımalı idi. Yüzüklerini görme değil, onların anlamları üzerinde yorum yapmayı tercih ederim. Ne, neden, niçin, nasıl ve nerede, ne amaçla sorgusu daha önemli gelmektedir. Güzel, pahalı veya veren gibi unsurlar bana göre yüzüğün anlamı ve değerini değil, onu başka yöne çeken, soyuttan somuta çeken unsur olduğu için, **Barış Manço**'ya uygun olamaz, onun düşüncesi dışına çıkar, kanımca.

2. Yaratım Olarak Sanat

- Hegel'e göre sanat, maddeye sokulan ve maddeyi kendine benzeten sanatçının, ruhudur. Bu yaratıcı ruh, heykelde ve mimaride maddeye çok bağımlı iken, resimde maddeye tamamen hâkim; edebiyatta ve müzikte ise maddeden arınmış bir hâldedir.

- George Santayana ve John Dewey'e göre de sanatsal yaratım, kişinin çevresiyle etkileşimi sonucu meydana gelir. Sanatçıda bir kişilik, hayal gücü ve bilgi; çevrede çeşitli şekiller, olaylar, sesler, malzemeler mevcuttur. Dolayısıyla da çevre sanatçıyı besler, sanatçı da çevreyi değiştirir.

Yorum

Barış Manço için müzik bir yatırım idi, evet, ters söylemedim, kültürel yatırım idi. Maddi kazanç için olmadığı belirgin, bir çıkardığı albümlere bakın ve satış amacı gütmeyeceği belirgindir. Son albümlerini sağlığı nedeniyle toplaması da yine kendi seçimleri ile olmuş ve satış değil, sunuş, kültürel sunuş kaygısını taşıdığı kanımca belirgindir.

3. Oyun Olarak Sanat

Bazı filozoflara göre, sanatın kaynağı eğlence ve oyundur. İnsanlar zorunlu ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra amaçsız olarak, hoş giden bir takım oyun faaliyetlerinde bulunurlar. Bu faaliyetler hem bedeni dinlendirir, hem de hoş gider. Bu tür faaliyetlerin bir sonraki adı, kendini süsleme ve yakın çevresini hoş gidecek, beğenilecek bir şekle getirmedir. İşte burada da sanat ortaya çıkar, tabii ki bir oyunun sonucu, bir oyun olarak...

- Charles Bordele'e göre sanat yukarıda anlatıldığı biçimde ortaya çıkmıştır. Bilim nasıl akılla deneyden çıkmışsa, sanatlar da hayal gücü ve oyundan doğmuştur.
- E. Grosse de sanatın, amacı kendinden olan bir faaliyet olduğunu, insanın bütün kuvvetini çeken ve kullanan bir oyuna benzediğini söyler. O hâlde oyun, sanatın kaynağı olmaktan ziyade, insanın haz duyarak yaptığı özgürce bir davranış olarak sanat faaliyetine benzerdir.
- Shiller de "sanatın kaynağı oyundur" demekten ziyade gerçek estetik dünyanın oyun dünyası olduğunu, insanın sadece oyunda gerçek insan olduğunu, özgür davranmanın, hayal gücünü gerçekleştirmeye çalışmanın orada mümkün olduğunu ve bu faaliyetin sanata yakın olduğunu anlatır.
- Croce, "Sanat, oyun değilse de o türden bir faaliyettir" demektir; çünkü sanatın öz ve amacı oyundan oldukça farklıdır. Sanat yalnız taklit etmez; değiştirir ve yaratır. Bu değiştiricilik ve yaratıcılığın arkasında o çok takdir edilen sanatçı özgürlüğü vardır.
- Oyun teorisi, güzel sanatların daha ziyade tiyatro ve gösteri sanatları ilgili alanlarındaki faaliyetler için değerlendirilirse uygun olur. Bazıları oyun ve haz duygusunu sanatın kaynağı sayarken, bazıları da bunları bir amaç olarak ortaya koymuştur.

Yorum

Barış Manço, şarkıları bir oyun, insanlık katan, çocuklara sevgi ve ileriye, kardeşlik ve arkadaşlığa yönlendiren eserlerdir. Öyle bir oyun ki, erişkinler, gençler, çocuklar ve anne karnındaki bebeklerin bile hoşlanacağı müzikler, sözler yaratmıştır. Gebelerin dinledikleri şarkılar, onların stresini yatıştırmalı, onlara ulvi duygular katmalı ve bebekler de sestem annenin salgıladığı hormonlar, mutluluk hormonları; serotonin, endomorfın, dopamin, oksitosin gibi, hormonların etkileri nedeniyle rahatladıkları düşünülebilir. Müziğini dinleyen o gözle bakarsa, ne denilmek istenildiği anlaşılacaktır.

5) Sözlükte sanat kelimesinin manası:

<http://www.sozlukanlamine.com/sanat-9509>

Sanattaki biçim elemanın insandaki devamlı karşılığı güzellik duygusudur. Değişmez olan duyarlılıktır. Değişen, insanın algılarını ve zihinsel hayatını soyutlaştırarak, kendi başına kurduğu anlayıştır ve sanattaki değişken elemanı, yani ifadeyi buna borçluyuz. **Sanat** eseri bir bakıma kişiliğin kurtuluşudur.

- Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık. Örnek: Bir oyunun on beş gün sürmesi bir sanat hadisesi olduğunu gösterirdi. T. Buğra
- Belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım Örnek: Caz ve caz havaları ne yazık ki bizim çok verimli o millî halk sanatımızı da baltaladı. R. H. Karay
- Bir şey yapmadan gösterilen ustalık.
- Bir meslekte uyulması gereken kuralların tümü.
- Zanaat.
- Sanat, ustalık, hüner, marifet
- Bir duygunun, tasarımın, ya da güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.
- Ustalık, hüner, beceri.
- Yetenek.
- Ustalık, hüner, marifet. (Osmanlıca'da yazılışı: san'at)

Yorum

Sanatta, sanatçı kendi kişiliğini bulması, onu yansıtmayı, bir bakıma kurtuluşu, ölümsüzleşmesi eylemidir, ancak bu nedenle, bu amaç ile yapılmaz. Amaç, iyilik ve güzellik hedefinde, etik ve İnsan Haklarına dayanarak, kültürel boyutu temel alarak yaklaşmaktır. Yapılan eylem bunları ortaya koymalıdır. Bir insan ibadeti, abd; çalışarak değer üretmek iken, onu bir pazarlık gibi Cennet amacı ile yapmak, onun etkisini tartışılır hale getirir. İnsanlar kazandıkları paralar ile daha çok para kazanmak yerine, oluşturdukları kültürel boyut, eğitime katkısı, daha fazlasına, daya yaygın ve üstün modüle taşınması ile gerçek sanatçı sıfatını da hak etmiş olmaktadır. Kendi oluşturduğu boyuta, topumu, gençleri ve çocukları isteyerek, severek ve koşarak gelmelerini sağlaması, değişmez duygu, ölümsüzlük tanımıdır.

Toplumsal kabul: Bir şarkı, halen istekle, arzu ile söyleniyorsa, o onun ölümsüzlüğü ötesinde, gerçek bir sanatçı, sanatçı olmanın ötesinde olduğunun bir bulgusu, bir kanıtıdır. Şahsıma söylediklerinden hatırladıklarım, albümlerinin çok satılması değil, çok dinlenmesi ve dillerde olması, davranışlarda yansımaları istediğini belirtmiştir. Albümlerin bu nedenle satışına yönelik değil, dinlemeye yönelik yapılandırıldığını, aynı ritim değil, değişken yapıyı öngördüğünü ifade etmişti. Ben de araba sürerken başka kasetleri dinlerken insanın uykusu gelebilir ama **Barış Manço** kasetlerini dinlerken (o zamanlar CD yaygın değil di) uyku gelemeydim.

Kültürel Simge: Belli bir uygarlığın, sanatını icra etme değil, doğu ile batıyı bütünleştirmesidir. Kıyafet Orta Asya, düşünce batı, yorumlar ise felsefeci ile çağların ötesinde olmaktadır. Batı kültüre darbe değil, geliştiren, ilerleten unsur olarak **Barış Manço** 'nun elinde yapılmıştır.

Ustalık: *Barış Manço* 'nun ustalığı çok çeşitlidir; insanlar arasındaki ilişki, iletişim, kültürel boyut, gezdin bir derviş, eğitici, gösterici, müzik aletini çalmak değil, ona anlam ve değer katması, onu bir değer olarak yeniden yaratması, felsefeci, ilerici, öngörülü ve başını eğmeyen, dik tutan, sevgi dolu ana ciddi ve akademik tabiatlı bir kişi idi. Birçok kimse, bu özelliklerine bir açıdan bakarak tanımlamaktadır. Bir file körler tanımlarsa; sert kaya gibi sivri/diş, geniş boru gibi/ayaklar, yaprak gibi bir yapı/kulaklar, sivri sopa gibi, esnek/kuyruk, boru gibi oynak, yılan benziyor/hortum, ifadeleri gibi, *Barış Manço* 'da çok farklı tanımlamalar gözlenebilir. Bunların tümü bakış açısına göre oluşmaktadır.

Bu çalışmada, *Barış Manço* ile ilgili yazılardan hiçbiri dikkate alınmamış, okunmamıştır, çünkü, bakış açıları etkileyebilir düşüncesinden dolayı olmuştur. Ben arkadaşım, sevgili *Barış Manço*, ile 1995 yılında toplam 8-10 saatlik karşılıklı konuşmada oluşan düşüncelerim ile yazmak istedim.

Kullanılan Yöntem: *Barış Manço* 'nun kullandığı yöntemler çok çeşitlidir. Bir yüzük bile onda bir ifade boyutudur. Bir kültürel temadır. Müzik, kıyafet, konuşmaları, TV programları, eserleri ve toplumdaki davranışları da tümünden bir olgudur, kendine özgü olgudur. Her farklı ve önemli yöntemi kullandığını söyleyebilirim. Bir sanatçı ile konuşmam ve uzun süre sonra, konuşacak konu olmaz iken, saatlerce süren konuşmanın sonu getirilmemesi çok önemlidir, kanımca. Ayrıca övgü dolu konuşma olmadan, sadece fikir teatisi yapmak ta çok önemsenecek bir boyut olmuştur, benim için. Gerçi o da doğrudan ifade etmiştir, memnuniyetini, kendisine çok şeyler kattığını da belirtmiştir.

Sanat ile alakalı bazı sözcükler ve anlamları

- **Sanatçı:** Güzel sanatların herhangi bir dalında yaratıcılığı olan, eser veren kimse, sanat adamı, sanat eri, sanatkâr. Sinema, tiyatro, müzik vb. sanat eserlerini oynayan, yorumlayan, uygulayan kimse Örnek: Türk tiyatrosunun en önde gelen kadın

Yorum

Barış Manço, güzel sanatların herhangi bir dalı değil, her dalında yaratıcılık yapmış, eğitmen, gezgin, felsefeci, kültürel temsilci gibi birçok konularda eser vermiş, katkıda bulunmuştur, yarattığı eserler özgün ve yorumlamaya açık olmuştur.

1995 Ödül töreninde Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü akademisyenler (Sayın Fatih, soyadını hatırlayamadım, özür dilerim) hazırladıkları *Gülpeembe* parçasını, çok sesli olarak yeniden yapılandırdılar ve *Barış Manço* 'ya bir armağan olarak sundular. Sevgili *Barış Manço*, ellerini kulaklarına dayayarak, başka sesleri engelleyen yaklaşımı ile dinledi, gözleri dolu, dolu oldu. Sonra sahneye çıkarak kendi yorumu ile birlikte irdelene yapıldı. Eserlerinin yorumlanması ve etkileşmesi konusunda çok beğenmiş ve duygulanmıştır. Bu eser yeni yapılanma ile Almanya Regensburg kentinde Pamukkale Üniversitesi faaliyeti olarak ta sunulmuştur.

Gelişime, değişime açık, teşvik eden, kendi parçasının kullanılmasından mutlu olan, üstün sanatçı yapısı olduğu belirgin ve öncü kişiliği olduğunu teslim etmeliyiz.

- **Sanat eseri:** Yaratıcılık ve ustalık sonucu ortaya çıkan üstün ve değerli eser

Yorum

Barış Manço, yaptığı eserler müzik olarak, bir ütün değer olarak bakılması haksızlık olacaktır, çünkü eserleri sadece müzik anlamında değil, bir kültürel boyut olarak, bir eğitsel araç, çeşitli değerleri vurgulayan simge, boyut, eser olmaktadır.

- **Avangard sanat:** avangard teriminin anlamı tam olarak öncü, önde giden olarak açıklanabilir. askeri bir metaforundan gelir ve orduda önde giden birlik, birliğin öncü kolunu tanımlamak için kullanılırdı. 1830'lu ve 1840'lı yıllarda siyaset diline girdi ve köklü dönüşümlerin bayraktarları anlamında kullanılmaya başladı. 'avangard' terimi, sanata verilen öncü rolü ifade etmek için ilk kez sosyalist saint-simon ve onun ...

Yorum

Barış Manço, o dönem için önde giden sanatçı olarak, akıncı/Pioneer ve avangart olarak nitelendirilmelidir. Cem Karaca'da aynı şekilde önde olan ve bu açıdan farklı yorumlanan bir sanatçı oluştur. *Barış Manço*, eğitici, tanımlayıcı, yol gösterici ve farklı boyutlar ile öncülük yapması açısından

önemi farklı açılardan da belirgindir. Müzik boyutunu eğitim aracı olarak kullanması nedeniyle Çocuk Eğitim Doktora payesi, kazandığı bir boyut olarak, hak ediş olarak verilmiştir.

- **Naif sanat:** (fr. naif, naive) eğitim görmemiş sanatçıların kabul edilen estetik kuralların dışında biçimler yaratarak ortaya koydukları ürünler. naif sanatçılar boş zamanlarında zevk için resim yapanlarla karıştırılmamalıdır. naif sanatçı biçimsel kural ve teknikleri bilmemekle birlikte bir sanatçı tutkusuyla etkinlik gösterir. naif yapıtlar çoğunlukla aşırı ayrıntılar içerir. bu tür yapıtlarda genellikle ustaca karıştırılmış renkler ve tonlar yerine [...](#)

Yorum

Barış Manço, aileden gelen bir müzik ve eğitim olarak en üst düzeyde eğitilmiş bir kişi olarak naif sanatçı sıfatını, yaptığı işler olarak ele alınması ile tanımlanabilir. Eğitici olması, seyahat ile, farklı boyutları öne çıkarması ile bir sanatçıdır. Bir sifondan akan suyun, boşalmanın, saat yönü ve ters saat yönü olduğu, Ekvator çizgisi ile etkileşimini göstermesi ile bilim açısından, kalıp değil, gözlemin, temel bilimin anlamını vurgulaması, gençlere kalıp değil, sorgulamayı öğretmesi açısından da önemlidir.

- **Soyut sanat:** Soyut gerçeği yansıtan sanat, abstre sanat. (Resim, Heykel) Doğa görüntülerine ve doğayla ilgili tasarımlara başvurmadan, çizgi, renk, düzlem öğelerini ya da oylumsal biçimleri müzikteki seslerin düzenlenişi gibi birleştirerek yaratmayı amaçlayan [...](#)

Yorum

Barış Manço, bir sanatçı olarak soyut kavramları işlediği sanılabilir. Eşek konusunu işlemiştir, evet doğru ama onu arkadaş edinmesi, kültürel değişimleri vurgulaması ile soyut kavramları tanımlamıştır. Birçok olay somut gibi görünse de soyuttur, sevdiği somut olsa da sevgi soyuttur. Seni seviyorum soyut olsa da ne bakımdan seviyorsun kavramı soyuta kaymaktadır, ancak paran için, güzelliğin için cevabı verilmediği sürece.

- **Pantomim sanatçısı:** Sözsüz oyunda oynayan, özel bir eğitimden geçtiği için yüz ve gövde anlatımı bu oyuna yatkın sanatçı. Örnek: Marcel Marceau. [...](#)

Yorum

Barış Manço, elleri, hareketleri, işaretleri, vurguları ile bir pantomim sanatçısı gibi aktif ve vurgulayan, işaret eden, tanımlayan, eli ile dokunan ve bedeni ile, duruşu ile sessiz iletişim kuran ve bunları sevgi kaynağı olarak ifade eden kişidir. Taktığı yüzüklerde bile bir sözsüz iletişim, vurgu boyutu vardır.

- **Helenistik sanat:** (Resim, Heykel, Mimarlık) Büyük İskender'in Önyasya'yı ele geçirmesinden Romalıların Ortadoğuda egemen oluşuna dek yapılan sanat. Helenistik sanat, barok üslûbunun özelliklerini taşımış ve Grek klasik sanatının yerini almıştır. Biçimlerde abartı, yüz anlatımlarında acının, ruhsal iç durumlarının yansımaları başlıca özelliklerindedir. Mimarlık yapıtlarında öğeler incelmış, zarıflaşmış, ayrıntılar önem kazanmıştır. [...](#)

Yorum

Barış Manço, Batı Dünyası ritim ve melodilerden kaynak aldığı, esinlendiği şekilde tanımlanırsa da klasik Helen yapısında yapıtları yerine, geleneksel, kültürel yapıları ele alarak onlara yeni bir şekil, yeni bir kıyafet sunarak, tamamen özgün bir yapı oluşturmuştur. Bu boyutun kendisinden sonra sürdüğü söylenebilir ama özgün değil, kalıbı alıp doldurma şeklinde olmuştur.

Yeni bir boyut nasıl yaratılır diye düşündüğümde, yeni bir **Barış Manço** ne yapar acaba dediğimde, örneğin bir deniz kıyısında sahile vuran dalgaların ritmini alır, onları müziğe ve ritme sokacağını sanırım. Karma, aksak ritim boyutu Doğu kültüründe olup, bunu Batı ritminden ayrılması gereklidir. Farklı ve elektronik vurgular ile işleyerek yapılabileceği düşünülmektedir.

- **Sekizinci sanat:** Yedinci sanat diye adlandırılan sinemadan sonra çıktığı için televizyon sanatını anlatmakta kullanılan deyim; televizyon sanatı. [...](#)

Yorum

Televizyon ötesinde, artık insanların doğaçlama olarak, kendi telefonları ile bir senaryo, bir yaşadıklarını görüntüleme, paylaşma aşamasına girmişlerdir. Belirli kolaylıklar ile, bireylerin kendi müzikleri ve eserlerinin üretilmesi de bir boyut olarak geleceği sanılmaktadır.

Bir rastgele şarkı veya bir name söylerken, bunu dijital olarak notalara ve ritme dönüştürüleceği sanılmaktadır.

Ayrıca bir parça çalınırken, onun sözleri ile değil, başka sözlerle, bir nevi karaoke yapılması olanaklı olacaktır.

- **Sanat üzerine film:** Konu olarak herhangi bir sanat ürününü (tablo, yontu, anıt, yapı, vb.) ele alan, bunu belirli bir deyiş ve anlatıyla açıklayan film çeşidi. [...](#)

Yorum

Film çekmek hem maliyetli ve hem senaryo gibi bir hazırlık ile bir boyut gerekirken, telefonlar ile kısa boyutlu senaryo doğaçlama ile filmlerin yapıldığı ve internet ortamı ile paylaşıldığı görülmektedir. Her bir bireyin bir film çekebilmesi olanaklı olmuştur. Sanat burada paylaşım olmaktadır, ancak bunlar genellikle; a) cinsel içerikli, b) kaza, kavga ve olaylar, c) suç unsuru taşıyan veriler ile, d) hatıra boyutlu olanlar olmaktadır. Sanatsal duygular taşımadığı, hatıra boyutunda kaldığı gözlenmektedir. Bu nedenle seçim, paylaşım değil, belirli seçiciler, konularında uzman ve not atmayı bilen, değerlendirme konusunda tecrübeli, öğretim üyeleri ile yapılmalıdır.

- **El sanatı:** İnce el uzluğu isteyen ve ancak bu konuda yetişmiş yetenekli kişilerin uğraşısı olan sanat türü. bk. sanat. krş. halk sanatı. [...](#)

Yorum

Eser üretmek bir el sanatı gerektirir. Ancak bu el sanatlarının veya müzikte olduğu gibi bir enstrümanı çalması boyutu, tam gerekli olan değildir. Kişinin icrası veya onu yorumlaması da bir sanatsal boyuttur.

- **Edebi sanat:** Edebiyatta anlatımı zenginleştirmek, renklendirmek ve daha çarpıcı bir duruma getirmek için temelde benzetme esasına dayalı söz ve manaya bağlı anlatım inceliği ve özelliği. [...](#)

Yorum

Barış Manço, eserlerini her sefer irdelemekte, titiz bir bakış açısı ile değerlendirdiğini görmüş birisi olarak, kendi eserlerinin başkalarınca algılanmasını da dikkatli ve özenle izlemiştir. Kendisi de daha önce yazdıklarını zaman içinde belirli düzeye geldiğine kanaat getirince gün yüzüne çıktığını ifade etmiştir. Gülpembe'nin bu şekilde olduğunu söylemiştir.

Eserlerinin edebi ve felsefe boyutu olduğunu, bu açıdan müzik eseri olmasa bile, bunların da ortaya çıkmasının önemini vurgulamıştım ve sessiz kalınca, yaşam sonunda bu gündeme gelebilir deyince, kabul etmiş ve sana verebilirim demişti. Bu kutunun, tozlu raflardan çıkarılarak, müzik olmasa bile **Barış Manço** 'nun felsefesi olarak sunulması taraftarıyım.

- **Sinema sanatçısı:** Yapımında emeği geçen sanatçı. Sinema yapımında emeği geçen sanatçı. [...](#)

Yorum

Sinema çalışmalarının müzik sunumu şeklinde olduğu görülmektedir.

- **Topografik sanat:** doğada büyük boyutlu topografik değişiklikler yaparak yapıtlar oluşturmaya yönelik sanat dalı. topografik sanatçılar, genellikle inşaat makineleri kullanarak, yapay yeryüzü şekilleri yaratmaya çalışırlar. 1960'larda beliren topografik sanat, özellikle abd'de izleyiciler bulmuştur. [...](#)

Yorum

Yapay olmasa da farklı nitelikli, ilk bakışta doğa üstü gibi görünenlerin gerek bilimsel ve gerek kültürel olarak sunulduğu gözlenmiştir.

Denizli'nin İstiklal Mahallesinde, mübadele ile göç edenler ile buraya göçenler (toplam 1200 kişi kadar) oluşan boyuta bakıldığında, herhangi bir değişim olmadığı, aynı şekilde muhafaza edildiği, yıkılanlardan nadiren beton yapılar olduğu, genellikle geleneksel yapı olduğu görülmüştür. Abbot firmasında oğlu çalışan, babası hekim olup göçenler arasında olan ve halen Amerikalı uzman, Pamukkale Üniversitesince kabul edilen aile ile gezdiğimizde, tarihin durduğu, çeşmenin adının bile Rumca olduğu, gerekte bu fertlerin Rum (Romalı Anadolu) oldukları, Yunan (Grek) olmadıkları

olgusu gözlenmiş ve **Barış Manço** 'nun bu boyutu işleyebileceği düşünülmüştür. Gelişen olaylar buna müsaade etmemiştir, ama bir sanatçı olarak işledikleri konuya uygun bir oluşumdur.

- **Sanat felsefesi:** Sanatın, sanat yaratmalarının ve sanat beğenilerinin özü ve anlamını konu olarak alan felsefe dalı. Estetik'ten ayrılığı: Estetik dışındaki etkenleri ve bağlamları da (dinsel, ahlâksal, toplumsal) göz önüne aldığından, estetikten daha geniş, ama öte yandan doğadaki güzeli değil de, yalnızca sanat yapısı güzeli konu olarak aldığından ondan daha dardır, bk. estetik ...

Yorum

Barış Manço eserlerinde sanat felsefesi ötesinde, felsefeyi sanat boyutu ile taktim etmektedir, özellikle çocuklara eğitim boyutu ile, etik ve insanlık kavramlarını sunmaktadır. Sanat felsefesi değil, **Barış Manço**, felsefeyi, kültürü sanat haline getirmektedir.

- **Köprü sanatçıları:** (Resim) 1906'da Almanya'da Dresden'de ortaya çıkan dışavurumcu sanat akımının Kirchner, Nolde, Otto Müller, Karl Schmiecht Rottluff gibi temsilcileri. ...

Yorum

Barış Manço, doğrudan, ilkeleri, simgeleri, verileri ve kaynakları, kültürel parametreleri, insanlık ve etik felsefeleri sanat olarak sunan bir sanatçıdır. Dışa vurumun çok ötesinde bir katkı sağlamaktadır.

NOT: Sözlük anlamı olarak sanatı ve sanatın diğer anlamlarını, sanat ile alakalı bazı sözcükler ve anlamları da **Barış Manço** adı ile yorumlamak mümkündür. Sadece müzik ötesinde birçok sanat sözcüklerinde de baş isim olarak yer alabilmektedir.

6) Sanatın özellikleri nelerdir

<https://www.turkcebilgi.com/sanatin-ozellikleri-nelerdir>

Sanatın özellikleri

1. Hem sanatçı hem izleyici için yaratıcı algılama gerektirmesi,
2. İçerdiği fikirlerin akla kolay gelir türden olmaması,
3. Birçok farklı katmanda algılanabilme özelliği olması ve değişik yorumlara açık olması,
4. Bir beceri izlenimi vermesi,
5. Kendini bilinç ve bilinçaltı arasında veya gerçek ve yanılsama arasında bir oyun olarak göstermesi,
6. İçinde işlevsel amaç dışında bir fikir barındırması,
7. Sanat olarak tecrübe edilmesi amaç edinilerek yaratılmış olması.

Yorum

Sanatın özelliklerini sunan bu makalede;

- **Barış Manço**, her şarkısı ve her icrasına bakıldığında bir farklılık, bir yaratıcılık olduğu açık ve net olarak görülmektedir. Her parçasının da bir olay olması bunun belirgin kanıtıdır.
- Müziklerinde sunduğu felsefe ise insanlık ve sevgi ile adı gibi barış olması yanında ileri bir hedef göstermekte, bunu geçmişten gelen bir coşku ile belirtmektedir.
- 7'den 77'e de olduğu gibi, her yaştaki çocuğa da hitap etmekte, onların gönüllerini almaktadır. Burada yaş sınırı 7 değil çok önceden alınmalıdır. 1-2 yaşındaki çocukların **Barış Manço** eserleri çalınırken oynayıp, zıpladıkları da bilinmektedir.
- **Barış Manço** 'nun eserleri sadece beceri değil, bir olay, bir mucize denilebilecek yapıda, bir görüş bir enerji ve bir etkileşimdir.
- **Barış Manço**, belirttikleri ile somut bir konuda bile soyut kavramları işlemektedir.
- *Arkadaşım Eşek* vurgusunda eşekleri arkadaş edinip değil, bir simge olarak tüm varlıkları sevin olgusu olduğu açıktır. Bunun çocuklar düzeyinde hayvanların insanlaştırılması ile oluşması önemlidir.
- **Barış Manço** tecrübe sahibi olmak için değil, daha çok çalışarak, üreterek daha etkin ve verimli, kısaca faydalı olma amacında olmuştur. Benlik, menfaat ve kazanç değil, soyut kazanç peşinde olmuştur.

7) Sanat Nedir? Sanat doyurucu estetik yaşantılar oluşturmak amacıyla dürtüler yaratma becerisidir.

<http://www.toplumdusmani.net/modules/wfsection/article.php?articleid=2076>

Sanat Nedir: Sanat doyurucu estetik yaşantılar oluşturmak amacıyla dürtüler yaratma becerisidir.

Yorum

Kaynaktaki bilgiler (<http://www.sozlukanlamine.com/sanat-9509>) referansında da aynen sunulmuştur. Bu açıdan ek belirtilenlerden söz edilecektir.

Sanat Nedir (Detay) : Sanat, insanlık tarihinin her döneminde var olan bir olgudur. İnsanlığın geçirdiği evrimler yaşama biçimlerini, yaşama bakışlarını, sanat biçimlerini ve sanata bakışlarını değiştirmiş, her dönemde ve her toplumda, sanat farklı görünümde ortaya çıkmıştır.

Bugün sanatın "\duygusal ve düşünsel etkileme gücü"ne sahip oluşu daha belirleyicidir. Bu anlayışa en uygun tanımı yapan **Thomas Munro'ya göre;** "\sanat doyurucu estetik yaşantılar oluşturmak amacıyla dürtüler yaratma becerisidir." Sanat, güzel ile uğraşır. Güzel göreceli bir kavramdır. Kendi içinde tutarlı bir bütünlüğü taşıyan şey çirkin, acı verici, iğrendirici bile olsa estetik açıdan güzeldir.

Sanat, nesnel ve öznel yaklaşımlara göre farklı açıklanır. Nesnel yaklaşımda sanat, toplumsal etkilerle, öznel yaklaşımda ise salt bir bireysellik yaratılır.

Yorum

Baktığında sanat kavramını, kişiye göre yapıyorsan o sanat değil beğeni olmaktadır. Bir amatör resim sergisi açılışında, İbrahim Çallı'nın torunu Yaşar Çallı ile sergiyi geziyorduk, doğal olarak güzel tanımlamasını yaparken birden bir bölüme geldik, hemen şahane, gerçek sanat bunlar dedi, o eserler Eğitim Fakültesi Resim Öğretmenliği Bölümü öğrencilerin yaptıkları idi. Burada vurgulamak istenilen, bir eseri gerçekten bilim adamı olan kişi bir defa görse, müzik parçasını dinlediği anda birden çekimi yaklar ve ayrıcalığını belirtir. **Barış Manço** 'da yaratıcı ve üretici özelliği ile öne çıkmaktadır.

Sanat İçin Ne Dediler

Kant'a göre; sanatın kendi dışında, hiçbir amacı yoktur. Onun tek amacı kendisidir. Güzel Sanatı ancak deha yaratabilir.

Hegel'e göre; sanattaki güzellik doğadaki güzellikten üstündür. Sanat, insan aklının ürünüdür. Kendisine doğanın taklidinden başka amaç bulmalıdır.

Marks'a göre; yaratıcı eylem, insanın ve doğanın karşılıklı etkileşiminin bir aşamasıdır. Bu, toplumsal bir karakter taşır. Sanat, yaşamı insanileştiren bir olgudur. Araştırmacı, yaratıcı, çok yönlü tüm insana ulaşma çabası içinde sanatlar gelişebilir.

B. Croce; güzelliğin yerine anlatımı öne çıkarır. Sanat, sezginin ve anlatımın birliğidir. Bireysel ve teorik bir etkinliktir. Doğa, sanatçının yorumu ile güzel olabilir.

Sonuç olarak Sanat, deha düzeyindeki zekanın, var olana karşı tepkisinin, tutarlı bir bütünlük içerisinde somutlaştığı bir alandır. Sanatçı, zekası ve sezgileriyle çağının önünde giden insan olduğu için, gerçek sanatın anlayanı azdır. Onu anlamak için çaba gerekir.

Yorum

Sanat, sanat içindir, sanat toplum içindir gibi yaklaşımlar ötesinde, **Barış Manço** için sanat bir kültürel olgu, simge ve amacı eğitimidir, sevgi yaratmaktır, etik ilkeler ve kardeşlik oluşturmaktır. Kısaca sanat İnsan Hakları temelini vurgulamaktır.

8) Artist (Wikipedia)

An **artist** is a person engaged in an activity related to creating art, practicing the [arts](#), or demonstrating an art. The common usage in both everyday [speech](#) and academic [discourse](#) is a practitioner in the [visual arts](#) only. The term is often used in the entertainment business, especially in a [business](#) context, for musicians and other performers (less often for actors). "Artiste" (the French for artist) is a variant used in English only in this context. Use of the term to describe writers, for example, is valid, but less common, and mostly restricted to contexts like criticism.

Dictionary definitions

Wiktionary defines the noun 'artist' (Singular: artist; Plural: artists) as follows:

1. A person who creates art.
2. A person who makes and creates art as an [occupation](#).
3. A person who is skilled at some activity.
4. A person whose trade or profession requires a knowledge of design, drawing, painting, etc.

The [Oxford English Dictionary](#) defines the older broad meanings of the term "artist":

- A learned person or Master of Arts
- One who pursues a practical science, traditionally medicine, [astrology](#), [alchemy](#), [chemistry](#)
- A follower of a pursuit in which skill comes by study or practice
- A follower of a manual art, such as a mechanic
- One who makes their [craft](#) a fine art
- One who cultivates one of the [fine arts](#) – traditionally the arts presided over by the [muses](#)

History of the term

The Greek word "technē", often translated as "art," implies mastery of any sort of craft. The adjectival Latin form of the word, "technicus",^[1] became the source of the English words [technique](#), technology, [technical](#).

In Greek culture each of the nine [Muses](#) oversaw a different field of human creation:

- [Calliope](#) (the 'beautiful of speech'): chief of the muses and muse of [epic or heroic poetry](#)
- [Clio](#) (the 'glorious one'): muse of history
- [Erato](#) (the 'amorous one'): muse of [love or erotic poetry](#), lyrics, and marriage songs

- [Euterpe](#) (the 'well-pleasing'): muse of music and [lyric poetry](#)
- [Melpomene](#) (the 'chanting one'): muse of [tragedy](#)
- [Polyhymnia](#) or Polymnia (the '[singer] of many [hymns](#)'): muse of [sacred song](#), [oratory](#), [lyric](#), singing, and [rhetoric](#)
- [Terpsichore](#) (the '[one who] delights in dance'): muse of [choral](#) song and dance
- [Thalia](#) (the 'blossoming one'): muse of comedy and [bucolic poetry](#)
- [Urania](#) (the 'celestial one'): muse of [astronomy](#)

No muse was identified with the visual arts of painting and sculpture. In ancient Greece sculptors and painters were held in low regard, somewhere between freemen and slaves, their work regarded as mere manual labour.^[2]

The word *art* derives from the Latin "ars" (stem *art-*), which, although literally defined, means "skill method" or "technique", and conveys a connotation of beauty.

During the Middle Ages the word *artist* already existed in some countries such as Italy, but the meaning was something resembling *craftsman*, while the word *artesan* was still unknown. An artist was someone able to do a work better than others, so the skilled excellency was underlined, rather than the activity field. In this period some "artisanal" products (such as textiles) were much more precious and expensive than paintings or sculptures.

The first division into major and minor arts dates back at least to the works of [Leon Battista Alberti](#) (1404–1472): *De re aedificatoria*, *De statua*, *De pictura*, which focused on the importance of the intellectual skills of the artist rather than the manual skills (even if in other forms of art there was a [project](#) behind).^[3]

With the [Academies](#) in Europe (second half of 16th century) the gap between fine and applied arts was definitely set.

Many contemporary definitions of "artist" and "art" are highly contingent on culture, resisting aesthetic prescription, in much the same way that the features constituting beauty and the beautiful cannot be standardized easily without corruption into [kitsch](#).

The present-day concept of an 'artist'

Artist is a descriptive term applied to a person who engages in an activity deemed to be an art. An artist also may be defined unofficially as "a person who expresses him- or herself through a medium". The word is also used in a qualitative sense of, a person [creative](#) in, [innovative](#) in, or adept at, an artistic practice.

Most often, the term describes those who create within a context of the fine arts or '[high culture](#)', activities such as drawing, painting, [sculpture](#), acting, dancing, writing, filmmaking, [new media](#), photography, and music—people who use imagination, talent, or skill to create works that may be judged to have an [aesthetic](#) value. [Art historians](#) and [critics](#) define artists as those who produce art within a recognized or recognizable discipline. Contrasting terms for highly skilled workers in media in the [applied arts](#) or [decorative arts](#) include [artisan](#), [craftsman](#), and specialized terms such as [potter](#), [goldsmith](#) or [glassblower](#). Fine arts artists such as painters succeeded in the [Renaissance](#) in raising their status, formerly similar to these workers, to a decisively higher level, but in the 20th century the distinction became rather less relevant^[citation needed].

The term may also be used loosely or metaphorically to denote highly skilled people in any non-"art" activities, as well— law, medicine, mechanics, or mathematics, for example.

Often, discussions on the subject focus on the differences among "artist" and "[technician](#)", "entertainer" and "[artisan](#)", "[fine art](#)" and "[applied art](#)", or what constitutes art and what does not. The French word *artiste* (which in French, simply means "artist") has been imported into the English language where it means a performer (frequently in [Music Hall](#) or [Vaudeville](#)). Use of the word "artiste" can also be a [pejorative](#) term.^[4]

The English word 'artiste' has thus a narrower range of meaning than the word 'artiste' in French.

In *Living with Art*, Mark Getlein proposes six activities, services or functions of contemporary artists:^[5]

1. Create places for some human purpose.
2. Create extraordinary versions of ordinary objects.
3. Record and commemorate.
4. Give tangible form to the unknown.
5. Give tangible form to feelings.
6. Refresh our vision and help see the world in new ways.

After looking at years of data on arts school graduates as well as policies & program outcomes regarding artists, arts, & culture, Elizabeth Lingo and Steven Tepper propose the divide between "arts for art's sake" artists and commercially successful artists is not as wide as may be perceived, and that "this bifurcation between the commercial and the noncommercial, the excellent and the base, the elite and the popular, is increasingly breaking down" (Eikhof & Haunschild, 2007). Lingo and Tepper point out:^[6]

1. arts *consumers* don't restrict themselves to either "high" or "common" arts; instead, they demonstrate "omnivorous tastes, liking both reggae and Rachmaninoff" (Peterson & Kern, 1996; Walker & Scott-Melnyk, 2002)
2. data indicates "artists are willing to move across sectors and no longer see working outside the commercial sector as a badge of distinction or authenticity" (Bridgstock, 2013; Ellmeier, 2003)
3. academic, policy, and government leaders are adapting—widening—programs & opportunities in recognition of "the role of artists as drivers of economic growth and innovation" (Bohm & Land, 2009; DCMS, 2006, 2008; Florida, 2012; Hesmondhalgh & Baker, 2010; Lloyd, 2010; Iyengar, 2013).
4. arts graduates name "business and management skills" as the "number one area [they] wish they had been more exposed to in college" (Strategic National Arts Alumni Project [SNAAP], 2011; Tepper & Kuh, 2010).^[7]

Training and employment

The [US Bureau of Labor Statistics](#) classifies many visual artists as either *craft artists* or *fine artists*.^[8] A craft artist makes handmade functional works of art, such as pottery or clothing. A fine artist makes paintings, illustrations (such as [book illustrations](#) or [medical illustrations](#)), sculptures, or similar artistic works primarily for their aesthetic value.

The main source of skill for both craft artists and fine artists is long-term repetition and practice.^[9] Many fine artists have studied their art form at university and some have a master's degree in fine arts. Artists may also study on their own or receive on-the-job training from an experienced artist.

The number of available jobs as an artist is increasing more slowly than other fields.^[9] About half of US artists are self-employed. Others work in a variety of industries. For example, a pottery manufacturer will employ craft artists, and book publishers will hire illustrators.

In the US, fine artists have a median income of approximately US \$50,000 per year, and craft artists have a median income of approximately US \$33,000 per year.^[9] This compares to US \$61,000 for all art-related fields, including related jobs such as [graphic designers](#), [multimedia artists](#), [animators](#), and [fashion designers](#).^[9] Many artists work part-time as artists and hold a second job!^[9]

Yorum

Sanatçının tanımı olarak; 1) sanat yaratan, 2) yarattıklarını iş olarak gören, 3) bazı aktiviteler için yetenekli olan, 4) yaptığı konusunda bilgisi olan olarak tanımlıyor. Burada amaç, güdü ve ilkeler konusu gündeme gelmemektedir. **Barış Manço** 'nun ayrıldığı yer, özelliği de burada olmaktadır.

Başka bir tanımlama yapıldığında; 1) Sanatın amiri/yöneteni, sahibi, 2) pratik bilimde beceri sahibi, 3) beceri temelinde oluşan bilimsel boyut, 4) sanat boyutunu takip eden, 5) ince ve güzel sanatı yaratan, 6) ince sanatı kültürleştiren, kültür boyutuna getiren, kişi olarak ortaya koymaktadır. **Barış Manço**, burada diğer uzmanları da işin içine katan yaklaşım tanımı yanında, eğitimciliği, toplulaşması, iletişim ve ilişki biliminde de uzmanlığı göstermesi ile özgün ve özel kişiliğini ortaya koymaktadır.

Sanatçının bakı açısı olarak; 1) sanatçılar genel toplumun beğendiği ve yüksek sanat kavramı ile kendilerini sınırlandırmamaktalar, 2) farklı sektörlerde çalışmayı tercih etmekte, 3) ekonomik açıdan, akademisyen, politikacı ve yönetici gibi alanlara kaymaktalar, 4) iş ve yönetici olarak eğitim alarak, bir okulda öğretmen olarak tercih yaptıkları da gözlenmektedir. **Barış Manço**, burada farklı sektörde olup, sanat yapma yerine, sanatı eğitim gibi sektörlerde kullanmayı ve toplumda müzik ile yapıştırıcı, eğitici ve yönetici olmayı tercih etmiştir ve bunu gerçekleştirmiştir.

Sanatçılar sıklıkla kendi estetik duyguları olarak uğraşı içine girmişlerdir. **Barış Manço** ise toplumsal ve tarihten bugüne yaklaşım olarak uğraşıda bulunmuştur. İlk planda müzik yapmak, müzikte yoğunlaşmak istemiş olabilir, ancak, temel ömrünü sanatı kültürel boyut olarak iletmek, duyurmak ve yaşatmak olduğu belirgindir.

Sanatçı, yaptığı işin bir akademik karşılığı olmasını beklemesi doğaldır. Devlet Sanatçısı ötesinde, yaptığı uzmanlık boyutu öğretmenlik olarak nitelendirildiği için, uzman akademisyen unvanı, Çocuk Eğitiminde Onursal Doktorayı bu açıdan hak etmiştir. Kanımca eğitimci olarak aldığı tek diplomadır.

Sanatçılar sıklıkla başka işte çalışmaktadırlar. **Barış Manço** ise müzik ve sanatını diğer işler yerine, onları müzik ile bütünleştirerek taşımıştır. Birbirinden ayırmamış, birleştirici rol oynamıştır.

Ekonomik boyut, her halde **Barış Manço** için konu olmamıştır ancak yapmak istedikleri boyut büyük olduğu açısından sorun olabileceği akla gelmektedir.

9) Sanat Nedir, Sanatçı Kimdir, Aydın Kime Denir ve Diğerleri

<https://onedio.com/haber/sanat-nedir-sanatci-kimdir-aydin-kime-denir-ve-nihat-dogan-454288>

1. Aydın Kişi Kimdir?

- **Aydın** insan, bilimin yol göstericiliğini savunan, sorgulayan, insanların özgür ve bağımsız kimlik kazanmaları için çaba harcayan, düşünce derinliği olan, tutarlı davranan, alçak gönüllü ve insanlara saygılı kişidir. Bir anlamda "düşünce namusu ve dürüstlüğü" aydın insan olma niteliğinin ilk belirleyici unsurudur.
- **Aydın** insan, dogmalardan kurtulmuş ya da kalıtsal olarak bu yapıda olmayan, yeniliklere açık olan, bir sorunun nedenini araştıran, düşüncelerini özgürce savunan, baskıcı ve çıkarıcı idari sistemlere karşı uygarca ve cesurca karşı koyabilen, edindiği bilgiler ile doğru varsayımlar yapabilen, yeni bilgilerin ışığı altında elde ettiği kazanımları toplum yararına kullanabilen, başka insanların yanlışlarında hoşgörülü olabildir.
- Aydın, insanlara sevgiyle yaklaşan, insani ve ahlaki değerlerin var olduğu, düşünce özgürlüğü içinde, birbirine güvenilen bir ortamda yaşamının gerekliliğine inanan, kendisiyle barışık ve insan onurunun her şeyden üstün olduğunu bilen insandır.
- **Aydın** insan, bulunduğu toplumu, hatta dünyayı olumlu olduğuna inandığı yönde değiştirmek isteyen ve buna çaba harcayan kimsedir. Öz çıkar önceliği olmayan, toplumda geniş halk yığınlarının çıkarlarını gözetendir. Aydın insan, insanlığın geleceğini, kendi düşünceleri çerçevesinde etkilemek, değiştirmek isteyen ve yarının bugünden daha iyi olmasına çaba harcayan, paylaşımcı kişiliğe sahiptir.
- Aydın insan, ulusal değerlerini, dilini, düşüncesini geliştirip bir bilgi toplumu yaratarak evrensel dünyadaki yerini alan ve karanlığın içinde çevresini aydınlatan bir mum gibidir. Aydın, içinde yaşadığı tarihsel/toplumsal ortamı sağlıklı bir şekilde analiz eder, sorunları ortaya koyar ve daha iyi, daha güzel, daha yaşanabilir bir ortamın gerçekleşmesi için savaşım verir. Aydın insan, doğruluğun, dürüstlüğü, erdemin simgesi olarak görülür.

Yorum

Aydın tanım olarak çeşitli yaklaşımları öne çıkarmaktadır. Aydın diploma alan kişi olarak görülmemelidir. Örneğin soyadım AKŞİT; beyaz-güneş/ışık anlamındadır. Kabaca Orta Asya'da toplumu aydınlatan, hoca şeklinde tanımlanmış ki, bu beni veya bu adı/soyadını taşıyanı aydın yapmaz.

Başlıca vurgular;

- Vurgulanan sıfatlar bütünleştirilince insanı insanlık temelinde yaklaşan, benlik kavramında ve zorbalık unsuru taşımayan olarak belirtilebilir “bilimin yol göstericiliğini savunan, sorgulayan, insanların özgür ve bağımsız kimlik kazanmaları için çaba harcayan, düşünce derinliği olan, tutarlı davranan, alçak gönüllü ve insanlara saygılı kişidir. Bir anlamda "düşünce namusu ve dürüstlüğü..."”.
- Kendini kalıplar içinde hapseden değil, fikri hür, vicdanı hür olan demeliyiz.
- İkinci vurgu da sevgi temelinde etik ilkeler içinde olmak denilebilir.
- Kendini öncelikle ve toplumu olumlu değişime, eğitime hedefleyen kişidir.
- Değerleri, ilkeleri ve insanlık parametrelerini, ulusal ve uluslararası değerleri sahip çıkan, benimseyen ve işleyen kişidir.

NOT: Tüm bu vurgular **Barış Manço** 'yu tanımlıyor değil mi?

2. Kimler Aydın Olamaz

Dogmalardan, yaşadığı toplumun feodal yapısından medet uman, medyada görünmeyi salt öz çıkarlarına hizmet olarak algılayan, bilimin yol göstericiliğinde işleyen kurumlara sırtını dönen ve hatta hakaret eden kimselerden [aydın](#) olmaz.

Yorum

Burada aydın kavramının göçebe, tarım ve endüstri kültürü yaklaşımı olmadığı, insan hakkının ilk, önce, bağımsız, bağlantısı ve hakkının korunup, gözetilmesinin gerektiği şekilde olduğu belirgindir.

Birçok yaklaşımda adalet kavramının da farklı olmakta, ayrıcalık talebinde birleştirici görülmektedir. Temelde 2008 yılından bu yana Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Komisyonunda da tanımlandığı gibi, “civil liberties” kapsamında, birey hakları olmakta ve bu haklar “tüm kamu, kurul ve kurumlardan korunmalı” şeklinde özgün, özerk yapı oluşturmaktadır. Burada da bu benzeri yaklaşım görülmektedir.

Barış Manço 'da etkileşimi, bir askeri veya bir marş gibi zorlayıcı, bazı duyguları baskılayıcı değil, “domates, soğan patlıcan” ile başlayan bir şarkı sözünde bu zorlama yok iken, kavram açık ve net vardır.

3. Sanat Nedir?

Sanatın ne olduğuna dair kesin bir tanımlama yoktur. Ancak var olan tanımlamalardan neyin sanat olmadığını anlayabiliriz. Sanatın ne olduğu konusu çağlara, toplumlara, üzerinde durulan sanat alanına göre bazı değişiklikler göstermektedir. Sanat, insani bir faaliyettir ve insanı etkileyen her şey, sanatı da etkilemektedir. Basit bir yorumla aktarmak gerekirse, sanat: "Sıkıntı sürecinde olgunlaşan, düşünceyle yoğunlaşan, emekle hazırlanan ve en iyiyi vermeyi amaçlayan faaliyettir." Ancak bu da sadece bir yorumdur.

Yorum

Sanatın tanımlaması konusunda farklı görüşler olsa da sanat olmayanları belirlemek çok kolaydır. Zorbalık, insanlık dışı, benlik ve menfaat oluşturan, sevgisizlik ve saygısızlık unsurları taşıyan, terörizm gibi faktörleri taşıyanlar sanat ve sanat eseri olarak görülemez, tanımlanamaz ve söylenemez.

Barış Manço 'nun bu şekilde tanımlanabilecek bir eseri olmadığı açık ve nettir.

4. Sanat Üzerine Bazı Tanımlar:

Platon ve Sokrates sanatı taklit olarak tanımlar. Yani gerçek gibi görünen ama gerçek olmayan şeydir sanat. **Tolstoy'a** göre: Gerçek sanat, kocası tarafından sevilen bir kadına benzer; süslenip püslenmeye gerek duymaz; taklit sanat ise fahişeler gibi sürüştürmek, takip takıştırmak zorundadır.”

Hegel'e göre sanat: Fikirleri, hayalleri çeşitli şekillerde çeşitli boyutlarda gerçekleştirme hareketidir.

George Santayana (1863-1952) ve **John Dewey'e** (1859-1952) göre de sanatsal yaratma, kişinin çevresiyle etkileşiminden çıkar. Sanatçı da bir kişilik, hayal gücü, bilgi, çevrede çeşitli şekiller, olaylar, sesler, malzemelerden... Dolayısıyla çevre sanatçıyı besler, sanatçı çevreyi değiştirir.

H.Koch'a göre ise, sanat, özel bir gerçekliği yansıtır biçimidir. Ancak bu yansıtır biçimini toplumsal değerler belirler.

Yorum

Kaynakta sunulan bireylerin tanımlarının kendi kültürel görüşleri yansıttığı belirgindir. Zamanımızda çok detaylı tanım yerine sevgi ve insanlık ilkeleri temelinde oluşturulması yeterlidir ve bu nedenle Güzel Sanatlar olarak tanımlanmaktadır.

5. Sanatçı Kime Denir?

- Sanatçı düşünen, izleyen, dinleyen, gören, irdeleyip yargılayan, insanlığın, insan olmanın, yaşamın ne anlama geldiği üzerine kafa yoran ve duygularını, düşüncelerini estetik yolla ifade edebildir.

- Sanatçı resmetmek istediğine rastlar, duygu ve düşünce yoğunluğu en üst seviyeye ulaştığında ihtirasla bağlanır, âşık olur, sevişir veya dalaşır. Sanatçıda öncelikle kişilik, özgünlük, öncülük aranır. Sanatçı geleceğe açılan doğruya, güzele ulaştıran pencereleri, kapıları gösterendir.

Yorum

Sanatçı kime denir bölümünde düşünür olması ötesinde, **Barış Manço** 'da felsefe olup, temelinde insanlık, sevgi vardır, hedefi de eğitsel boyuttur. Duygu ve düşüncelerinin vardığı ve sağladığı da kardeşlik temelinde insanca birlikte olmaktır.

6. Bir Sanatçıda Olması Gereken Özellikler

Düşünebilmek: Sanatçının en önemli vasıflarından biridir. Sanatçı, ortaya koyacağı yeni ve orijinal eserin nasıl olması gerektiğini ve bunun, topluma ne faydalar sağlayacağını düşünür. Kişisel menfaatleri aklına getirmez.

Gerçekleri görebilmek: Sanatçının bir diğer özelliği de gerçekleri görmesini sağlayacak olgunluğa ve sağduyuya sahip olabilmesidir. Doğruyu gözetmeyen, doğruları göremeyen, sanatında ve yaşamında gerçeği idraktan aciz olan kişilerin sanatçı olması mümkün değildir.

Topluma karşı sorumluluk: Sanatçı, içinde bulunduğu topluma veya temsil ettiği millete karşı sorumluluk duygusu taşır. Daha büyük ölçekte ise sanatçı tüm insanlığa karşı sorumluluk taşır. Bu sorumluluk ona gerçeği görebilmenin yanında gerçeği ifade etmek görevini de yükler.

Yorum

Sanatçı, düşünme ötesinde **Barış Manço**, bir yaklaşım boyutunun öncüsü, çocukların gelecek olduğu algısı ile onlara karşı, toplumun ve kişiliğinin sorumluluğu neticesinde programlar yapmak olmuştur.

7. Sanatçı Zevzek Değildir!

Sanatçı sempati toplamak için gelişi güzel konuşan veya yazan kişi değildir. Gerçek bir sanatçının böyle şeylere ihtiyacı yoktur. Ancak bu sıfatı hak etmeyen bir kişi, sempati toplamak için gereksiz olanı yazmakta, yalan söylemekte, gerçekleri saptırmakta herhangi bir beis görmez.

Yorum

Bir sanatçıda görüşülen konular ne olabilir kavramı içinde, 1995 yılında yapılan görüşme sunulmaktadır. Bu açıdan konuşma konuları bir reklam olamaz, zaten iletilen konular olmamış, ilk defa bu yazı ile sunulmaktadır ve ayrıca Facebook görüntüsünde paylaşılmıştır. Boyutlar katan bir konuşa olduğu söylenebilir.

8. Aydın, Sanatçı Sıfatlarına Kimler Layıktır?

Bu sıfatlara; tüm birikimini toplumun yararına sunan, her konuya eleştirel ve sorgulayıcı yaklaşan, sessiz kitlelerin, adaletin yanında yer alan kişiler layık olabilir.

Bilimsel verilerin ışığı altında, toplumun gereksinimlerini görerek, yarattığı eserlerle ülke koşullarındaki olumsuzluklara karşı çözüm yolları üretebilen ve bu nedenle de toplumun geleceğine yön veren kişilerdir, aydınlar ve sanatçılar.

Yorum

Konu aydın olup olmamak şeklinde değil, yapılanların irdelenmesi şeklinde olmalıdır. Bir kişinin bir projesi vardır ama gerçekleştirememiştir, bu onun boyutunu değil, ondan sonra gelenlerin sahip çıkmasını etkiler ve ortaya koyar. Atatürk İlkelerinin de ortaya koyması değil, ne kadar sahip olunup, ileriye taşındığı önemlidir.

9. İki Ünlü Düşünür:

Ünlü Alman düşünür, şair, yazar ve tarihçi **Friedrich Schiller**'in, (1759-1805) "Sanatlar, özgürlük tarafından emzirilince büyürler" sözü aslında sanatçıyı da tanımlamaktadır. Çünkü özgürlükten beslenmek için önce özgürlükçü olmak gerekir.

Prusya Kralı Büyük Friedrich'in (1712-1786), "Bir ülkede [bilim](#), akıl ve sanattan çok servete değer verilirse, bilinmelidir ki, orada keseler şişmiş ama kafalar boşalmıştır" sözü de unutulmamalıdır.

Yorum

Temel "*civil liberties*" yaklaşımı, *bireyin hakkı* ve inanişta *kul hakkı* kavramında olup, Yaratan bile kul hakkını affetmeyeceği ifade edilmektedir. Bunun anlamını sanat, birey temelinde oluşan bir boyuttur ve bu nedenle de şahsiyetin adı ile anılır, **Barış Manço** gibi.

10. Şimdi Kendimize Şu Soruları Soralım...

Düzeysiz ve nitelsiz birçok insana "**sanatçı**, **aydın**" ve bunların ortaya koyduklarına da "sanatsal veya düşünsel" eser denildiği günümüzde, sanat nedir, aydın kimdir, sanatçı kimdir ve gerçek sanat eseri nasıl olmalıdır sorularına cevap aramak, toplumun bugünleri için olmasa da yarınlarını güvence altına almak için ahlaki bir görevdir.

Yoksa ortalık, ne idüğü belirsiz, akıl fikir fukaralarına kalacaktır.

Şimdi kendimize soralım: "Her resim veya heykel yapana, şarkı söyleyene, birkaç filmde oyunculuk yapana, gazete köşelerine karikatür çizene, kısacası her önümüze sunulan kişiye sanatçı denilebilir mi? Ayrıca aydın insan olmak bu kadar kolay mıdır?" diye. Özellikle de böyle bir tweet'i atan kişiye sanatçı ya da aydın demek, insan olanın vicdanına sığar mı?

Yorum

Sanat kavramında bazı uç noktalar ele alındığı gözlenebilir, bunların irdelenmesi, yine bilimsel temel ile olmalıdır. Düşünen Adam heykelini yapan Rodin, Fransız Sanatçılar Akademisine kabul edilmediği de bilinmektedir. Güzel sanatlar tanımına uygun olarak, insan, insanlık, sevgi ve saygı temelinde olan eylemler, eserler, değer taşıyan olguları sanat demek gerekir.

Ancak, zamanımızda jüri olarak taktim edilenlerin müzik eğitimi olmadığı, hatta ben nota bilmem diye övünenler olduğu, müzik bir ritim, doku ve icrası varken, bunu bozan ve sesi detone olanların özgün söylendiği şekilde sunulduğu, seçimde sorumluluk yüklenmemenin de dinleyiciler ve SMS kanalı ile seçimlerin yapıldığı ortamda sanattan bahsedilemez. Nitekim Eurovision'da da reklam, belirli kulis ile SMS dayalı olduğundan dolayı, seçilenlerin dillerde dolaşmadığı bir gerçektir.

Pamukkale Festivalinde de Protokol seçtiği ve oyları ile müzik eğitimcileri/konservatuvar profesörleri, bilimsel doldurulan veriler ile seçildiği için FIDOF tarafından da taktir edilen ve desteklenen bir yarışma olmuştur. Jüri üyesi olarak Rektör olarak kendimi geçerli saymadım, ama organizasyon açısından sorumluluk yükledim.

Bir yarışmada Yunan temsilci üçüncülük almıştı, temsilcileri geldiler ve gerçek boyutumuz bu olduğunu vurguladılar ve daha sonraki Eurovision da ilk defa bize aynı grup puan vermişti. Protokolün seçtiği Bulgar sanatçı ise bilimsel jüriden puan almadığını da eklemeliyim.

Kısaca eğer siz jüri/seçici olarak gerçekten bu konuda yetkin, eğitilmiş ve not atmayı bilen kişilerden seçerseniz, yukarıda belirtilen boyut oluşamaz.

10) Sanat Nedir ve Sanatçı Kime Denir?

<https://circlelove.co/sanat-nedir-sanatci-kime-denir/>

İnsanlar yıllardır **sanat nedir?** Sorusunun cevabının arayışı içerisinde girmişler ancak tek bir noktada buluşan pek az insan bulunmaktadır. Genel olarak hayal aleminde bir şeylerin tasavvur edilerek, bu hayallere bir şekil verebilme yeteneğine **sanat** diyebiliriz. Tarih boyunca nelerin sanatın kapsamına girebileceği tartışlageldiği için bizler de bu konuda kesin yargılara vararak kesin sonuçları ifade edemiyoruz. Ancak görsel olarak bir şeylerin yaratılmasını sanat olarak adlandırıyoruz. Genelde görsel sanatları sanat olarak gören insanlara nazaran birçok sanat dalı bulunmaktadır. Heykeltıraşlık, müzik ve dans son derece ilgi çeken sanatlar arasında yer almaktadır.

Yorum

Kaynakta sanat konusunda ayrılık var ise, tümü kabul edilmeli, sanat olmayanlar saptanarak, dışlanma kriteri oluşturulmalıdır. Basit olarak etik olmayan, etik ilkelerin dışında olanlar, sanat dışıdır. İnsan, insan hakları etik kapsamında, etik ilkeler içinde olduğuna göre ayırım yapılabilir.

Sanatçı Kimdir? Nasıl Davranır?

Bir düşünceyi ya da bir görselliği en güzel şekilde yansıtan veya ifade edebilen kişiye **sanatçı** diyoruz. Her yaratıcı düşünen insan sanatkar mıdır diye sorulacak olursa buna cevap hayır olacaktır. Çünkü her yaratıcı düşünce sanat olmadığı gibi her yaratıcı düşünen de sanatçı değildir. Sanatçı olabilecek insanın görsel ya da işitsel olarak estetik öğeler üretebilmesi gerekmektedir. Üretemeyen insan sanatçı olamaz. Sanatkârlık eskiden doğuştan gelen bir yetenek gibi kabul edilse de günümüzde sonradan kendini geliştirerek çok yüksek sanatkârlık seviyesine gelebilen nadide insanlar olduğunu görüyoruz. Aslında yetenek işi olduğu kadar çok çalışma azmi gerektiren sanatkârlık kolay bir iş değildir.

Sanatkar insanların en büyük özelliği toplumun on adım ilerisinde gidiyor olmalarıdır. Bir sanatçı daima toplumun yolunu aydınlatan bir ışık vazifesi görmelidir. İnsanları yanlış yönlendirerek değil tamamen doğru yönlendirerek onların hayatın kaynağını bulmalarını sağlamak zorundadır. Aksi halde sanatın işlevini yerine getirmiş sayılmaz. Haksızlıklar karşısında sağlam durabilen ve adalet savaşını zorbalıkla değil de kalemle veren kişidir gerçek sanatçılar.

Gerçekleri estetik öğelerle birleştirerek insanların zihnine kazıyan ve aydınlık çağların başlamasına destek olan kişilerdir. Bunu da bazen bir heykel bazen bir şiir bazen de bir beste ile yapabilirler. Çünkü her sanatkarın farklı bir anlatım gücü vardır. Hepsini farklı kaynaklardan beslenir. Ancak bu farklılıkları onların yollarının da farklı olduğunu göstermez. Onlar aynı özgürlük yolunda farklı adımlarla yürüyen birer özgürlük savaşçılarıdır.

Yorum

Sanatçıya çok ağır yükümlülükler yüklerseniz, sanatçı bu yük altında eğilmekte, uyuşturucu belasında bulaşabilmektedir. Bu açıdan insanları, kapasitesine, algısına göre ele almalıyız.

Resimde ilköğretimde çocuklar, çok ileri tenkit içinde, akılları gelişmiş iken, becerileri gelişmediği için, doğayı aynen kopya etmeye çalışırlarsa, sanatçı çıkamaz, çünkü bu yaşta körlenirler. Kızım, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlarda Resim Bölümünde kurslara ve sonra özgün resim yapmaya katılmış, daha sonra ilköğretim 4. Sınıfta özgün Resim Sergisi açmıştık. Öğretmeni, *sergi öncesi daha iyi resim*

yaparken, daha sonra farklı yapması ile bize göre tekniği bozmuş derken, Güzel Sanatlarda sergi açmaya layık görüldü, dolayısıyla bizim algımız ve değerlendirmemiz hatalı imiş dediler. Kişilik katma, çok renkli, çok desenli ve figüratif ile çok hareketli yapım ile tek düze görüntüsel yapım farkını özetlemiş oldular.

Bu açıdan sanatçıyı serbest bırakmak gerekir. Rodin çok dramatik resimler yapması ve korkutucu heykeller yapması ile klasik güzellerin olduğu bir Fransa'da akademiye kabul edilmemiş olabilir.

Sanat İçin Ortam Önemlidir

Sanat için zaman da ortam da önemlidir. Çünkü sanat olgusu içinde bulunduğu toplum sayesinde şekillenir. Besin kaynağı toplum ve o toplumda yaşanan olaylardır. Gerek Ortaçağda gerekse Yeniçağda farklı sanat dallarının doğduğunu görüyoruz. Bu da toplumların gelişmişlik düzeyiyle alakalı bir durumdur. Bir toplum ne kadar gelişme gösterirse sanatta kendine o kadar geniş bir gelişme ortamı sağlamış olur. En farklı ve sanat değeri yüksek eserler özgür toplumlarda ortaya çıkmıştır. Baskının hüküm sürdüğü toplumlarda sanatın gelişmesine müsaade etmezler. Çünkü düşünen ve yaratan özgür beyinlerin iktidarlarını yıkacağını ve toplumu aydınlatacaklarını bilirler. Bir sanatçı bazen tüm dünyayı değiştirebilecek güce sahiptir.

Yaptığı tek eserle sadece kendi ülkesinin vatandaşlarına değil tüm dünya insanlarına hitap edebilir. Üstelik aradaki dil, din ve ırk gibi ayrımları gözetmeden. Bu da tamamen sanatın gücünden kaynaklanmaktadır. Sanatkarlar toplumun önünde giden ve her seferinde toplumu bir adım öne taşıyan insandır. Ruhunda sanatı besleyen bir insanın duygularını anlatmak için sözcüklere ihtiyacı yoktur. Bazen fırça darbeleri ile ya da bir avuç çamurla da bunu çok güzel bir şekilde anlatabilir.

Bazen de her şeyi sözcüklere döker ancak bunu estetik bir şekilde yapar. Bir şair duygularını öyle bir şekilde anlatır ki onu gerçekten anlamak için satır aralarını okumanız gerekebilir. Bu da onların ayrıcalığıdır. Kolay kolay kendilerini ele vermeyi sevmezler.

Yorum

Sanat ortam gerekir yaklaşımı daha genişletmeli ve kültürel boyuta göre sanat oluşmaktadır. Zaten geniş kapsamlı olarak sanat kavramı Kültür parametresinin ana unsurlarındandır. Sanat temel olarak o insanı ve o toplumun kültürel boyutunu göstermektedir.

Kültür o kişiyi yaratmış, oluşturmuş olabilir ama sanatçı o kültürde kalması değil, kültürel aşama yapabilmesi ile de özellik arz etmektedir. Örneğin bir kişi dikdörtgen özellikli toplumda doğsun, kare boyut çok farklılıklardır, bunu yumuşatması ile daire olması ise bir ayrıklıktır. Bu değişimleri yapabilen ise sanatçılar olmaktadır. Örnek olarak verilen, Batı temelde dikdörtgen özelliklidir, modern yapılar ise kare olmakta, Afrika ve Uzak Doğu ise yuvarlak yapımlıdır. Bunları kopya etmesi değil, bunları kendisi olarak ifade etmesi ile sanatçı olmaktadır. Aynen kopya eden kişi, tıpkısı, aynısını yapar, belirgin olur.

11) Sanatçı topluma örnek olmalıdır

<https://eksisozluk.com/sanatici-topluma-ornek-olmalidir--789746>

Yorum

Ekşi sözlük aykırı hususları içeren bir internet kaynağıdır. Burada iletilenler, ters boyutta da olabilmektedir, görüşleri olumlu olarak topladığımızda; 1) örnek olma, örneklik konusu tartışılmalıdır denilmektedir, 2) çılgınca metot ve özgürlük beklenilmekte, 3) toplumun asgari sorumlulukları kadar sorumlu olması, 4) Sanatçı normları; kalıpcı, eski standart ve robot olmaması ve standart bir inancı olmamalı, kısaca normal denilen kişiliği olmaması, 5) sanatçı olmak için çok şey gereklidir ve örnek olmalıdırlar, 6) ne oldum tuzağına düşmemelidirler, 7) etik dışı davranan sanatçı olamaz, 8) bir bireyin bazı zaafı olabilir ama sanatçı olmaları nedeniyle bu davranışları sanatçı olarak örnek boyutta alınamaz, 9) esaret altında ise, fikirleri ve düşünceleri ne kadar gerçekçi ve reel alınabilir ki, sadece söyleyen boyutta kalabilir, buna da dikkat edilmeli, 10) sanatçı örnek aldıkların olarak sorumlu tutulması ne kadar doğrudur; a) onun gibi olalım, b) gereksiz anlamlar ve sorumlulukları kaldırabilir mi, c) düzgün insan olma kuralı olamaz, misyonu oluşturulamaz, d) tanrıçalaştırılmamalı, sanatı hak edişe göre olmalı, e) sanatı dışında tutum ve davranışları, rol model yapılması anlamlı mı olmaktadır.

Bir sanatçı kendi varlığında olan, fikirler, düşünceler, davranışları ve felsefesi ile ancak örnek olabilir. Bu açıdan her sanatçı da beklenti örnek olması değil, örnek olabilecekler ancak örnek olabilir. Bu nedenle **Barış Manço** örnek alınabilecek ve örnek alınması gereken kişiliği vardır. Bu nedenle **Barış Manço** sıfatlarını diğerlerinden beklemek olanaksızdır. Bir özgün, özerk ve nadir olan bir eğitici, örnek ve kişiliği olması ile başkaları ile karşılaştırmak bile olanaksızdır. Ancak onu örnek almak demek, aykırı giyinmek değildir. Onun giysisi bir geleneksel boyuttur.

12) Sanatı oluşturan öğeler

http://www.gezmek.org/pageID_6536268.html

Sanat tanımlanması zor olan evrensel fikirlerin, düşüncelerin estetik hüviyet kazanmasıdır, bir bütün olarak bakılması gerekir, toplumun aynasıdır bir bakıma, kimileri için iç boşluğunun doldurulması, kimileri için hayatın ta kendisidir... hangi perspektiften bakılırsa bakılınsın çok geniş bir kavramdır, insanların çok eski çağlardan beri kullandıkları bir anlatım aracıdır... ortaya çıkarılan her eserin temel olarak bir işlevi vardır, olmak zorundadır... sanat kimilerine göre modern zamanların ismi konmamış alternatif eylemidir, tabulara baş kaldırarak varolduğu halde, kendisi tabuya dönüştürülmüş bir mefhum'dur, kimilerine göre duyguların dışı vurumu, kimilerine göre de maddeyi geçip manayı göstermenin en yegane yoludur. Aslında sanat herkesin yapabileceği bir iştir... önemli olan yapılan eserin diğer insanlar tarafından benimsenmesi, anlaşılması ve beğenilir bulunmasıdır, Ancak sanat bir senaryo yazma işi değildir... özellikle muzikal alanda icra edilen sanat, herhangi bir ego tatmininin bir ürünü olmamalı, sanat hem incelik hem kavrama gücü gerektirir... sanatı alabildiğine temiz ve spontan duygularla ve düşüncelerle icra etmek gereklidir, sanatı başkalarının fikirlerine empati kurmadan, onların tepkilerinde bir mana aramadan üretmek zorundayız, aksi halde sanat hem kültürel hemde evrensel özelliğini yitirmek zorunda kalır... ortaya çıkarılan eserlerde hür iradenin, olaylara bakış açısı ve öz eleştirinin dünya algılanmasında önemli bir yeri vardır "etrafımızda gördüğümüz tüm nesnelere salt düşüncenin eseridir, düşünce ise beynimizin bir fonksiyonudur, ancak hayal gücü, pratik bilgi ve kabiliyet erdemi, sanatı uygulama noktasında çok önemli bir yere sahiptir, çünkü iradenin insana kesin bir hükmü söz konusudur, ve irade ahlaki açıdan bize düşünmemiz gerekeni düşündüren değil, yada yapmamız gerekeni yaptıran değil, insanın doğasında var olan bencillik hizmet eden bir güçtür, yani dünyada var olan bütün olguları iradenin bir eseri olarak görürsek, insanın çektiği acı ve ıstırapın baskısından kurtulmasının bir yolu olarak tanımlamak mümkün olabilir.

Lakin insan hayatının önemli bir kısmının acı ve ızdıraplar içinde geçme olasılığı mantıklı görünüyor, başta da belirttiğim üzere her şeyi iradenin bir eseri olarak görürsek, mutlak gücü iradenin özünde bencillik için çalışan bir olgu olarak kabul edersek, burada çelişkili bir durum söz konusudur çünkü bencil insan hep kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiği için, mutluluk

araması beklenen bir durumdur, işte bu noktada sanatın insan iradesini, insanın acısını anlık hazlar vererek bastıracağı söylenebilir. Sanatın çıkış noktasını bu kalıba oturarak şöyle bir tanımlama yapmakta uygun olabilir, sanat acılara kederlere başkaldırıyla var olan bir olgudur. Bir taraftan büyük, neşeli, hüzünlü, iyi, çirkin, saçma, komik, güzel ve bütün bu sıfatları bünyesinde taşıırken diğere taraftan acısız bir sanat düşünülemez, ama özü gereği sanat acısız olmasıdır... çünkü sanat yapıtı günlük hayatın yoksulluklarını, dertlerini, sıkıntılarını arkamızda bırakmamızı sağlar, ancak sanatın uygulanması ve algılanması konusunda birçok sorun vardır... anlatacak çok şey varken bunları anlatamama acizliği içerisinde, kendimizi en iyi şekilde ifade etme çabasındayız, sanatın bir paradoksu adanmışlığın ve disiplinli bir yaşamın, tanınmak ve ödüllendirmeye denk olduğunu sanırız, harika yeteneklerimize rağmen hiçbir eserimiz olmayabilir, ancak ilhama inanmak gerekir, her kim tek başına yeteneğin kafi geldiği inancıyla "ilham perileri'nin" tapınağından esinlenmeden yaklaşırsa, acemilikten kurtulamayacak ve onun anlamsız şiirleri... bir başkasının şarkılarının gölgesinde kalacaktır, sanatın uygulama noktasında bir diğer önemli sorun ise sanatçının sevdiği şeyi üretme isteğinden ziyade, pazarlanabilir bir eser yada ürün üretme kaygısıdır, sanatın insan hayatında insanı dünyadan uzaklaştırma gibi önemli bir katkısı olmasına rağmen, sanatını icra eden bazı kişiler, çoğu zaman belli bir amaca yönelik hareket ettiği için, o eserin işlevselliği çoğu zaman yerini içi boşaltılmış bir "şöhret" eserine bırakmıştır, bu noktada tekrar başa dönersek, belki de insanların sevdikleri şeyi yapabilme riskini göze alabilmeleri için gerçekten acı çekmeleri gerekiyordu, aslında ne alakası var:

Sanatın insan üzerinde diğer bir etkisi ise insanın kullanabileceği özgür ortam yaratmasıdır, çünkü bir amacı yoktur, herhangi bir eseri niçin sevdiğini bilmeyen yada bir şeyi neden yaptığını bilmeyen bir sanatçı yoktur bu dünyada, örneğin bir ressam, bize sadece bakmak için bir şey verir, o eserde tam istediğimizi görürüz, nasıl istersek öyle görürüz... yada sadece kendimizi görürüz, dünyadan anlık uzaklaşmalar ve iradenin hükmetmediği bir beynin salt gerçekler gösterisinden almak istediğimiz hazzı alırız, gördüğümüz her şey, bizim gördüğümüz şeylerin üstüne yansıyan kendi özelliklerimizdir ... bizi mutlu eden her şey aslında beynimizin sanat eserleridir... bu şeylerin bizi mutlu etmesi bize ait olup olmamasıyla ilgili değildir, bütün duygular "ben egosu" var olduğu sürece yaşar, insanı etkileyen tüm olaylar, insansız hiç bir anlam ifade edemez... hatta ne anlatmaya çalıştığını söyleyen bir sanatçının eseri bile, o söylediği için insanı duygulandırmaz, bizim görmemiz gereken şey önceden belirlenmiştir, sanat eserinde biz neyi görmek istiyorsak, aslında biz sanatta onu görüyoruz.

Yorum

Sanatçı kavramına çok fazla anlam yüklenmektedir. Bir çocuğun yaptığı resmi yapan kişi Fikret Mualla büyük sanatçı iken, bu şekilde resmi yapan çocuğa neden sanatçı demiyoruz? Her insanın içinde bir sanatsal yapısı vardır. Siz bu estetik ve güzel yorumunu çok irdeler ve onu zorlarsanız, o zaman o kişi sanatçı olmaktan korkup kaçacak, resim yapmaktan nefret eder olacaktır.

Bir kişi hem sözü yazacak hem besteleyecek ve hem de icra edeceğini sanmamalıyız. Bizde tüm bunları tek sanatçı yapsın diye beklememiz burada bir yanlış ortaya koymamız demektir. Şiir yazan kişi, çevresini, oturup kalkması veya düşüncelerini yazması teşvik edilecekken, kafiyeli olup olmadığı, hangi vezne uyduğu sorgusu yapılmaktadır. Küçük kardeşim ilkökul üçüncü sınıfta bir şiir yazdı, onu öğretmenler sahneye çıkartıp, toplum önünde çıkardılar ve alkışlandı. Bu andan itibaren kardeşimin fikri ve düşünceleri değişti diyebilirim.

Orta ve Lise dönemlerinde Ankara Koleji genel Okul Korosunda söyledim ve hafta sonlarında paso ile ücretsiz Senfoni Orkestrasına alırlar, boş yerlere oturur ve eserleri dinlerdik. Halen dinlerken ritim tutar ve söylerim. Müzik söylemeden önce Google sayesinde eserin sözlerini ve bazen notalarını elime alır ve buna göre söylemeye çalışırım. Birçok törende *Yesterday* gibi şarkıları söylediğim de olmuştur, ama, notalı, kulağımda sesi doğrudan algılayan, gerekirse kulaklıkları şeklinde söylediğim olmuştur.

Bırakalım, sevgiyi, güzelliği ve iyilik temelinde saygıyı sunanlara müsaade edelim, onları dinleyelim ama olumlu gelişmesine de teşvik edelim. En zararlısı çok iyisin aferin ile, çok kötü, bir daha yapmadır. Çok iyisin yerine, iyi yanları, düzeltmesi gerekenleri, ritim, sunum gibi birçok faktörleri belirtmeliyiz.

Sanat nedir, sanatçı kimdir ve nasıl olmalıdır sanatçı?

<https://www.antoloji.com/sanat-nedir-sanatci-kimdir-ve-nasil-olmalidir-sanatci-siiri/>

Genese Sanat Ve Kültür Dergisi: NuriCAN: January 03 2000 : www.nurican.com

Ben sanatı bir „iç hesaplaşma, içsel bir dürüstlük“ olarak görüyorum. En başta sanatçının düşünce biçimiyle, yaşama biçiminde farklılık olmaması gerekir. Her şeyden önce hayatında ahlaki normlara değer vermedir sanatçı. Bu değer yargıları dinden ya da geleneklerden kaynaklanan bir „ahlak biçimi“ değil. İnsanın dürüstçe bir bilgiyle aydınlanarak daha sağlam bir ahlak kültürü edinebileceğine inanıyorum. Ahlaklı olmanın temel ilkesi kimseye haksızlık etmemek felsefesinden yola çıkarak, kendine olan özsaygısını yitirmeden hayatını anlamlandırmaya çalışandır sanatçı. Öncelikle sanatçı, bir insan olarak kendi kendisine karşı, topluma karşı sonra da sanata karşı dürüst, tutarlı ve duyarlı olması gerekiyor. Başka bir tabirle adam gibi adam yani, yaşamı ile düşünce biçimi arasında bir fark olmamalıdır..

Biliyoruz ki, toplumumuzda ahlaki değerler dışında sanat her gün biraz daha erozyona uğramaktadır. Kamakarışik bir toplumsal yapıya sahibiz. Sanat kavramının en çok yozlaştırıldığı, kirletildiği bir yer oldu ülkemiz. İçinde yaşadığımız toplumda sahtekarlık, kayırmaca, rüşvet, yalan, şöhret ve sansasyon hep ön planda tutulduğu için. Gerçek sanatçılar bir yerde toplumumuzdaki bu tür davranışlar yüzünden hakkettikleri yerlere gelememektedir.

Kültürsüz, ilgisiz, bilgisiz, estetik bilinçten yoksun bir sürü insanın televizyonlarda ahlak dersleri vermesi yada sanatçı olarak lanse edilmesi, sanattan kültürden az çok nasibini almış insanlarda rahatsızlık yaratıyor. Bence sanatçı kültürü, bilgisi, ilgisi, davranışları ve yaşam biçimi, kısaca kişiliğiyle toplumu pozitif yönde etkileyebilecek nitelikte olmalı. Oysa medyada sanatçı olarak boy gösterenler, değil örnek olmak, doğru dürüst davranmaktan ve insan gibi konuşabilmekten acizler. Sanatçı sıfatı taşımayan bu insanlar birkaç uyduruk kelimeyle bugünden yarına şöhret ilan ediliyorlar.

Sanat, yeni bir şeyler üretmek, yeni güzellikler keşfetmektir. Her sanat dalının kendine has bir dili, rengi ve tadı vardır. Taklitle sanatçı olunmadığı gibi sanat eseri de yaratılmaz. Sanatçı yaratıcı olup, ardından kalıcı eserler bırakan insandır.

Oscar Wilde 1891 tarihli bir makalesinde şöyle der; Bir sanat eseri, sanatçının mizacının biricik sonucudur. Güzelliği, yaratıcısının kendi gibi olmasından gelir. Diğer insanların istekleriyle hiç işi olmaz. sanatçı, diğerlerinin isteklerini dikkate alıp talebe cevap vermeye çalıştığı an, sanatçılığı son bulur. Sıkıcı ya da gülünç bir zanaatkara, dürüst ya da sahtekar bir tüccara dönüşür. Artık sanatçı olduğunu iddia edemez.

Sanat ve sanatçı gerçek anlamda „kalıcı“ olmalıdır. Sanat anlık bir şöhret kazanma işi değildir. Sanatçının hedefi bu olmamalıdır. Sanatçının kendisinin de bir sanat eseri olduğunun bilincine varması ve bu bilinçle hareket etmesi gerekir. Sanatçı ancak o zaman bir anlam ifade eder. Aksi takdirde o sanatçı süslü, boyalı, şişirilmiş içi boş bir balona benzer. Hem kendi kendisini aldatmış, hem de başkalarını aldatmış olur. Salt popülerlik ve para kazanma hırsıyla şan - şöhret sahibi olmak adına sanat yapmaya kalkmak, sanata yapılabilecek en büyük kötülük ve haksızlıktır.

Ben sanatçının görevinin çok önemli olduğunu, topluma karşı kişisel sorumluluklar taşıması gerektiğine inanıyorum... Her şeyden önce, düşünce ve yaşam biçimiyle örnek alınması gereken bir insan olmasının bilincini taşıması lazım... Bu sorumluluk sanatçıyı daha doğru düşünmeye ve hareket etmeye sevk etmelidir. Sanatçı toplumda yapacağı etkinin farkında olmalıdır... Sanatçı toplumu ileri boyutlara taşıyan bir kimliktir. Toplumun züppesi, soytarısı ya da kabadayısı değildir.

Sanat insanın duygu tarafıdır. Estetik, ince ve güzel tarafıdır. Ben insanların, ancak sanatla güzel ve engin düşüncelere erişebileceğine inanıyorum ki, sanatçı yüksek insani duyguları taşıyan ve kimseye haksızlık etmeden yaşayan, insani değerlere en önde değer ve önem veren kişidir bence.

Sanat ve sanatçı için söylenenlerden bir kaç alıntı

* Sanat yapan insan...

* Maddeyi kullanarak, hayal gücüyle ve yetenekleriyle değiştirerek sunan, mana yaratan..

* Kimin olup olmadığı konusunda saç saça baş başa yoluşulan kavram,

* Sen kimsin dendiğinde sanatçiyim demeyendir,

* Sanatçı saçmaladığının farkına vardığı oranda sanatçıdır.

* Yarattığından, ürettiğinden başkasına odaklanamayandır.

* Sanatçı Nietzschenin de dediği gibi übermenschit... yani üstün insan...

Yorum

Pamukkale Festivali kavramına çıkarken, Sayın Figen Çakmak başta olmak üzere, sorumlu olanların başlıca vurgularımız şunlardı:

- Para ve menfaat temeli dışında, reklam dahil, tutulmalıdır
- Gerçek sanat topluma yön verir, toplumun boyutuna inmez, onları yukarı çekmelidir
- Uzmanlık işidir, uzman olmayan kişi özellikle seçici olamaz
- Değerlendirme o andaki icrasına bakılarak verilmelidir, geçmiş oylanmamaktadır.
- Sanatçı rol model olan olmalıdır, uyuşturucu gibi genel ahlak kavramları dışında olmamalıdır
- Torpil gibi herhangi bir boyut, doğrudan kişileri bu kapsam dışına atar
- FIFO kurallarında olduğu gibi, seçim puanlama esasına göre olur ve bir puan dahi fazla alan kişi kazanmış olur (Pamukkale Festivalinde meşhur sanatçı 2 puan geriye düşmüş ve ikinci olmuştur)
- Müzik ve sanat Üniversite yapısıdır ve buna sahip çıkacak olanlarda Üniversite, akademik olan kişilerdir
- İncelenen eserdir, dedikodu veya farklı yorumların puanlama geçerliliği olamaz
- Doğrudan birey, sanatçı temel alınır.
- Başarılı olanların akademik ve Üniversite desteklenmesi de öngörülür
- Özellikle yöneticiler herhangi bir aşamada etkileşim işine giremezler, sadece düzenleyici rolleri olabilir
- Tüm yaklaşımlar hukuki çerçevede, noterce yapılmalı ve gerekçelendirilmelidir.
- Herhangi bir kurum, Üniversite dahil, bu organizasyondan menfaat temin etmemelidir.
- Herhangi bir jüri üyesine de menfaat sağlanmamalı, jüri üyesi olmak onuru yeterli olmalıdır
- Tüm gelir ve gider hesapları açık ve net olmalıdır
- Ödül törenleri şatafatlı ve maliyetli olmamalı, katılmak isteyenlere sadece yemek parası kadar olmalıdır.

- Toplanan veya yapılan katkılar açık ve net olmalı, katkıyı verenlere özel hak verilmemelidir.
- Amaç tek olmalı, sanat, sanat içindir, iyilik, güzellik ve barış temelinde kardeşlik oluşturmaktır.

Nitekim FIDOF (The International Federation Of Festival Organization) şahsına son iki Festival için Diploma vermiş ve gerekçesini de: **“For the contribution to the aims of Strengthening Peace and Friendship, Through Music and Arts and The Creating of Friendly Relations and Brotherhood”** olarak belirtmiştir.

Bunun sunulmasının gerekçesi, Pamukkale Üniversitesi Müzik konusunda Uluslararası Festivalleri düzenleyen bir yapısı olduğunu göstermek ve **Barış Manço** konusunda da bilinçli olduğunu vurgulamak içindir.

13) Eğitimin amacı Nedir?

<https://www.edebiyatciyim.com/egitimin-amaci-nedir/>

Eğitimin Amacı Nedir?

Bireyler, toplumsal yaşam biçimini ve mensubu oldukları toplumun kültürel değerlerini, yine o topluma uygun bir şekilde hazırlanan eğitim ile öğrenebilirler.

Eğitimin temel ve en önemli olarak kabul edilen görevi ise kültürel değerleri yeni nesillere aktararak, toplumsal devamlılığı, bütünlüğü sağlayarak bilimsel teknolojik gelişmelere bağlı kalıp kültürün gelişimini sağlayacak yeni bireyler yetiştirmektir. Aynı zamanda eğitim amaç olarak, bireyin kendisinde var olan yetenekleri üst düzeye çıkarmanın yanı sıra, bireylere yeni yetenekler kazandırarak çağa uygun olmalarını sağlamaya çalışır. Aynı zamanda eğitimin, milletin toplumsal karakterine, yetişen neslin gelişim düzeylerine, ilgi ve ihtiyaçlarına göre şekillenmesi de toplumsal devamlılığın sürdürülebilmesi için zorunlu bir ihtiyaçtır.

Eğitimin işlevlerini bu konuda önde gelen araştırmacılar dört başlığa ayırmıştır.

Bunlar;

Eğitimin Toplumsal İşlevi

Eğitim toplumsal işlevi yani bir nevi amacı, bireylere kültürün zaten var olan birikimlerini aktarmak, toplumun sürekliliğini ve gelişimini sağlayacak bireyler yetiştirmek, toplumsallaşmayı sağlamak, toplumun kültürünü geliştirecek yenilikçi bireyler yetiştirmek ve bu bireylerin toplumsal değişime uyum sağlamasıdır.

Eğitimin Siyasal İşlevi

Bu başlık altına ise, mevcut anayasal ve siyasal düzeni korumak, iyi bir vatandaş yetiştirmek, demokratik yaşamın gerektirdiği davranışları sergileyen bireyleri yetiştirmek, lider yetiştirmek, bilinçli seçmen yetiştirmek, vatandaşlık haklarını bilen ve kullanan bireyler yetiştirmek gibi maddeleri sıralamamız mümkündür.

Eğitimin Ekonomik İşlevi

Eğitimin ekonomik yönden işlevi esasında en önemli işlevlerinden biridir; Toplumun ekonomik yönden kalkınmasını ve gelişmesini sağlayarak bireyleri tüketiciden üretici konumuna getirmek, endüstri, tarım, sanayi ve hizmet alanlarında toplumun gereksinimlerini karşılayacak kadar insan gücünü yetiştirmek ve bilinçli tüketici yetiştirmektir.

Eğitimin Bireyi Geliştirme İşlevi

Bu madde altında ise bireyle ilgili olarak; Bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönlerini geliştirmek, bireyin ilgi ve gereksinimlerine cevap verebilmek, bireyin kendi potansiyelinin farkına varmasını sağlayarak onu kullanmasını sağlamak başka bir deyiş ile bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlamak ve bir mesleğin gerekli niteliklerini kazandırmak olarak eğitimin işlevlerini sıralamamız mümkün olacaktır.

Ancak eğitimin, temel işlevleri olarak adlandırdığımız bu dört başlık dışında sıralayabileceğimiz daha birçok işlevi olduğunu da söylemek gerekir.

Yorum

Eğitim temel olarak Çocuk Haklarında geçmektedir.

Madde 28

- Çocuğu, özgür bir toplumda
- Faal bir yetişkin yaşam için hazırlayacak
- Kendi ve başkalarının
- Kültürel kimliklerine ve değerlerine saygıyı geliştirmek

Madde 29

- Çocuğun kişiliğinin
- Becerilerinin
- Zihinsel ve fiziksel yeteneklerinin
- Mümkün olduğunca geliştirilmesini sağlamak

Dolayısıyla öncelikle bir bilgi veya bir eylemde beceri kazandırmanın eğitim olmadığı, **Barış Manço**, bir dershanede ders vererek değil, ki bu eğitim yaklaşımı ve içinde olmadığından, **Barış Manço**, özet olarak insanları, özellikle çocuklara, kültürel kimlikleri ve değerleri üzerinde sevgi boyutu ile saygıyı geliştirmiştir.

Barış Manço, çocuğun kişiliği, yetenekleri ile yapısını düşünsel boyutunda, arkadaşlık ve kardeşlik olarak geliştirmesini, soyu kavramları özümsemesini sağlamıştır.

Bu açıdan **Barış Manço** gerçek bir eğitici.

14) Eğitimin Amacı Nedir?

<https://www.ogrenmen.com/egitim-ogretim/egitimin-amaci-nedir.html>

Eğitimin Amacı Nedir?

Eğitimin amacı, insanın kendini gerçekleştirmesidir. Çünkü, insanın eğitim ve sahip olduğu özelliklerle inşa edebileceği en önemli şey kendisidir. Eğitim, bir çok alandan etkilediği gibi aynı zamanda bir çok alanı da etkileyen bir bilimdir. Eğitim, dini geleneklerden, kültürel değerlerden, psikolojik araştırmalardan, ideolojilerden, zamandan, kültür antropolojisinden, ekonomiden, siyasal yapıdan, toplumsal yapıdan ve eğitim politikalarından etkilendiği gibi aynı zamanda da bu alanları etkileyen ve yön veren bir tarzdadır.

Eğitimin Nihai Amacı

Bu durumda eğitiminin ne kadar önemli olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda eğitimin nihai amacının ne olduğunu da göz önünde bulundurmak gerekir. Aslında eğitim, düşünmeyi bilen, doğru bilgiye hızla ulaşabilen, öğrenen ve öğrenmeyi öğrenen, insan olma durumunu koruyan, insanı ve emeği yok saymayan, özgür girişimi destekleyen kişiler yetiştirme amacındadır.

Eğitimin Amaçlarının Tarihsel Gelişimi

Eğitimin amaçlarına tarihsel açıdan incelediğimizde karşımıza tarım toplumundan modern topluma doğru bir gelişim çıkmaktadır.

Karşımıza çıkan ilk dönem **eksen dönem**dir. Her ne kadar M.Ö. 16. yy civarında ortaya çıksa da incelenmesi M.Ö. 700. yıllarda olmuştur. Karşımıza çıkan isimler ise Sokrates, Sokrates'in öğrencisi Platon, Arsitotales ve Konfiçyüs'dür. **Eğitimin amacı** bu kişilerin görüşleri ile şekillenmiştir.

Bu dönemde Sokrates, kişiye göre doğrunun tanımını yapmaya çalışmaktadır. Bunun yanında adalet, cesaret, hak, hukuk, devlet, iyi gibi kavramları kendine göre tanımlamaya çalışmaktadır. Sokrates'in öğrencisi Platon ise devlet üzerine eğilmiş ve devletlerin hükümdarlarının filozof olması gerektiğini vurgulamıştır. Aristotales ise dengeli bir yapıya bürünmüş ve insanın aklı ile tutkuları arasında bir denge olması gerektiğini savunmuştur.

Helenistik dönemde (M.Ö. 4. ve 3. yy) **eğitimin amacı** ise entelektüel insanlar yetiştirmektir. Entelektüel insan yetiştirmek için ise 7 hür sanatın etkili olması gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır. 7 hür sanat ise güzel konuşma, ikna etme, aritmetik, geometri, gramer, astronomi ve müziktir.

Roma döneminde (M.S. 4. yy) ise eğitimin amacı iyi vatandaş yetiştirmektir. Fakat buradaki iyi vatandaş, bedenen ve ruhen insanı mükemmelleştirme demektir. Bedenen gelişme ise savaşa her zaman hazır anlamına gelmektedir.

İslam Medeniyeti ve Kültür döneminde (8. yy) eğitimin amacı dini bakımdan sağlam insan yetiştirmektir. Bu döneme kadar matematik ve fizik bilimleri kullanılmadığı için tüm bilgiler spekülasyon olarak görülmektedir. Bu dönemde herkese eğitim verme fikri öne atılır. Eleştirel düşünce ile bilimsel düşünce yaygınlaşmaya başlar.

Rönesans Döneminde (15. – 16. yy) eğitimin amacı devlet ve toplum hayatında yaratıcı insanlar yetiştirmek olmuştur. Dini dünya görüşünden ulaşılmaya başlanmıştır. Yeniden doğuş başlamıştır. Yaratıcı insanların etkileri dönem boyu görülmeye başlanır.

Bilimsel Devrim Döneminde eğitimin amacı akıllı insanlar yetiştirmektir. Böylece akılla birleşen yaratıcılık sanayi devrimine doğru bir geçiş sağlar.

Sanayi Devrimi Döneminde dünya birliğinin sağlanabilmesi amacıyla akıllı insanlar yetiştirmek olmuştur. İnsanın doğuştan gelen yeteneklerini en yüksek derecede geliştirmek eğitimin amacı haline gelmiştir. Sanayi dönemi ile birlikte modern dönem de başlamıştır. Bu dönemde herkese eşit eğitim hakkı verilmiştir.

Modern dönem ise sanayi devrimi dönemi ile birlikte modern üniversitelerin kurulmasıyla başlar. Böylece üniversiteler kilisenin etkisinden tamamen kurtulur. Bu dönemde milli eğitim anlayışı da gelişmeye başlar. Osmanlı da bu anlayıştan etkilenir. Eğitimin amacı akıllı ve ahlaklı kişiler yetiştirmektir.

Eğitimdeki Farklılıklar

Her ne kadar eğitimdeki bu değişimler söz konusu olsa da Dünya çapında bir anlayış gerçekleşmemiş ve her zaman **doğu ile batı arasında farklılıklar** meydana gelmiştir. Bunun en büyük nedenlerinden birisi de doğu ve batı arasındaki kültürel farklılıklardır.

Çok genel bir bakış açısı ile bakıldığında doğuda bilginin aktarımı söz konusudur. Bilgi direk olarak verilir ve önemli olan saygı ve itaattir. Eğitimin amacı doğuda bilgi aktarmak, saygılı, itaatkar ve bilgiyi alan bireyler yetiştirmek olarak ortaya çıkmıştır. Baskıcı ve kontrollü olan doğu eğitimi toplumsallığı ön plana çıkarmıştır. Batıda ise tam tersi bir görüş hakimdir. Geleceğin tahmin edilemeyeceği dolayısıyla gelecekte hangi sorunların ortaya çıkacağı ve bu sorunlara nasıl çözüm üretilebileceği bilinemediğinden eğitimin amacı insanları çok yönlü yetiştirmek olmuştur. Özgürlükçü, bireyselliği ön plana çıkaran bir ortam oluşturulmuştur.

Bu kapsamda **Edward W Said**'in şu sözlerini düşünmemek elde değil; "Değişim, doğunun becerebileceği bir şey değildir. Değişim, batının yapabileceği bir şeydir".

Yorum

Kaynakta eğitim boyutu, bir pencereden bakış olarak nitelendireceğim bir boyutu tanımlamaktadır, kısaca sosyolojik yaklaşım temelinde ele alınmaktadır.

- Değişim, her zaman gelişim olmadığı için, bunun Doğu veya Batı olarak ele alınmamalıdır. Tarım Kültürü temelinde olanlar, gelenekler ve örf boyutu içinde değişime gereksinim de duymamaktadırlar. Değişim Amerika’da toptan yıkıp yenisini yapmak ise, Japonya da Keizen, iyileştirme ve yenileme işlevidir. Batı penceresinden ekonomi ve görüntü önemli iken, Doğu penceresinde ise kötü, kötüdür, bu yenilenme ile iyi yapılabilir. Kısaca “Değişim, doğunun becerebileceği bir şey değildir. Değişim, batının yapabileceği bir şeydir.” Yaklaşımını doğru ve arzu edilen olarak görülmemelidir. **Barış Manço** birçok sanatçı gibi Batı simgeleri değil, Doğu, Orta Asya simgeleri ile batıyı, batı kültürünü betimler ve ikisini kaynaştırmaktadır. Kısaca doğruları alarak, karma bir boyut oluşturmuştur.
- Burada sunulan, “Batıda ise tam tersi bir görüş hakimdir. Geleceğin tahmin edilemeyeceği dolayısıyla gelecekte hangi sorunların ortaya çıkacağı ve bu sorunlara nasıl çözüm üretilebileceği bilinemediğinden eğitimin amacı insanları çok yönlü yetiştirmek olmuştur. Özgürlükçü, bireyselliği ön plana çıkaran bir ortam oluşturulmuştur” yaklaşımı, belirli bir görüş olsa da temelde bakıldığında, Kuran yaklaşımı tam terstir. Gelecek bilinmez, kısaca hiç ölmeyecek gibi çalış, bugün ölecek gibi yaşa olmuştur. Yine Tarım Kültüründeki kültürel parametreler ele alınarak yorum yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu Doğu veya Batı değil, kültürel yapıya göre yaklaşımın vurgusu, ki, genelleştirilmesi gerçekçi olmayacaktır. Ülkemizde 5 farklı kültürün temsilcileri olduğu için, bu görüşe katılan kadar katılmayanlarda olacak ve belki yarı yarıya oranda olacaklardır.
Barış Manço, gelecek değil, yapılacaklar temelinde yaklaşım yapmış, kardiyak sorunu olunca da tüm eserlerini albümler içinde toplayarak bir özet yapmıştır.
- Yine aynı şekilde Tarım Kültürü ile Endüstri Kültürü karşılaştırması yapılmaktadır, şöyle ki; “doğuda bilginin aktarımı söz konusudur. Bilgi direk olarak verilir ve önemli olan saygı ve itaattir. Eğitimin amacı doğuda bilgi aktarmak, saygılı, itaatkâr ve bilgiyi alan bireyler yetiştirmek olarak ortaya çıkmıştır. Baskıcı ve kontrollü olan doğu eğitimi toplumsallığı ön plana çıkarmıştır” ifadesi açık kültürel farklılıktır. Bunlar artık doğu veya batı değil, şehirli-kasabalı, zengin-orta gelirli-az gelirli, patron-işçi şeklinde de ayırım yapılarak yorumlanabilir. **Barış Manço**, bu vurguları insanlık ve kardeşlik içinde iken, örneğin Cem Karaca, sosyal parametreler ile tanımlamıştır, *işçisin işçi kal* yaklaşımı belirgin ifadedir.
- Farklı kültürlerin parametrelerini belirtmek birinin üstün, birinin geri kaldığı anlamını taşımaz. Bunları “... bir anlayış gerçekleşmemiş ve her zaman **doğu ile batı arasında farklılıklar** meydana gelmiştir. Bunun en büyük nedenlerinden birisi de doğu ve batı arasındaki kültürel farklılıklardır” şeklinde tanımlama doğru olsa da tam anlamlı değildir, sadece olanı belirtmektir. Bu açıdan **Barış Manço**, bu kültürel farklılıkları sevgi, kardeşlik ve barış altına birleştirmiştir.
- Tanımlanan yaklaşım; “üniversitelerin kurulmasıyla başlar. Böylece üniversiteler kilisenin etkisinden tamamen kurtulur. Bu dönemde millî eğitim anlayışı da gelişmeye başlar. Osmanlı da bu anlayıştan etkilenir. Eğitimin amacı akıllı ve ahlaklı kişiler yetiştirmek” bir sosyolojik tanımlamadır, doğruluk boyutu tartışmalıdır. Konu doğru veya yanlış değil, kavramlar bütünleştirilmelidir ki bunu **Barış Manço** yapmıştır. Üniversiteler özellikle müzik boyutuna eline atması yerine bunu ekonomik ve gelir getirme boyutunda kullananlara bırakılması ile, konu sanat değil, toplumun seçtiği olmaktadır. Siz bir eseri oluşturur, zaten toplum beğenisi ile fazla satılır veya satılmaz, piyasa dengelenir. Piyasaya göre eser seçimi sağlıklı olmaz, zaten olmamaktadır. **Barış Manço**, hiçbir zaman kazanç temelli değil, sanat temelli yaklaşmış ve bu olgu ile toplumu bütünleştirmiştir.
- Yaklaşım akıllı insan değil, aklını kullanan insan yaklaşımı olmalıdır ve belirtilen “... akıllı insanlar yetiştirmek olmuştur. İnsanın doğuştan gelen yeteneklerini en yüksek derecede geliştirmek eğitimin amacı haline gelmiştir” VE “amacı akıllı insanlar yetiştirmektir. Böylece akılla birleşen yaratıcılık sanayi devrimine doğru bir geçiş sağlar” kavramı, o kültüre göre farklı algılamadır. Aynı kabilenin yücelmesi ile yapılacak işleri, yüklenen görevi en iyi yapmaktır. Akıllı insanların, yüksek IQ olanların toplumda başarı oranı düşüktür. **Barış Manço**, insanları iyilik, güzellik ve kardeşlik olarak bütünleştirmektedir, kucağı her türden, her bireye açıktır.

- Burada toplumun diploma alması ile eğitilmesinin farklı kavramlar olduğu ve “... amacı devlet ve toplum hayatında yaratıcı insanlar yetiştirmek olmuştur. Dini dünya görüşünden ulaşılmaya başlanmıştır. Yeniden doğuş başlamıştır. Yaratıcı insanların etkileri dönem” olarak yorumlanması da bu nedenledir. İslam insanın inanışlarına yaklaşımını, karışılmasını Kuran ayeti olarak yasaklamış ve “*Sizin dininiz size, senin inanışın ve dinin sanadır*” boyutu ile ayırmıştır. Karıştırma ve müdahale, Hristiyan, Molla yapısında vardır. *Kuran* kelime anlamı olarak *Öğüt* ancak *öğüt verebilir*, Peygamber sadece belirtici, tebliğ edicidir. Konu yaratıcı değil, kültür içinde bir asker iken, kendi başına kalması ile kendi geleceğini yapılandırması olarak ele alınmalıdır. İşte bu durumda **Barış Manço**, sevgi ile bunun aşılabileceği işaretlerini sunmaktadır.
- Bazı yaklaşımlar, kültürler kendi yapısını sürdürecektir gibi elemanların yetişmesini isteyebilir ve “... amacı dini bakımdan sağlam insan yetiştirmektir. Bu döneme kadar matematik ve fizik bilimleri kullanılmadığı için tüm bilgiler spekülasyon olarak görülmektedir. Bu dönemde herkese eğitim verme fikri öne atılır. Eleştirel düşünce ile bilimsel düşünce yaygınlaşmaya başlar” durumu da benzerdir. “Abd” kelimesi çalışarak değer üretmek anlamında eski İbranice bir kelime iken, bu kültürel yapıda kul ve köle şeklinde dönüştürülerek, bir robotlaşma bir askerde er yapısına getirilmesidir. Eleştirel düşünce denilince ortaya “*şeker zehirdir*” kavramları ortaya çıkar. Biyolojik olarak, su, tuz ve tabii ilaç tümünden zehirdir. Azı da çoğu da zararlıdır ve öldürücü olabilir. Burada denge kurulmalıdır, bu denge her bireye ve sorunlarına göre farklıdır. Bu açıdan zehirleri yararlı hale getirilmesi de bir eğitimin işlevidir. Sonuçta kanıta dayalı kavramlar ve sevgi, insanlık ve bilimin dengesi olmadan ortada bir karmaşa kalır. Gözleme göre Güneş Doğudan doğar ve Batıdan batar. Kısaca Güneş Dünyanın etrafında döner. Bu görsel bir gerçekçiliktir. Bir insan çocuğunu seviyorum diye dövüyorsa, kavramı karıştırmıştır. Dayak, dayanak ve destektir, baba çocuğunu desteklemeli, sevmeli ve teşvik etmelidir. Dayak, şiddet yasaktır, inanışlarda da yasaktır. Abd kelimesinde olduğu gibi anlamı boz ve uygula kabul edilemez. Bunun gibi yorum, boyut sevgi ve insanlık, birey hakkı üzerinde olmalıdır ki sanatçılar burada öncü olmalı, **Barış Manço** gibi.
- Etik tanımlamalar açısından bir insanı toplumun kulu şeklinde dönüştürme yaklaşımı; “eğitimin amacı iyi vatandaş yetiştirmektir” tanımlamasında yatmaktadır. Görev ve yetki boyutundan, ilkeler ve haklar ile etik olma boyutu gelmelidir. Bu bir alt kademededir kalmaktır ve bazı kültürel yapıdır. Çocuk Hakları ilkesinde Eğitim bu yaklaşımdan çok ileridedir. **Barış Manço** ‘da ileri düzey gözlenmesi bu açıdan onu ayırıştırılmaktadır.
- İlk dönemde de anlaşılacağı gibi, eğitim bir bakıma aksiyon ve beceri kazanma üzerine olmayıp, “7 hür sanat ise güzel konuşma, ikna etme, aritmetik, geometri, gramer, astronomi ve müziktir” işi kölelerin yaptığı, Roma vatandaşların ise siyasetçi yapısında bazı bilgileri öğrenerek, toplumda yer tutmaları ile bunları kullanmaları gerektiğidir. **Barış Manço**, müziği bu amaçla değil, aktif insanlık boyutunu kazanma için kullanmıştır.
- Eğitim parametresinde tanımlanan; “Aslında eğitim, düşünmeyi bilen, doğru bilgiye hızla ulaşabilen, öğrenen ve öğrenmeyi öğrenen, insan olma durumunu koruyan, insanı ve emeği yok saymayan, özgür girişimi destekleyen kişiler yetiştirme amacındadır” tanımlaması, İnsanlık Haklarını aktif kullanan birey yetiştirilmesi denilmesi daha yerinde ve özetleyen olabilirdi. **Barış Manço** bunu aktif yapan ve oluşturan kişiliği ile belirgin özelliklidir.

NOT: Karagöz ve Hacivat betimlemesinde birisi şehirli, diğeri de köylü olarak aynı konuda temel aynı düşüncede olsalar bile yorumları ile farklı boyuta geldikleri görülmektedir. Temel olan bu ayrıklığı kullanma, daha ayrışma değil, bunları farklı özellik olarak görerek, zenginlik boyutu içinde bütünleştirmedir. İşte **Barış Manço** ’nun yaptığı işlevde budur. Batı kültürü temelinde Doğu Kültürünü tenkit veya yargılamak değil, insan ve insanlık temelinde, sanatın bütünleştirici ve yapıştırıcı özelliği ile birliktelik ve kardeşliği oluşturmaktır.

15) Eğitim, Birey ve Değişim

<http://mimoza.marmara.edu.tr/~etemlevent/makaleler/01/03.htm>

Eğitimde Amaç

Eğitim, bireye bilgi, beceri, alışkanlık ve tavırlar kazandırma etkinliğidir. Başka bir deyişle eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla plânlı ve programlı olarak istenilen *değişmeyi* meydana getirme sürecidir (Ertürk,1972). Eğitim, bireysel ve sosyo-kültürel olgulara ilişkin değişkenlerin etkileşimidir. Bu etkileşimin sonunda, kişinin amaçları, bilgisi, davranışları, dilek düzeyi ve ahlâk ölçüleri gelişir. Eğitim etkileşim yoluyla gerçekleştiğinden, öğrenci ve grubu, öğretmen-öğrenci, öğrenci-sosyal çevre, öğrenci-fiziksel çevre vb. arasındaki etkileşimler üzerinde durulması gerekir.bir

Eğitim bilimcileri eğitimin *davranış değiştirme* yönünü vurgulamaktadırlar. *Preston, Taba, Bloom* gibi eğitimciler, genellikle eğitimin öğrenci davranışlarında değişiklik oluşturan bir süreç olduğunda birleşmektedirler.

Variş, eğitimin tarihi gelişimini göz önüne alarak, eğitimi *kişilik, zekâ, ilgi ve yaşantılar* gibi kuvvetlerin etkileşmesi olarak açıklamakta, bu etkileşim sonucunda kişinin amaçları, bilgileri, davranışları, idealleri ve ahlâkî ölçülerinin değiştiğini ifade etmektedir (Fidan,1984).

Eğitimde amaç, *bireyin kendini gerçekleştirmesine imkân hazırlayarak insan ilişkilerini, ekonomik etkinliğini ve vatandaşlık sorumluluğunu geliştirmektir* (Variş ve arkadaşları, 1991:26).

*Pestalozzi'*e göre eğitim, çocuğun "güç ve yetiler"inin doğal ve ahlâkî bir şekilde geliştirilmesidir. Pestalozzi'nin çocuğun "yetenek ve yetilerini geliştirme" amacına karşı *Herbart*, zihni, yetilere ayıran görüşü reddetti. *Rousseau'*ün topluma karşı olan görüşüne de katılmayan *Herbart'a* göre *eğitimin amacı*, çocuğun mevcut sosyal düzene uyumudur. Önemli olan kişinin yalnızca bilgi edinmesi değil, fakat aynı zamanda *karakter ve sosyal ahlâk* bakımından da gelişmesidir. *Herbart* eğitimin amacını, *erdem/fazilet* sözcüğü ile açıklamıştır (Variş ve arkadaşları, 1991:162-163).

Aldous Huxley ise "eğitimin, gençlerin *özgürlük, adalet ve barış* doğrultusunda insan olmalarını sağlamak" olduğunu kaydetmiştir. *George Kerschensteiner*, eğitimin amacında *vatandaşlığı* ön plâna çıkararak, "Eğitimin amacı, karakter formasyonu olduğuna göre, en iyi okul, *karakter* geliştiren okuldur. Karakter ise, yalnızca etkinlik yoluyla gelişir." demiştir (Variş ve arkadaşları, 1991:167).

Bu durumda *eğitimin amacı*, bilgi ve beceriyle donatılmış, sağlam ve iyi karakterli bireyler yetiştirmektir, denilebilir. Bunu sağlayan kurumların başında da *okul* gelmektedir.

Yorum

Eğitim parametresi yukarıda sıklıkla öğretim kavramı olarak sunulmaktadır. Planlı ve programlı olması öğretimi tanımlar. Bir kişi bir anda kavrayarak, o konuda yorum yapan ve tartışan olabilir ve bunun için de tüm bilgileri sorgulayabilir. Bir diyabet hastası, özellikle hekim ise, endokrinoloji uzmanından daha çok şey bilebilir. Ancak, empati yapması ile, kendi hakkında bazı bilimsel kanıta dayalı verileri gözden kaçırabilir, kısaca inkâr savunma mekanizmasına başvurabilir. Bu açıdan da uzman bir hekime danışmanlığı gerekir.

Eğitim davranış değişikliği ile alırsak, en iyi eğitimi teröristler yaparlar ve insan öldürmeyi öğrenirler. Başarma zorunluluğu vardır, çünkü öldürürler, hatta kendini patlatabilirler. Bu bir eğitim olarak tanımlanamaz, eğitimden amaç etik ilkeler, insanlık, barış ve kardeşlik olmalıdır.

Çölde bir İngiliz tek başına çayına şeker katarken tutaç ile koyuyorsa eğitilmiş olarak tanımlanmaktadır. Bir diplomalı, üniversite mezunu kişi kırmızı ışıktaki polis korkusu ile değil, doğal olarak durması onu eğitilmiş olarak nitelendirir. Ayrıca birisi buna uymuyorsa, müdahale etmesi, ceza kapsamında olanı engelleme istemesi de onun eğitici olduğu anlamındadır. Kısaca bilgilendirme ve eğitme, talebe kısaca rızaya göre olur. Zorlama ancak polis ve asker gibi bu konuda adalet mekanizmasının yönetiminde olan güçler yapabilir ve sağlayabilir. Eğitilmiş kişi kendisi değil, savcılık kanalı ile yaklaşım yapar, şikâyetçi ve şahit olur.

Sanatta da beğenir, taktir eder veya radyo/televizyonun düşmesini kapatır, kanal değiştirir.

Barış Manço tüm eğitsel yaklaşımları, bir mecburi görevi değil, kendi insancıl görevi olarak yapmaktadır, içinden gelen ve karakteri gereğince oluşturmuştur.

16) Sosyal Antropolojik olarak Eğitim (Bozkurt Güvenç, Ders Notları)

İnsanlar, her yeni nesli belirli oranda yetiştirmeleri ve davranışlarının kendi yokluklarını hissetmeyecek boyutta olması ve değişimin, gelişim boyutunda olması açısından eğitim işlevini yapmaları gerekir. Ancak, toplumlar kendi kültürel yapılarına göre eğitimi algılamaktadırlar. Bu açıdan öncelikle eğitim olgusu irdelenmelidir. İnsanın kültürünün inceleyen bilim, "Sosyal Antropoloji Bilim Dalıdır."

Sosyal Antropoloji Bilime göre eğitim bir önemli kültür parametresidir; a) Temel tanımlamada AKÇEDİST): aile, kaynaklar, çevre, eğitim, inanışlar (din), devlet, insan, yerleşim ve teknoloji, b) (5'li yumak: **Sosyal Organizasyon, Ekonomik sistem (& çevresel etkenler), Eğitim, İnanışlar ve yönetim, Gelenek ve hukuk sistematiği**; Encyclopaedia Britannica, 2005), Britannica Ansiklopedisinde insanları bir arada tutan davranışlar boyutu içinde; dil, fikirler, inanışlar, gelenekler, semboller, kurumlar, araçlar/kaynaklar, teknikler, sanat, tutum ve seremonileri temel noktalar olarak belirler.

Kültür piramidindeki değişkenlerin eğitimle ilişkisi; 1) İnsan-toplum: İnsanın toplumsal yapısı; sosyal psikoloji, 2) İnsan-eğitim: neler ve nasıl öğrenilmektedir; eğitim psikolojisi, 3) Toplum-eğitim: neler ve nasıl öğretilmektedir; eğitim sosyolojisi, 4) Toplum-içerik: kapsamın genişliği; kültür sosyolojisi, 5) İçerik-eğitim: eğitim ve kültür etkileşimi; eğitim antropolojisi, 6) İçerik-insan: kimlik, kişilik; kültürdeki kişilik.

Sanatçılar, toplumda rol model olmaları ötesinde, bir öncü, bir yön veren olabilirler ve bu açıdan onlar, eğitsel bir parametre olabilirler ki, *Barış Manço* bu yapıda, kültürel olarak eğitsel, eğitime katkı veren, doğrudan eğiten kişi olarak tanımlanmaktadır.

Kültürleri Etkileyen, Değişimine Neden olan Teknolojik Devrimler

- A) **Ateşin kullanılmaya başlaması:** Ateş ile insanlar korunma, yemek, yemek ve güçlenme ile ocak başı sohbetleri başlamış, aynı şekilde konuşma, iletişim ve ilişkiler de oluşmuştur. Burada müzik önemli bir yapıştırıcı ve eğitici parametre olduğu söylenebilir. Halen bazı kabilelerde eğitim ocak başında ve ilköğretimde de müzik ile öğretim, İngilizce dersinde, İngilizce şarkıları söylemek ile öğretime başlanmaktadır. ***Barış Manço*** 'nun eserleri ocak başlarında tek veya çoğunlukla birlikte okunan şarkılardır.
- B) **Tarımın başlaması ve hayvanların evcilleştirilmesi:** İnsanlar artık kalabalık gruplar şekline gelmiş, onları duyurma ve bir arada tutmak için borazanların devreye girmesi gibi müzik ile birliktelik, bir arada olmak, kabilenin simgesi ve işareti oluşmaya başlamıştır. ***Barış Manço*** eserlerinde bir topluluk olarak ayrımcılık değil, bütünleştirici özellikleri nedeniyle uluslararası insanlık boyutunu da sağlamaktadır.
- C) **Sapanın kullanılması:** İşlevsel özellikle bir buluş, tarımı el ile yapılmasından kurtarmakta ve bağımsızlık ile etkinlik oluşmaktadır. ***Barış Manço***, sadece bir sanatçı, eser söyleme ötesinde, medyayı kullanarak, özgün eserler ve yöntemlerle, *7'den 77'ye*, doğanın keşfi ile *Adam olacak Çocuk* gibi programlar ile bir başka boyut yaratmıştır.
- D) **Makinenin güç olarak kullanılması, endüstri devrimidir:** ***Barış Manço***, gelişimleri, farklı kültürel özellikleri, Ana lisanı gibi bildiği, Fransızca eğitim dilini kullanması, kültürel boyutları, insanlığı, kardeşliği bir itici güç olarak kullanması, tümüyle bir sanatsal, bir kültürel endüstri yaratmıştır.

Kültür Etkileşimi ve Değişimleri

Kültürleşme geniş tanımlanan ve farklı boyutlarda ele alınan bir durumdur. Bunlar:

- a) **Kültürleme (enculturation = eğitim/sosyalizasyon):** ***Barış Manço***, bu boyut üzerinde durduğu, temel metot ve yaklaşım boyutunun olduğu görülmektedir.
- b) **Kültürel yayılma (diffusion = maddi ve manevi değerlerin yayılması):** ***Barış Manço***, giydiği kıyafet ve tarihsel gelenimgeleri ve oluşumları zamanımıza taşınması, değerlerin yayılımını sağlaması, onların kabul etmesini oluşturması açısından da önemli katkıları olmuştur.
- c) **Kültürleşme (acculturation = yeni katılımla karşılıklı değişim):** Her yeni eser, her yeni modelleme ile farklı bir yaklaşım, farklı bir özellik oluşturması, ***Barış Manço*** 'nun bir özelliği olmuş ve bu nedenle bireyler ve toplum onu devamlı izlemiştir. Bir sunumun

benzeri ve tekrarı şeklinde değil her seferinde ayrı parametrelerin işlendiği gözlemlenmiştir.

- d) **Kültürlenme (culturation = etkileşim sonunda yeni yapılanma): *Barış Manço***, Belçika ve diğer Batı Ülkelerinden etkilenmiştir diyemeyeceğim, onları etkilemiştir demek daha gerçekçidir. Etkileyen *Barış Manço* olmuştur.
- e) **Kültür şoku (culture shock = uyum sağlamadaki sorunlar):** Kültür şoku birçok sanatçı yaşamış, devamlı aranjman ile üst düzeyde kalmak, seçilen ve beğenilen top şarkıların Türkçe versiyonları ile gündemde kalmak varken, tamamen özgün ve tamamen kendi kültürel özelliği kapsamında olup, kalıbı devamlı genişleten, evrensel boyuta çıkan özelliği ile *Barış Manço* tamamen farklı bir boyutu, yaşam sürecinde sürdürmüştür.
- f) **Zorla kültürlenme (trans culturation = zorla değişim):** Zorla kültürleşmek müzikte olamaz, bazı medya ile devamlı aynı şarkıları gündeme getirerek piyasada kalmak, *Barış Manço* 'nın bizzat karşı çıktığı durumdur. Bu açıdan, sevdirmeye, beğendirmeye, insanları kendi rızaları ile koşarak gelmeleri, ona saygı duymaları ile oluşmuştur. Seven ve sevgi dolu olan kişi *Barış Manço*, sevmiştir, halen de sevmektedir.
- g) **Kültürel özümseme (assimilation = kültürel egemenlik altına girmek): *Barış Manço***, çeşitli kültürel etmenler arasında olmuş, bu onun kendi kültürüne daha çok sevmesi, onu daha çok geliştirmesine yol açmıştır. Birçok kişi içerden dışarıya hayran ve onun gibi olmak, Batıyı özümsemek isterken, *Barış Manço* dışarda olarak, kendi kültürünü Batıya hayran bıraktırmış, onların bizim gibi olma ve özümsemesine neden olmuştur. Japonya ve Uzak Doğu çok farklı bir anlam kazandırmaktadır, bizim hayalimizin üstünde bir beğeni ve kabul görmüştür. 1995 Pamukkale Onur Doktorası, bu açıdan önce Ülkesinde, sonra Japonya'da olması ile, *Barış Manço* açısından çok ayrıcalıklı ve özelliğidir. Özellikle kendi ülkesinden bir boyut ile Japonların karşısına çıkmak istemiş ve bunu bizzat gördüğümüz telefonda dile getirmiştir. Talep bizzat Pamukkale Üniversitesinden gelmiş, sadece daha erken olması için talepte bulunmuştur.
- h) **Kültürel değişim (cultural change = değişim): *Barış Manço***, birçok kişinin görüşlerini kültürel olarak değiştirdiği, onları farklı bir dünyaya taşıdığı da belirgindir. Ülkemizde kültürel değişimi sağlayan bir şahsiyettir.

NOT: Eğitimin kültürlenme olarak önemi ve yeri yukarıdaki kültürel değişimi sağlayan parametreler içinde açık olarak görülmektedir. En hızlı ve etkin yöntem olarak görülmektedir. Ancak, bunu sağlayacak bir önder, lider gereklidir. *Barış Manço*, zamanının bu işlevi, müzik sanatı ile yürüten kişidir.

KÜLTÜREL AŞAMA

Kanımca *Barış Manço*, bir kültürel aşamayı sağlamış, bir eğitici, kültürleşmeyi temel olarak eğitim metodu ile yapan birey, bir kültürel aşama yapan birey, bir gerçek sanatçı, bir öncüdür.

Kültür Tiplerine göre eğitim parametresi incelenmelidir:

- Avcılık – Göçebelik Kültürü
- Tarım Kültürü
- Endüstri Kültürü
- İleri teknoloji Kültürü, Bilişim Kültürü
- Bireyin haklarının üstünlüğü Kültürü, (Etik ve Estetik ilkeler)

BAŞLICA KÜLTÜR TIPLERİ VE Sanat/Eğitim ÖZELLİKLERİ

Eğitimin ve sanat olgusunun kültürel yapıdaki yerini vurgulayabilmek için, kültür tiplerinin özellikleri incelenmelidir. Sosyal toplumsal yapının antropolojik karakterleri ve bireylerin bunlarda yaptığı etkileşimler aşağıda sunulmaktadır.

• **AVCILIK ve GÖÇEBE KÜLTÜRÜ**, (AKÇEDİST yapısı):

Aile: Kültür olarak, aile yapısı önemli, ancak aile toplumdaki kümenin, grubun temsilcisi olarak öne çıkmaktadır. Sanatçı onu anlamalı, kavramalı ve onun duygu ve düşüncelerine hitap etmelidir, aynen **Barış Manço** 'da bunu yapmıştır.

Kaynaklar: Kültür yapı olarak, kendi öz harsını devam ettirmeli, bir bakıma kıyafeti ve saçları dahil görünüşü ve yapısı öz kaynakların bir temsilcisidir, sevgili **Barış Manço**.

Çevre: Kültür var oluşunu çevresine borçludur, **Barış Manço**, dar çevre yerine, sanatsal çevre olarak bir ekol, bir düşünsel alan ve bir boyut kazandırmıştır. İnsanlık çevresinin birçok öğelerini işlemiştir.

Eğitim: Kültürel yapı olarak eğitimi Batı yapısında olsa da **Barış Manço**, kabile olarak değil, insanlık olarak ülkesi ve tüm insanları bir grupta, aynı duygu ve yüce duygularda toplamıştır.

Din/devlet, İnanışlar: Kültür olarak, insanlığı bölmek ve parçalamak için değil, yönetim bütünleştirici ve birleştirici olmalıdır ve sanat bunun için oluşmuştur ve inanışlarda tümünden aynı yaratılışın simgesi olmalıdır, ki bunu **Barış Manço** layık ile yerine getirmiştir.

İnsan: Kültür olarak, insan yerine kabile, küme öne çıkmaktadır, **Barış Manço** insanı öne çıkaran ve bunun ile insanlığı bütünleştiren olmuştur.

Sanat: Kültür olarak bir kümenin değil, tüm insanlığın temeli olmuştur.

Teknoloji: Kültür kabile, grubun yücelmesi ile teknoloji vardır ve olmalıdır, **Barış Manço** kullandığı müzik boyutunu modern teknoloji ile bütünleştirerek birleştirme ve bütünleşme olarak kullanmıştır.

Barış Manço olgusu: Barış Manço grup, kabile vurgularını işlemiş ama bunları ayırım ve mücadele değil, sevgi ve sanat boyutu ile birleştirme olarak yapılandırmıştır.

• **TARIM KÜLTÜRÜ**, (AKÇEDİST yapısı):

Aile: Kültür olarak aile büyük yapıda, geniş ailedir. Belirli kurallar ile birleşme ve bütünleşme vardır. **Barış Manço**, bu kültürel vurgulara değinerek, birleşme ve dayanışmayı sağlamaktadır.

Kaynaklar: Kültür belirli kaynaklardan örnek almaktadır, **Barış Manço** 'nun duruşu, kıyafeti bile Orta Asya'dan bir geleneksel yapıyı zamanımıza taşıdığı gözlenmektedir.

Çevre: Kültür yapısı olarak çevresi sosyal çevredir, **Barış Manço**, aristokrat ve toplumdan uzak değil, onların içinde onların gelenek, örf ve tutum ve davranışları ile bütünleşen kişiliği vardır.

Eğitim: Kültür olarak Tarım Kültüründe bilgi öğrenilir ve mevcudun kopyası istenir, değişim ve gelişime karşı durulur. **Barış Manço**, eski ezgileri alarak, eğitim kültürleşme metodu ile insanları yeni bir kültürel boyuta getirmekte, bunu yaparken de kişilerin direnci olmadan, sevgi ile yapmaktadırlar. Kültürel değişim, aşama yapan kişidir.

Din/devlet, İnanışlar: Tarım Kültürü olarak, belirli kalıp ve sert çevrelenmiş bir kurallar zincirindedir. **Barış Manço** 'ya karşı çıkanlar, bir süre sohbet ettikten sonra, bizim adamımız, bizim gelenek ve örfümüz olan kişi, demektedirler.

İnsan: Kültür olarak insan bir mevcudu uygulayan, kurallar ile çevrelenen kişidir. Düşünmeyi amir ve yönetici yapar. **Barış Manço** bireye düşünme ve duygu getirerek, fark ettirmeden, sorgulamaya yol açmakta, insanı farklı boyuta taşımaktadır.

Sanat: Kültür olarak sanat öz harsların devamlılığıdır. **Barış Manço** 'ya karşı çıkmak olası görülmemektedir. Bizden değil diyebilmek isteyen çıkabilir, ama diyen kişi çıkamaz.

Teknoloji: Kültür olarak teknoloji standart, kalıp ve bilinenin yapılmasıdır. Aynı lezzette yemek yapmak, yeni fırın ve yeni mutfak olsa da eskisinin devamlılığı olmalıdır. **Barış Manço**, teknolojik olarak bizim kültürümüzü tanımlıyor diyen, ama bizi daha ileriye taşıyor diye eklemektedir.

Barış Manço olgusu: Barış Manço eskinin devamlılığını sağlar, ama farklı bir yaklaşımı, farklı bir açısı vardır ki bu onu, kültürel değişim yapan, eğitici boyutunu öne çıkarmaktadır.

• **ENDÜSTRİ KÜLTÜRÜ**, (AKÇEDİST yapısı):

Aile: Basit olarak şehir kültürü olarak tanımlanabilir. Tarım kültürü ise kasaba kültürü yapısındadır. Tek ve çekirdek aile öne çıkmaktadır. Ailenin her ferdi farklı müzik ve dinleti tercih edebilir ama ailenin ortak seçimi **Barış Manço** olabilmektedir. Ailesel kabul vardır.

Kaynaklar: **Barış Manço**, Kültür olarak şehirlidir ama işlediği simgeler aynı zamanda üst düzey eğitim aldığı, Batı boyutlu olduğunu algılamak ta zor değildir.

Çevre: Kültür olarak

Eğitim: **Barış Manço**, bir Fransa televizyonunda da kendi kültür yapısı olarak ayrıcalığını net ortaya konan bir kişiliği vardır. Şehirlidir ama tüm katmanları kucaklamaktadır. Burnunu büyüten bir eğitim almamış, tam tersi kültürleri kucaklayan yapısı vardır.

Din/devlet, inanışlar: Kültür olarak hür, bağımsız, bağlantısız ve kişilere özgü bir inancı öngörmekte, yönetiminde arkadaşlık ve kardeşlik üzerine olmasını belirtmektedir.

İnsan: Kültür olarak, sadece bir kültürü değil, tüm benlikleri, grupları kavrayan bir kişilik ile öne çıkmakta, **Barış Manço**, insan olarak değişimlere de yol açan, yön veren kişilik ile belirgin algılanmaktadır.

Sanat: Kültür olarak şehir sanatı denebilir ama tüm kültürlerin özelliklerini taşıyan, onları bütünleştiren bir yapısı da vardır.

Teknoloji: Kültürel yapı olarak endüstri değil tüm en üst yüksek teknolojiyi kullanan kişi olması ötesinde, Barış Manço, gerektiğinde tek bir gitar ile de sanatı icra edebilmektedir.

Barış Manço olgusu: Temel eğitimi endüstri kültürü gibi algılsa da tüm kültürel parametrelerin olduğu, en önemlisi de kültürel düzey ötesi eğitici rolü üstlenmesidir.

• **YÜKSEK TEKNOLOJİ KÜLTÜRÜ ve Bilişim, Birey Hakkı Öncelikli Kültür**, (AKÇEDİST yapısı):

Aile: Kültür yapısı olarak benlik ve üstünlük değil, her birey kendi özellikleri içinde özgün ve özeldir, ayrıcalıklı ve bireysel olarak hakkı vardır. Birey artık tek benlikte, aile ötesinde de kendi yüceliği içindedir. **Barış Manço** 'da onu anlayan değil, onunla iletişime geçen ve onunla sohbet eden bir boyuttadır. Bir grup, bir bağlantı değil, bir kişilik, bir kendine özgü yapı, felsefe ve oluşumdur.

Kaynaklar: Kültür olarak sabit ve belirli kaynak değil, **Barış Manço**, tüm insanlığın kaynağını alır, işler ve sunar. İnsanlık, etik ve duygusal boyut, somutları da soyutlaştırarak, inceleyen, işleyen ve insanlara eğitsel olarak kabul ettiren bir yapısı vardır.

Çevre: Kültür olarak onun çevresi, **Barış Manço** 'nun sınırları, etki alanı, incelediği süreç ve gereç; geçmiş ve gelecek tüm insanlık, tüm Evren ve tüm güzel işlerdir. Onun aşması gereken kişi ve boyut, kendisidir.

Eğitim: Kültür olarak kendi eğitimini başlarına bir şeyler katmak, eğitmek ve insanı, insanın kendisinden daha derin düşünerek, **Barış Manço**, insana insan olduğunu hatırlatma amacı ile eğitim almış ve eğitici olarak rol oynamıştır.

Din/devlet, inanışlar: Kültür olarak her bireyin inancı kendinedir, sadece fiile kıvılır, bireye kıvılmaz, onu anlayışla karşıyalım, onlara eşeği bile arkadaş yapalım kavramı, becerisi ve uğraşısı içindedir.

İnsan: Kültür olarak her birey farklı ve ayrıcalıklıdır. **Barış Manço**, kendi boyutunun farkında olarak, insanlara daha fazla nasıl katkıda bulunurum düşüncesi içinde olduğunu gözlemledim ve bunu kendisine de söyledim. Son çabası olarak albümlerini toplamadı da belirli ritim ve kalıpları başkası aynı albümde toplamak isterken, satış gayesi içine girerken, **Barış Manço**, farklı sevgileri, algıları ve müzikte ritim ve boyutu ayrı olanları bir arada tutmak istemesi ve bu şekilde bir miras bırakmak istemesi olarak algılıyorum. Gelecek yazılarımda **Barış Manço** 'nun albümlerine göre şarkı sözlerini yorumlamak niyetindeyim.

Sanat: Kültür olarak her bireyin, her grubun, ailenin, toplumun ortak değerlerini, ortak kaynaklarını, insanı, insanlığı, kardeşliği sevgi temelinde birleştiren ve bütünleştiren müzik ile sağlamıştır, arkadaşım, kardeşim **Barış Manço**.

Teknoloji: Kültür olarak yeni bir kültürel yapının temsilcisidir, **Barış Manço**. Bu açıdan felsefesini yansıtan şiir, şarkı sözlerine daha derinden bakmanın gerekliliğine inanmaktayım.

Barış Manço olgusu: Bir farklı kültürel yapının, yeni bir oluşumun temsilcisidir, Barış Manço.

ÜLKEMİZDEKİ VARSAYILAN KÜLTÜREL YAPILANMA

Birçok Avrupa ülkesinde istenen az kültürel yapıdır. Bu amaçla çalışmak üzere gelen Türk işçilerinin asimile edilerek, kendi toplumları ve kültürleri içinde sindirilmesini istemişler ve bunu açık bir şekilde de ifade etmişlerdir. Zamanla oluşan karma toplum, ilk planda göçebe niteliğinde iken, ileri teknolojik kültüre uyum sağlayarak farklı bir yapı oluşturmuşlar ve "Almanci" tanımı ile bunu sosyal boyutta bir nitelik kazandırmışlardır. Almanlar kendi köyünde de aykırı olup, Almanya'da da kabul edilemez bir sosyal yapıdır. Ancak, tümü sosyal ve kültürel yapıdır. Bu yapı Almanya'da iş sahibi olmuş ve Alman ekonomisini kalkındıran, ayakta tutun unsur olmuştur

Bu örnekte olduğu gibi, artık bireyler belirli kültürleri basamakla çıkmak zorunda değildirler. Her kültürel yapı, yeni yapı içinde uyarılma ile varlığını devam ettirmektedirler.

Kendi kültürel yapınızı sabit ve kalın şekle sokarsanız, ortada parçalanan, birbirlerine küs, hatta düşman bireyler yetiştirirsiniz ve giderek gerileyerek başka toplumların kulu veya kölesi şekline gelirsiniz.

Biraz empati

Barış Manço ile empati yapacak olursam, **Barış Manço**, müzik ve sanat ile eğitmen olmuş, ben ise Çocuk/Neonatoloji akademisyenliği, öğretmenliği (Prof. Dr.) hekimi olarak müzik konusuna eğildim (Pamukkale Müzik ve Kültür Festivalleri). Sonuçta insanlar bir sonraki nesillere ve topluma duygu ve düşüncelerini aktarabilmek için eğitmen olmaları gerekmektedir. Kısaca bu doğal bir sonuçtur, ancak, bunu algılamak ve bunu bir görev olarak görmek gerekir.

Bu eğitmenlik olgusunu amacı ve güdüsü yaparak başarılı olan zamanımızda as sayıda insan varsa, bunun başında da şüphesiz **Barış Manço** gelmektedir.

Barış Manço olgusu

Barış Manço, Batı ile yakın iş birliği, eğitimi ve değişen kültürel olguyu net bilerek ve içinde olarak, asimilasyon değil, değişim ve kültürlenme boyutunu öne çıkararak, Türkiye değil tüm Evren'de bir olgu olmuş ve bir Kültürel Aşamayı sağlayan kişi olmuştur. Bu onu nadir ötesi, bir mucizevi kişilik olmasını sağlamaktadır. Eğitim yaptığı konu sadece müzik değil, tüm kültür parametreleri içinde olan bir eğitsel metot oluşturmuştur. Bunu 1995 yılında bizzat kendisine sohbetimizde iletmişim ve bu olguyu teyit ettiğini hatırlıyorum.

ETİKSEL GELİŞİM; Etik Tanımlama (Kohlberg)

Etiksel gelişim ayrı olarak irdelenmesi uygundur.

Etiksel temel, Laurence THOMAS: *Morality and psychological development. In A companion to ethics. Peter Singer. Blackwell companions to philosophy. Blackwell Publishers Inc. 2002, pages 565. pp: 464*, eseri dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Etiksel gelişim sürecinin başlıca 6 evresi vardır. Bunlar;

A-GELENEK ÖNCESİ

1.FAZ: Ceza/itaat

Kişi emir komuta zinciri şeklinde, akıl boyutuna getirmeden, istenilenleri yerine getirmektedir. Sorumluluk almadan, istenilenleri yapmaktadır. Başkasından da kendi istediğini yapmasını ister. Ben devlet memuruyum bana verilen emirleri yaparım yaklaşımı bu dönemin kalıbıdır. Anayasa ve 657 Devlet Memurları Kanunu'na göre, hiçbir kimseye zorla bile olsa hukuk dışı iş yaptırılmaz ikinci plandadır, amir ne derse yapılır zihniyeti hakimdir.

Bu yaklaşımda devlet yasalar ile, inanışlarda kurallar ve emirler ile yaparlar, emri belirten ve tanımlayanlar ise Papazlar, Mollalardır. Hocanın bu sıfatı yok ise de sadece bilgi verir, öğüt verir, zorlamaz ve sorumluluk yapana aittir, bireye kızılmaz, fiile kızılır yaklaşımı yerine, "ne olursan ol, gel ister inanmış ister bin defa tövbeni bozsan bile yine gel" felsefesi yerine, bizden sizden gibi kâfir ve inançlı gibi ayırım olmuş, Kuranda açıkça onlara Müslüman/Eslemna deyin inanmış değillerdir hükmüne göre boyutlar oluşmaktadır. Kuran anlam olarak öğüt iken, zorlayıcı boyuta çıkarılması da bu etik tanımlama ile ceza ve itaat kavramı olmuştur.

Barış Manço, hiçbir zorlama olmadan sevgi temelinde öne almakta, Adam Olacak Çocuk kavramında ise ilkeleri sorgulamaktadır. Burada kuralı değil, çocuğun yaklaşımına etik bir gerekçe oluşturmaktadır.

2.FAZ: Egoizm

Ben merkezli davranışlardır. Birçok kimse, kendi arzusunu genelleştirerek veya fedakârlık gibi göstererek bencilliğini sürdürmektedir. Bir sandalyeye bir kişi oturmak istemesi egoizm olmasa da benlik temelindedir. Bu açıdan egoistim kötü kabul edilmemelidir, ancak başkasına zarar verme temelinde olmadan, uçakta annelere söylenen önce kendi oksijen hortumunuzu takın yaklaşımında, anne bayılırsa çocuğa kim bakacaktır, bu açıdan önce kendiniz sağ kalırsanız, çocuğunuzu da kurtarırsınız yaklaşımıdır, bencillik değildir.

Barış Manço, hemen, hemen tüm eserlerinde, kardeşlik birleşme ve birliktelik vurgusunu vererek, burada paylaşım esasını ortaya koymaktadır.

B-GELENEKSEL

3.FAZ: İlişkiler

İnsanın karşıdaki kişiyi anlama çabaları olmaya başlar. Dinlemeye başlamıştır. Karşılıklı etkileşim içindedir. İnsanlar artık, para vererek ekmek alabileceklerini öğrenmişler, selam vererek işe başlamayı öğrenmektedirler. Aynı zamanda ast ve üst gibi konularda da bir düzeni öğrenmekte, kendi işlevlerini tanımlamaktadırlar.

Barış Manço, tüm ilişkilerin kardeşlik ve birlikte çözümlenme içinde olduğu, birbirimize gereksinim duyduğumuzun vurgusunu da yapmaktadır, eserlerinde ve aynı zamanda Adam olacak Çocuk programında da birlikte ekip olarak alarak göstermektedir.

4.FAZ: Ödev-görev

Yaklaşımları ödevi veya görevi şeklinde, belirli kalıp ve kurallar içinde görmektedir. Somut yaklaşımları özetler. Genel söylenen eğitim, bireylerin ödevleri ve görevlerini tanımlar sözü buradan gelmektedir. Bu yaklaşım ceza/emir itaatin bireyin kendisince yapılması, bir bakıma eğitilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Barış Manço, insanlık işlevlerini ödev ve görev değil, bir sevgi ve bağ oluşturma yaklaşımı olarak belirlemektedir.

C-İLKELER

5.FAZ: Haklar

Hukuk hakların çoğuludur. Haklar somut değil soyut kavramlardır. Herkes eşittir tanımı yorumlamaya gereksinimi vardır. Bu ilkeler üzerine ödev ve görevler daha somut olarak oluşur. Bireyin hakları önceliklidir. Ancak bu haklar, başkalarının zararına yorumlanamaz. Kalıp değil ilkeler farklıdır. Bir girilmez denilen yere giren araba ceza alır mı sorusuna evet gibi gelirse de ambulans, polis ve itfaiye açısından olamaz. Bunun gibi amaç ve güdü ile devamlı izlem; dikkat edilecekler, özen ve ihmal olmadan gerekenlerin önceden yapılması boyutu vardır.

Barış Manço 'nun, ilkeleri nedir diye sorarsanız, tüm olumlu ve kültürel yapı temeldir ve hak edene hak edişi vermek gerektiği onun simgesidir. İnsanın hak ettiği, insanlık, sevgi ve ilgi olup, bunlarda en basit ve temel yaklaşım olarak güzel sanat ve bunun da müzik ile verileceği olgusudur.

6.FAZ: Etik

Doğru nedir ve ne yapmam gerekir şeklinde düşünsel boyuta ulaşmasıdır. Bu boyutun bir özelliği de anlamlı fedakârlıktır. İlk planda doğru tanımlanmalıdır ki bu geçmişte olan iyilikler ile kötülükler örnek olmakta, insanlık boyutu öne çıkmaktadır. Ne yapmalıyım kavramı ise o anda, o durumda yapılacakları tanımlayıp yapmaktır. Tüm geçmiş, bilgi ve beceri ancak o andaki boyutta bize yardımcı olabilmektedir.

Barış Manço, hiçbir zaman etik dışı olmadığı gibi, kanımca daha etik nasıl olunabilir ve birçok olayda olduğu gibi bunları nasıl insanlık olarak yorumlayabilirim demektedir. Yüzük olayında olduğu gibi, bu olayı bir simge ve iyilik ve güzelliği tanımlayan olması olarak kullanması gibidir, her an ve her olay onun için etik bir simge, durum olmalıdır.

Yorum

İnsanların bu gelişimleri tamamlamadıkları, birçok kişinin ilk üç basamakta kaldığı ve egoizm halkasından çıkamadığı gözlenmektedir. Fedakârlık olarak gösterilen birçok yaklaşımın temelinde bencillik olduğu ve yanıltıcı niteliği anlaşılmaktadır. Çünkü fedakârlık boyutunda düşünsel boyut ve işlevin bilinçli olarak yapılması gerekir. Bazı sanatçıların tüm etik kavramları dengeli olarak ele almamakta, birçok yapı, benlik kavramı ile, Süper Star, Süper sanatçı, Sanat Güneşi boyutları ile kalmakta, genel kendi ilkeleri tanımlamakta ancak, hakların dengelenmesi ile etik boyutlara girememektedirler.

Barış Manço, hiçbir zorlama olmadan, kendi kişiliği ile tüm etik basamakları yaşamakta, ancak son bağlayıcı özelliği ise etik ve eğitici olmasıdır.

Genel Yorumlama

Bir evde otururken, dışarıya bakıyorsunuz ve değerlendirmeler yapıyorsunuz;

- Kuzeye bakan soğuk ve rüzgâr ile etkileşen kişi olur ve sıklıkla sıkıntı ve sorunlara odak olur, odayı ısıtmakta zorlanır.
- Güneye bakan ise eve giren güneş nedeniyle sorunlar yaşar, sıcaklık ötesi, evdeki cam önü çiçekler etkileşir.
- Doğuya bakan, güneş ile uyanır, sonra ise güneş gider ve yaşam erken olur biter gibi bir süreç yaşar.
- Batıya bakan güneşin batışı ile güneşi farklı algılamakta, bir hüznün çöker yapıda olur.
- Yukarıda çatıdan bakan ise her dört aşamayı da geçirebilir.

- Tümü evin içindedir ve dışarıda olanları fark edemez, sadece görüntü ve kavramlara göre yaklaşır.
- Bahçede olan, dışarda gezen ise reel, gerçeği de tanımlayabilir ve buna göre davranır.

İşte **Barış Manço**, dışarıda olan, gezen, gören, algılayan ve buna göre yaklaşım yapan bir sanatçıdır. Aynı zamanda geçmişten, geleceğe doğru bir zaman sürecini de bütünleştiren kişilik yapısındadır. Tüm bunların ötesinde ise bunları eğitici rol ile aktaran birey, bunları sevgi ve saygı temelinde yapılandıran bir bireydir. Çok yönlülüğü tek birey olarak yapan, yapılandıran ve oluşturan kişidir, bir sanatçıdır.

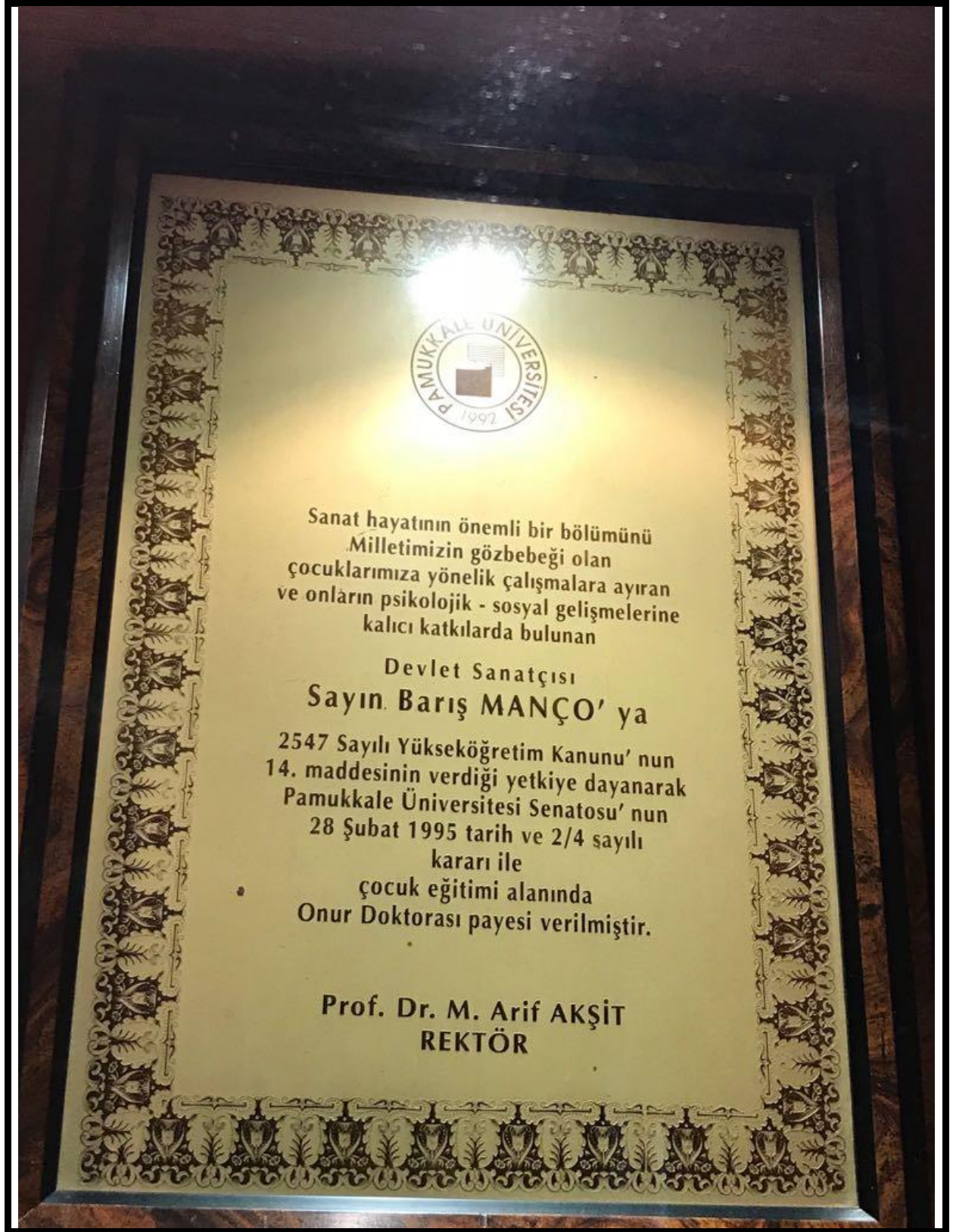
Bir sanatçının sözleri, özellikle müzikte, eserlerin belirttikleri konulardır. Bu açıdan albümlere göre eserlerinin sözlerinin detaylı incelenmesi bu Ünitinin yazılması sırasında oluşmuş ve bundan sonraki yapılacaklar listesine konulmuştur.

Barış Manço, müzik eserindeki ritim ve melodik yapısında da bir ritmin, tekrarlanarak çalınması değil, bir vurgunun yapılması amacını gütmemiştir. Bilinçsiz sadece kulak ile dinlenecek bir eser değil, düşünce boyutların oluşmasına çaba sarf etmiştir.

Barış Manço, tüm bu yaklaşımları bir kazanç temelinde yapmadığı, tam tersine kazancın etik ilkeler, eğitim ve insana, insan olduğunu hatırlatan unsurlar nedeniyle kazanç olduğunu ortaya koymaktadır.

Görünüşi temel olarak, **Barış Manço**'nun eskiden gelen yapıyı, modernize ederek, eski ve yeniye bütünleştirdiği de bir gerçek olarak önümüze gelmektedir.

Bana göre en öne çıkan boyutu, **Barış Manço** 'nun çocuk eğitimine müzik ve TV programları ile yaptığı yaklaşımlardır. Bunları Çocuk Psikiyatrisi, Çocuk Hekimi ve Psikolog gibi uzmanlık alanlarını bütünleştirmesi, İletişim ve ilişkiler konusunda da bilimsel yaklaştığı da bir gerçektir. Bunun yanında sadece müzik değil, başta pandomim gibi tiyatro, gösteri sanatlarında da yeri doldurulamaz olduğu belirgindir. Kısaca çok yönlü bir yapısı vardır.

Şekil 1: Çocuk Eğitimi alanında Onur Doktora Payesi

Onursal Doktora Gerekçesi

getirmişlerdir. Çağdaş Türk Müziği'nin temsilcileri arasında önemli bir yere sahip olan Barış MANÇO, ömrünü bütünüyle sanata adanarak Türk Müziği'nin ülke içinde gelişmesine büyük katkılarda bulunmasının yanı sıra dünyanın dört bir yanındaki sanat etkinlikleri ile ülkemizin ve milletimizin tanıtılmasına yardımcı olmasından dolayı devlet sanatçısı unvanıyla taltif edilmişlerdi. Özel olarak sanatının büyük bir bölümünü çocuklara yönelik icra ederek, medya aracılığıyla ülke genelindeki milyonlarca çocuğumuzun psikolojik ve ruhsal gelişimine büyük ve kalıcı hizmetlerde bulunmasından dolayı, Devlet Sanatçısı Barış Manço'ya, ONUR DOKTORASI PAYESİ verilmesine, oybirliği ile karar verildi."

Şekil 2: Sanat Hayatının önemli bir Bölümünü, Milletimizin Gözbebeği olan Çocuklarımıza yönelik Çalışmalara ayıran ve onların psikolojik-sosyal gelişmelerine kalıcı katkılarda bulunan Devlet Sanatçısı **Barış Manço** 'ya Çocuk Eğitimi alanında Onur Doktora payesi verilmiştir.

Gerekçe Onur Doktorasını nasıl hak ettiğini açık ortaya koymaktadır. Bunlar:

- Sanat hayatı olarak yaptıkları,
- Hayatının önemli bir bölümü eğitsel yaklaşıma ayırmıştır
- Milletimizin, insanlığın göz bebeği olan yeni nesiller, çocuklara yönelmesi ile
- Zamanını eğitsel çalışmalar olarak geçiren, sadece müzik yapmak ile değil, daha geniş, detaylı ve hedefe yönelik olması ile
- Kültürel boyutu, psikolojik ve sosyal gelişme ile hedef seçen, mevcudu değil, muasır medeniyet ötesini amaçlayan
- Katkılarının geçici değil kalıcı olduğu vurgusu ile
- Devlet tarafından da sanatçı kabul edilen **Barış Manço** 'ya
- Çocuk Eğitimi alanında en üst akademik unvan olan Doktora payesini hak ettiği için verilmiştir.

Onursal Doktora sadece durumun tespitidir.

Sanat ve öğretmenlik ikisi de doğrudan bireye dayanan faktörlerdir. Bunların temeli, kaynağı da ancak sevgi olabilir. Sevgi içinden kaynamalı ve insanı yönlendirerek amaç ve güdüsü haline getirmelidir. Önüne çıkan fırsatları da bu şekilde kullanmalı ve ayrıca olanaklar ve yeni perspektifler açabilmelidir.

Bu Doktora payesinin verilmesi de Üniversitelerin beklenen bir işlevi olmalıdır. Kısaca bu Evren'de olan ve özelliği bulunan ve seçici kişiliklere verilmelidir. Bir Onursal Doktora verilen kişi, Babası Denizli'de hekim iken mübadele ile Amerika'ya göç eden ve Abbot Firmasında üst düzey hizmetler veren kişiye verilmiştir.

Amaç seçiciliktir. **Barış Manço** 'ya müzik dalında verilmesi beklenir ve nitekim Hacettepe Üniversitesi tarafından verilmiştir, ki burada **Barış Manço** 'nun eğitsel ve özellikle çocuklara olan özgün, çocuk eğitimi dalında çalışmalarından dolayı verilmiştir. Bilindiği kadarıyla bu konuda verilen ilk ve tek ödüldür. Daha sonra Japonya da aldığı ödül de benzer nitelikler taşımaktadır.

Onursal Doktora Töreni; Pamukkale Üniversitesi

Şekil 3: Onursal Doktora Töreni; Rektör Yardımcısı, Eğitim Fakültesi Dekanı, Rektör, Vali, **Barış Manço**, Belediye Başkanı

Protokol sırasında **Barış Manço** 'nun yanında Vali ve Belediye Başkanına yer verilmiştir. Misafir eden olarak sağında ben olmam gerekirken, burada boyutu bir devlet adamı olarak nitelendirmesi açısından yapılmıştır. Kendisi bir Devlet Sanatçısıdır.

Rektörün yanında da Eğitim Fakültesi Dekanı, Rektör Yardımcısından önce gelmiştir.

Arkadaki protokol olarak Kamu sistematığına yer verilmiştir.

Öğrenciler açısından bir müzik performans boyutu hazırlanmamış, herhangi bir reklam ve simge yer almamış, Üniversite amblemleri de göze batar şekilde bulunmamaktadır.

Temel görüntü çeken Üniversite elemanları olduğunu da belirtmek isterim.

1995 yılındaki sohbeti aktarmam gerektiğine inanıyorum.

Konuşma sistematığı

Ben ona bir soru olarak sormadım, **Barış Manço** 'da sormadı. Sadece karşılıklı konuşma oldu. Her konuşma, görüşme sonucunda *nasıl iyi mi oldu* sorgusunu sormak gereğini hissetmedik. Bir hedef ve varılmak istenen bir durum olmadığı, sadece fikirleri paylaşmak istediğimizi algıladık. Aradan geçen 23 yıl sonra, söylenenlerin tam net olamayacağı ortadadır, sadece kavramsal olarak alınmalıdır. Arada üçüncü bir kişi, kayıt ve özellikle basın olmadığını belirtmeliyim.

Karşılıklı Sohbet

Şekil 4: Sohbet; Rektör (Prof. Dr. M. Arif Akşit) ve *Barış Manço*

Başlıca yapılan vurgular:

- Yapılan yaklaşım: Amaç sadece insan, insanlık ve sevgi üzerine olduğu vurgusu yapıldı. Tüm çabalar bu açıdan oluşturulmakta idi.
- Ödül alıp-verme: Konu ödül ile bağlantılanmamalı, bu hak ediş ile alakalı olduğu, yapılan bir işlevin irdelenmesi ve bunun dayanaklarının da net olması önemli olduğu belirtilmiştir. Bu açıdan Pamukkale Üniversitesi herhangi bir kazanç ve reklam boyutuna girmemelidir diye belirttiğimi hatırlarım.
- Media olmaması: Basına yapılan işlemi övücü ve üstünlük taslayan kelime ve cümlelerden kaçınmak gerektiği, sadece doğrudan Onur Doktora payesini okumaları, yorumları kendilerinin yapması öngörülmüştür.
- Sahne performansı: Sahnede şarkı söylenmemesi, doğal olan konuma ve katkı ötesinde yapılmaması, bir konser kavramına ve gösterisine dönüşmemesi istenmiştir. Nitekim arkadaşların sunduğu eserini sahnede kendisi de söyleyerek katkıda bulunmuştur.

- Müzik Bölümü (Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölüm) temelinde müziğe verilen önemin vurgulanması: İstiklal marşını söylerken Müzik Bölümü liderliğinde söylenmesi ve en üst kalitede bir gösteri boyutunu göstermiştir. Dolayısıyla müzik ve eğitimin bütünleştirilmesi gündemde olmuştur.
- Protokol olarak, Eğitim Fakültesi Dekanı yeri öncelikli olmuştur: Doktora teklifi Eğitim Fakültesinden geldiği için, protokolde karşılayan ve ön sırada olan olmuştur.
- Görüşülen konuşmalar: Konular içinde irdeleme yapılmıştır. Burada özet olarak sunulması amaçlanmaktadır.
  - Sanatçının boyutu: Sanatçı sadece eser icra eden değil, topluma katkı veren, kültürel özelliği olan ve eğitici olduğunun vurgulanması
  - Kültürel Özellik: Barış Manço ‘nun kültürel özelliğinin bir Üniversite boyutu ile taktimi.
  - Simgeler: Parmağındaki yüzüklerin bir tesadüf olarak oluşmaya başladığı, ancak sonra bunun bir kültür ve mesaj simgesine dönüştürdüğü.
  - Anlama ve anlaşılma: Bir öncünün kendisini anlatması ve bunu sürdürmesinin gerektiği, ancak anlama ve anlaşılmanın bir süreç gerektiği konusu irdelenmiştir. Benim söylediğim bir nokta; üç yaşındaki bir çocuk, dün, bugün ve yarını kullanır ama anlamını kavramaz ve bunu kavratmasına da çalışmamalıdır. Altı yaşından önce bu işlem kavranmayabilir. Müzik ve sanat kavramı da önce aykırı gelebilir ama sonra benimsenebilir. Temel önemli olanın insan, insanlık sevgi ve barış üzerine olmasıdır bahsi geçmiştir.
  - İletişimin sürdürülmesi: İletişim sürdürmek için gereklilik ve imkânın oluşması ortaya konulmuş ve bunun sürmesinin gerekmediği de vurgu olarak ortaya konulmuştur. Yönetimin değişebileceği ve herhangi bir sorumluluk ve borçlanma gibi bir duygunun gelişmemesi belirtilmiştir.
  - Felsefenin sürdürülmesi: Yazdıklarının bir kısmının eser olarak sunulduğu, bu açıdan güneş ışığına çıkmamış eserlerin, daha sonra gündeme gelmesi, ancak bunun bir şarkı değil, bir felsefe olarak sunulması gerektiğini belirtmişim. Doğrudan bana *herkese veremem ama sana verebilirim* demiştir, ancak benim işim nedeniyle bunu talep bile edemedim.
  - Müzik bir kültürel parametredir ve bunun sürdürülmesi konusu irdelenmiştir. Atatürk “**Bana Başöğretmen deyin**” vurgusu gibi, fikri hür, vicdanı hür ve muasır medeniyet ötesi hedeflenmesi ve bunun müzik ile yapılmasının daha etkin ve verimli olduğu konusu ele alınmıştır. Kısaca Atatürk bir lider olarak, konuşmamızda da öne alınan, temel bir odak noktası olmuştur.
  - Önemli olan yap, istersen denize at yaklaşımı: Eğitilmiş ve kültürel boyutta bir süjeye gelen kişi, bir beklentisi olamaz, onu anlayan ve kavrayanı da arayamaz, eserini yapar, sunar ve bireylere bırakır. Ortada zorbalık, sevmenin bile aşırılığı olmadan, saygı oluşturmaya, daha doğru ifade ile saygı kazanmaya bakmalıdır.
  - Bir sanatçı ve lider desteğe gereksinim duymamalı: Yapılan yaklaşım, sanat ve eğitim konusunda o anda, insanın en yakınları, çocukları bile babalarını kavrayamayabilirler. Hiçbir peygamber kendi ülkesinde resul olmamıştır. İnsan bir tanrıçalaşma boyutunda olmamalıdır. Hepimiz yaratılmışız, bir gün sona erecek, kalacaklar miras olacak, yeni nesil bunları irdelerse anlaşılır olabilir. Tüm peygamberler gibi Atatürk’te gençliğe hitabında bundan söz etmektedir. Süper, yüce gibi lakaplar yerine insan olduğumuzun vurgulanması öne çıkmalıdır. Bunları temel ben söyledim, dinledi ve fazla bir katkısı olmadığını da hatırlıyorum, sadece kabul etti. Meşhur olma, büyük adam olma ve reklam kaygısı ile her iki taraf içinde yapılmamalıdır.

SON SÖZ

Barış Manço, verilen ödül müzik değil, çocuklara eğitim yönü ile kattığı boyut ile Onursal Doktor payesi verilmiştir. Bu açıdan irdeleme **Barış Manço** başlığında sorgu yerine, sanat, sanatçı ve eğitim, eğitici başlıkları altında olmuştur.

Etkileşim olmaması açıdan doğrudan tarafımdan bir irdeleme yapılmıştır. Tümü şahsıma aittir, kişisel duygulardır, görüşlerimin ötesi olarak yorumlanabilir.

Barış Manço 'ya 1995 yılında Pamukkale Üniversitesi Rektörü iken Senato kararı ile Çocuk Eğitimine yaptığı katkılar nedeniyle, Eğitim Fakültesinin teklifi kabul edilerek, Onursal Doktor payesi verilmiştir. Bu konuda yapılan değerlendirme ile buna hak edışı net ve kesindir.

Müzik bir sanat dalı olması ötesinde, müzik ile ve televizyonda yaptığı programlarla, Çocuk Psikiyatri Bilimi temelinde yaptığı katkılar önemli kazançlar sağlamıştır.

Sanat Hayatının önemli bir Bölümünü, milletimizin Gözbebeği olan Çocuklarımıza yönelik Çalışmalara ayıran ve onların psikolojik-sosyal gelişmelerine kalıcı katkılarda bulunan Devlet Sanatçısı Barış Manço 'ya Çocuk Eğitimi alanında Onur Doktora payesi verilmiştir.

1995 yılında Tören öncesi akşam yemeği ve sabah kahvaltıda da yapılan görüşmeler ile sohbette söz edilenler nesillere aktarılması gerektiği inancındayım.

Arkadaşım diye hitap etmem gerektiği inancı ile, gelecek sefer eserlerini yorumlamam gerektiğini düşünmekteyim.

Rahmetler içinde uyu, sevgili **Barış Manço**.

Lale Manço Ahıskalı

info@mancoproduction.com, 15 Mart 2018

Sayın Prof. Dr. M. Arif AKŞİT

Öncelikle, Estudam Müzik Dergisi olarak tanımladığınız akademik düzeyde derinliği olan ve kaynak nitelikte kullanabilecek bu yayını hayata geçirdiğiniz için sizleri ve yayında emeği geçen yayın komisyonu, yazarlar ve diğer katılımcıları kutlarım.

Böyle bir yayının ilk sayısında Barış Manço'ya yer verilmesi, onun değerli anısı, ailesi ve tüm sevenleri için bir onurdur.

Sizin de 1995 senesinde Rektörü olduğunuz Pamukkale Üniversitesi Senatosu tarafından onursal doktora verilmesi açıklamasında değindiğiniz gibi Barış Manço bu onuru da bu payeyi de hakketmiştir.

Fiziken aramızda olamadığı bu 19 yıllık süre içerisinde onun kalplerde ve akıllarda unutulmazlık payesi aldığını görüyoruz.

Onun **Adam Olacak Çocukları**, bugün Barış Abilerinden aldıkları feyzle, kendi **Adam olacak** çocuklarını yetiştiriyorlar ve onlara Barış Manço'yu anlatıyorlar. Bu bir sanatçının ulaşacağı en büyük mertebedir.

Ben her zaman Barış Manço'yu müzik sanatçısından çok, iletişim ustası olarak tanımladım. O, yüksek kavrama yeteneğiyle algıladığı dünya değerlerini iç dünyasının engin bilgisi, estetiği, akılcılığı ve vicdanıyla sentezleyip 7'den 77'ye herkesin anlayabileceği müzik diliyle aktardı. Bunun için söz, beste, beden dili, giyisiler, yüzükler, sahne, televizyon gibi enstrümanlar kullandı.

Barış, bazen rock star, bazen Dede Korkut, bazen Karacaoğlan, bazen de Evliya Çelebi olmuş ve her zaman gönüllere akmıştır.

Pamukkale Üniversitesi'nin Barış Manço'ya Çocuk Eğitimi konusunda onursal doktorluk payesi vermesi son derece anlamlı ve doğru bir yaklaşımdır.

Otuz yıl öncesinin toplumsal normlarında çocuk eğitimi konusunda ebeveynlere, çocuklarına bir aile bireyi, toplum üyesi olarak yaklaşmalarında rol model olduğu gibi Barış, öğretilmek istenen bilgileri, kavramları çocuktan çocuga aktararak daha kalıcı ve anlaşılır olmasını sağlamıştır.

Barış Manço, onu unutulmazlığa yolladığımız günlerde farkına vardığımız gibi, 19 yıl sonra da bu toplumun, tartışmasız en birleştirici ortak değerlerinden biri olmaya devam etmektedir. Bunun nedenlerini dergide yayımladığınız tezde son derece detaylı anlatılmaktadır. Teziniz onu, yakından tanımayı isteyenlere rehberlik edecek niteliktedir.

Yayınınızın, çok başarılı ve uzun ömürlü olmasını dilerim. İyi çalışmalar.